

15. KONGRES PSIHOTERAPEUTA SRBIJE

———— Zbornik rezimea ————

KONFLIKTI U NAMA I OKO NAS

23-26. oktobar 2025.

savezpsihoterapeuta.org

Napomena: Sadržaj rezimea je prenet u obliku u kom je autor dostavio tekst. Organizatori kongresa nisu naknadno vršili lekturu i korekturu rezimea.

Izdavači:

Savez društava psihoterapeuta Srbije, Beograd
Psihopolis institut, Novi Sad

Urednik:

Zoran Milivojević

Redakcija:

- **Dr Zoran Milivojević**, psihoterapeut, predsednik Saveza društava psihoterapeuta Srbije, predsednik kongresa.
- Akademik (SKAIN) **prof. dr Gordana Dedić**, neuropsihijatar, psihoterapeut, Klinika za psihijatriju Vojnomedicinska akademija (u penziji), Beograd – predsednik Naučnog odbora kongresa.
- **Prof. dr Nevena Čalovska-Hercog**, neuropsihijatar, psihoterapeut, Fakultet za medije i komunikacije, Departman za psihologiju, Univerzitet Singidunum, Beograd.
- **Prof. Vesna Petrović**, psiholog, psihoterapeut, Fakultet za pravne i poslovne studije "Dr Lazar Vrkatić" Univerziteta Union u Beogradu.
- **Prof. dr Snežana Milenković**, psiholog, psihoterapeut, Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Univerzitet u Novom Sadu.
- **Prof. dr Tatjana Vukosavljević-Gvozden**, psiholog, psihoterapeut, Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu
- **Prim. dr Zoran Đurić**, psihijatar, psihoterapeut, Klinika za psihijatrijske bolesti „Dr Laza Lazarević“, Beograd.
- **Prof. dr Tatjana Milivojević**, filozof, psihoterapeut, Visoka škola socijalnog rada, Beograd

Organizacija XV kongresa psihoterapeuta Srbije:

- **Naučni odbor:** Naučni odbor: prof. dr Gordana Dedić, predsednik, prof. dr Nevena Čalovska Hercog, prof. dr Jelena Šakotić-Kurbalija, prof. Tatjana Vukosavljević-Gvozden
- **Organizacioni odbor:** predsednik prof. dr Žilijeta Krivokapić, sekretar Milena Marković, Anđela Lekov, Sanja Perić, dr Ivan Ilić, dr Anđelka Kolarević, dr Željko Vilotijević, Dragan Kurbalija i dr Jelica Satarić..
- **Predsednik kongresa:** dr Zoran Milivojević, predsednik Saveza.

Dizajn i prelom:

Zoran Živančević

ISBN: 978-86-6423-113-8

Elektronsko izdanje, 2025.

TEMA KONGRESA KONFLIKTI U NAMA I OKO NAS

SVAKODNEVNO SE SUSREĆEMO S RAZLIČITIM VRSTAMA KONFLIKATA – nekada oni dolaze iz spoljašnjeg sveta, a nekada se odvijaju u nama samima. Iako su različiti, i jedni i drugi duboko utiču na naše misli, osećanja i ponašanje.

Sukobi u nama (unutrašnji sukobi) često proizilaze iz moralnih dilema (biranje između dobra i zla kada obe opcije imaju ozbiljne posledice), krize identiteta (pitanja o tome ko smo, naša svrha ili gde pripadamo), emocionalnih previranja (sukobljene emocije poput ljubavi i mržnje, straha i želje, krivice i nade), ili mogu biti posledica straha i sumnja (brige o budućnosti, neuspehu ili samopoštovanju).

Sukobi oko nas (spoljašnji sukobi) se javljaju između pojedinaca, grupa ili društava i često su uzrokovani međuljudskim sukobima (nesporazumima, ljubomorom ili konkurencijom među ljudima), kulturnim ili verskim razlikama (sukobima koji nastaju zbog razlika u verovanjima ili praksama), socijalnom nepravdom (tenzijama izazvanim nejednakošću, diskriminacijom ili ugnjetavanjem), političkim i globalnim sukobima (ratovima, ideološkim sukobima ili borbama za moć između naroda ili grupa).

Unutrašnji konflikti su trenuci kada ne znamo šta da izaberemo, kada se borimo između razuma i srca, ili kada se preispitujemo da li radimo pravu stvar. To se dešava kada želimo da kažemo istinu, ali nas je strah da ćemo time nekoga povrediti. Ili imamo želju da sledimo svoj san, ali nas sputava nesigurnost i strah od neuspeha. Ti konflikti mogu biti tihi, ali vrlo snažni, jer nas teraju da razmišljamo, menjamo se i rastemo.

S druge strane, konflikti oko nas se dešavaju u kontaktu s drugim ljudima. To su nesporazumi, svađe ili neslaganja sa prijateljima, po-

rođicom ili nepoznatim osobama. Nekada su to male rasprave koje se brzo zaborave, a nekada dublji sukobi koji ostavljaju trag. Ipak, važno je da u takvim situacijama pokušamo da razumemo i drugu stranu, da razgovaramo i pronađemo rešenje.

Ponekad se unutrašnji i spoljašnji sukobi međusobno prožimaju kroz unutrašnju krivicu osobe može biti uzrokovana spoljašnjom radnjom ili kroz društveni pritisak može dovesti do unutrašnjeg sukoba.

Šta je to konstruktivno u konfliktima? Kao i u svakoj drugoj zahtevnoj situaciji, konflikt nam tačno pokazuje gde je naše polje razvoja. A šta ćemo mi sa tim – to je na svakome od nas. Kroz konflikte se ljudi uče ko su, šta žele i kako da budu bolji ljudi. Najvažnije je da se konflikti ne ignorišu, već da se razumeju i da se reše na miran način. Rešavanje sukoba može biti kroz samosvest i pomažu u rešavanju unutrašnjeg sukoba ili kroz dijalog, dok empatija i pravda pomažu u rešavanju spoljašnjeg sukoba. Krivica može postati ogromna sila – posebno kada se na nju ne obrati pažnja ili kada se neko oseća izolovano, bespomoćno ili nezasluženo za oproštaj. Konflikti mogu da nam služe da pojačaju naše uverenje da smo u pravu, da sačuvaju naše granice, da se suočimo sa neprijateljskim okruženjem ili osobom, da nas predstavljaju snažnijima, da odbrane naše vrednosti, da pojačaju naša uverenja, da očuvaju sliku koju imamo o sebi...

Kongres je prilika da kroz plenarna predavanja, usmena saopštenja, radionice, simpozijume i okrugle stolove, psihoterapeuti razmenjuju iskustva u radu sa svojim klijentima.

Kao i prethodnih godina, zaslužnom pojedincu, biće dodeljena tradicionalna nagrada „Dr Vladeta Jerotić“ za doprinose u psihoterapiji, koja se ove godine dodeljuje osmi put.

Predsednik Naučnog odbora kongresa
Prof. dr Gordana Dedić

Plenarna predavanja

BEING A SYSTEMIC THINKER- PSYCHOTHERAPIST IN THE TIME OF THE ANTHROPOCENE

*Vassilis Charalambopoulos, MSc, CGP
Systemic Psychotherapist-Trainer,
Clinical and Organisational supervisor
The Athenian Institute of Anthropolos*

PLENARNO PREDAVANJE

In the era of the Anthropocene—marked by ecological collapse, rising authoritarianism, deepening inequality, and mass displacement—psychotherapy faces a critical ethical and political juncture. A growing tendency within the field promotes individual “resilience” as a way of accepting the state of the world, leading to an illusion of separateness and often to a pursuit of false emotional positivity amidst structural violence and oppression. This tendency risks aligning psychotherapy with systems of domination, offering emotional adaptation instead of personal and collective transformation.

As systemic thinkers, we are grounded in the understanding of complexity. We attend to patterns of interconnection, and interdependence in order to understand distress within its broader relational and societal contexts. This orientation enables us to challenge reductionist models that pathologize difference, rein-

force marginalization, and promote compliance as a way to cope with our challenges.

This presentation calls for a reorientation of our therapeutic responsibilities—beyond the consulting room and into the social field. Whether through work in schools, communities, or institutions, systemic practitioners are uniquely positioned to resist compliance with oppressive structures and to foster collective meaning-making and change. Systemic practice, in this light, becomes a form of ethical resistance—a stance that refuses to separate care from justice.

Vassilis Charalambopoulos is a systemic psychotherapist, trainer and supervisor. He has 30 years of experience as an addiction counselor and 25 years of experience as a group and family therapist. He studied counselling, psychotherapy and management of health care organizations and completed a master's degree in Counselling Psychology in England.

In 2000 he founded together with two of his former colleagues the **Centre for Research of Human Behavior**, which is the first private sector NGO organization in the field of addiction and prevention in Greece.

Vassilis has been actively involved in organizing and operating in community work, prevention, therapy and education of professionals in the health care sector in Greece, Cyprus and the United Kingdom for many years.

In 2008 he was honored and awarded for his outstanding contribution in the mental health field by the Minister of health in Cyprus. In 2015 the Centre for Research received an award of being amongst the 15 most influential organizations in Greece regarding their impact to communities (Social impact awards).

In 2002 he joined a 10 years intensive experiential training at the **Athenian Institute of Anthropos**, specializing in family therapy, group therapy and systemic community interventions. Currently he is a member of the scientific team of the institute and he is actively involved in therapy, supervision and teaching.

Vassilis is a clinically certified member of the American Group Psychotherapy Association (AGPA-CGP) and a member of the European Family Therapy Association (EFTA), where he also serves as a member of the board during the last three years. He is also a member of several addiction professionals organizations.

Vassilis has an intimate relationship with music. Since he was 8 years he has been studying, composing and performing as a classical and electric guitarist in many different levels and contexts. Musicality is always an integral part of his that is emphasized within all the fields of his work.

FROM CRISIS TO COOPERATION: STRATEGIES FOR OVERCOMING INTERGROUP CONFLICTS

Svetlana Gurijeva

Psychoanalyst

PLENARNO PREDAVANJE

Apstrakt:

Modern society increasingly faces the phenomenon of intergroup conflicts, which are often used as instruments for shaping public opinion, achieving economic objectives, or influencing political processes. In a context of growing turbulence, social uncertainty, and information wars, the study of mechanisms underlying the creation, escalation, and resolution of such crises becomes particularly relevant.

This presentation aims to foster an interdisciplinary dialogue among professionals working in various fields — psychotherapy, social psychology, media communication, and international relations.

Special attention will be given to the analysis of cognitive, affective, and behavioral factors that contribute to the resolution of such crises.

The discussion will address a number of pressing questions:

- What psychological, sociocultural, and economic mechanisms underlie the emergence of crisis situations?
- Which methods of diagnosing, preventing, and resolving conflicts are most effective under current conditions?
- What are the potential roles of psychology and psychotherapy in mitigating and de-escalating such conflicts?
- Which strategies have proven most effective — developing emotional resilience, reducing intergroup bias through contact and dialogue, therapeutic work with traumatic narratives, or deconstructing manipulative attitudes?

- What is the role of media literacy, critical thinking, and self-reflective skills as protective factors in the context of informational pressure?

The issues discussed will be illustrated by real-world case studies and examples of historically documented conflicts.

The topic and the questions raised have clear scientific significance and may be of practical value to professionals working in this field, providing a foundation for further exploration of this timely and socially important subject.

Kratka biografija:

Doktor psiholoških nauka, redovni profesor, šef Katedre za socijalnu psihologiju Univerziteta u Sankt Peterburgu (Rusija), član Naučnog veća Instituta „Isida“ (Srbija)

Gostujući profesor Univerziteta Kanazava (Japan). Predsednica disertacionog saveta za oblast „Socijalna psihologija, politička i ekonomska psihologija“. Ekspert Ruskog naučnog fonda.

Počasni član Međuregionalne javne organizacije „Liga predavača visokih škola“.

Član redakcionog saveta časopisa „Asian Journal of Education and Social Studies“, „Journal of Human Psychology“, „Psychotherapy Science Today“ i drugih, kao i član redakcije časopisa „Psychology & Psychological Research International Journal“ i „Open Access Journal of Behavioural Science and Psychology“.

Godine 1988. diplomirala na Severnoosetijskom državnom univerzitetu K. L. Hetagurova, 1992. završila Fakultet psihologije Državnog univerziteta u Sankt Peterburgu, 1998. Institut za trening, a 2017. međunarodni MBA program Štokholmske škole ekonomije i finansija „Executive Administration“.

Godine 1997. odbranila kandidatsku disertaciju na temu „Etno-socijalna usmerenost u međuetničkim odnosima“, a 2010. doktorsku disertaciju na temu „Psihologija međuetničkih odnosa“.

U periodu 1988–1992. predavala na Katedri za psihologiju Severnoosetijskog državnog univerziteta K. L. Hetagurova.

U periodu 1996–1999. radila na Univerzitetu ekonomije i finansija u Sankt Peterburgu.

Od 1999. radi na Katedri za socijalnu psihologiju Fakulteta psihologije SPbGU.

Od 2019. – gostujući profesor Univerziteta Kanazava (Japan).

2019–2022 – predsednica Državne atestacione komisije na Severnoosetijskom državnom univerzitetu K. L. Hetagurova i Severnoosetijskom pedagoškom univerzitetu.

Godine 2024. – laureat nacionalne nagrade Ruskog profesorskog udruženja „Profesor godine“.

Od 2025. – član Naučnog veća Instituta „Isida“ (Srbija).

USAMLJENOST I TRANSGENERACIJSKA TRAUMA KAO STRES: DOBRI ODNOSI KAO REZILIJENCIJA U PSIHOTERAPIJI

Darko Marčinko

*prof.dr.sc., dr.med., specijalist psihijatar, subspecijalist iz biološke psihijatrije, psihoterapije i forenzičke psihijatrije
Predstojnik Klinike za psihijatriju i psihološku medicinu
Medicinskog fakulteta KBC Zagreb i redoviti profesor na
Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu
primarijus, psihoanalitički i obiteljski psihoterapeut,
stalni sudski vještak*

PLENARNO PREDAVANJE

U psihoterapiji postoje faktori distresa, kao i faktori rezilijencije. Svjetska zdravstvena organizacija usamljenost smatra novom rastućom epidemijom u svijetu. Isto tako, transgeneracijska trauma, neprepoznata i aktivna, značajan je distres za psihičko funkcioniranje pojedinca, ali i zajednice. Postavlja se pitanje, što je onda lječidbeno i što je faktor rezilijencije u psihoterapiji? To su svakako dobri odnosi. Dobar odnos, u okviru terapijskog saveza psihoterapeuta i pacijenta, svakako je važan protektivni faktor i nudi okvir za pozitivnu promjenu psihičkog funkcioniranja. Unutar tog odnosa, motivacijski procesi su jako bitni. U tom smislu, važno je pratiti nagonske i afektivne faktore,

objektne odnose i obrane, self, modele privrženosti (engl. attachment) kao i okvir traumatskog i stresnog sadržaja. Razumijevanje psihe je puno više procesno, nego kategorijsko (dobro-loše), tako da upravo prepoznavanje višestrukih procesa pomaže u psihoterapiji.

Darko Marčinko doktor je medicine, specijalist psihijatar (uži specijalist iz biologijske psihijatrije, iz psihoterapije te forenzičke psihijatrije), doktor znanosti te redoviti profesor na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Predstojnik je Klinike za psihijatriju i psihološku medicinu KBC Zagreb i pročelnik Katedre za psihijatriju i psihološku medicinu Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Psihoanalitički je i obiteljski psihoterapeut, završio je i dodatne psihoterapijske edukacije u Anna Freud centru u Londonu.

Stalni je sudski vještak. Ima status primarijusa. Predsjednik je Hrvatskog društva za personologiju, poremećaje ličnosti i poremećaje hranjenja pri Hrvatskom liječničkom zboru. Redoviti je član Akademije medicinskih znanosti Hrvatske. Aktivan je u Sekciji za urbano mentalno zdravlje Svjetske psihijatrijske organizacije.

Urednik je 15 objavljenih knjiga ("Usamljenost i depresija" – 2024.g.; "Transgeneracijska trauma" – 2023.g.; "Vještačenja stupnja oštećenja organizma zbog bolesti hrvatskih branitelja" – 2022.g.; "Stres u kliničkoj medicini 21. stoljeća – biologijski, psihodinamski i socijalni faktori" – 2021.g.; "Psihodinamika poslovnih odnosa" – 2019.g.; „Psihodinamika ljubavi i mržnje“ – 2019.g.; "Nelagoda u kulturi 21.stoljeća – psihodinamska rasprava" - 2018.g., "Histerija" - 2017.g., "Psihoanalitički modeli komunikacije u vremenu brzih promjena" - 2016.g., "Poremećaji ličnosti: stvarni ljudi, stvarni problemi" - 2015.g., "Žalovanje" - 2014.g., "Od nasilja do dijaloga" - 2014.g., "Poremećaji hranjenja: od razumijevanja do liječenja" - 2013.g., "Narcistični poremećaj ličnosti i njegova dijagnostička opravdanost – doprinos međunarodnoj raspravi" - 2013.g., "Suicidologija" - 2011.g.), od kojih jedna knjiga ima status udžbenika („Suicidologija“).

Autor je u nekoliko stotina znanstvenih i stručnih publikacija. Član je uredništva časopisa „Psychiatria Danubina“ i „Socijalna psihijatrija“.

Godinama je recenzent više inozemnih znanstvenih i stručnih časopisa. Bio je mentor kolegama za devet obranjenih doktorata znanosti, jedan obranjeni magisterij te preko trideset obranjenih diplomskih radova. Edukator je i supervizor iz psihoanalitičke psihoterapije te mentor specijalizantima i subspecijalizantima. Voditelj je referentnog centra Ministarstva zdravstva za psihosomatsku medicinu i suradnu psihijatriju.

Zadnjih godina bavi se primjenom psihodinamike u poboljšanju razumijevanja i rješavanju poslovnih problemskih situacija (psihodinamski coaching).

ZNAČAJ PREVENCIJE NASILJA U PARTNERSKIM ODNOSIMA MLADIH: EVALUACIJA EDUKATIVNO ISKUSTVENOG PROGRAMA U SRBIJI

Vera Despotović¹, Tatjana Mentus², Tamara Đžamonja Ignjatović³

Filozofski fakultet, Univerziteta u Novom Sadu¹

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju,

Univerzitet u Beogradsu²

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradsu³

PLENARNO PREDAVANJE

Partnersko nasilje među mladima predstavlja ozbiljan društveni problem koji zahteva sistematske i preventivne pristupe. Uprkos sve većem prepoznavanju ovog oblika nasilja, mladi često nemaju dovoljno znanja i veština da prepoznaju rane znake nasilnog ponašanja u intimnim odnosima. Zbog toga je prevencija usmerena na prorađivanje ličnih iskustava i edukaciju mladih ključna za razvoj zdravih partnerskih odnosa i smanjenje rizika od nasilja.

U ovom radu prikazan je značaj preventivnog rada u oblasti nasilja u partnerskim odnosima mladih kroz evaluaciju konkretnog iskustveno-edukativnog programa koji se sprovodi u Srbiji. Program je osmišljen tako da kod mladih razvija veštine nenasilne komunikacije, prepoznavanja rizičnih obrazaca ponašanja, preispitivanje stavova i postavljanja zdravih granica u odnosima. Kroz interaktivne radionice, učesnicima se omogućava promišljanje o rodnim ulogama, stereotipima i obrascima koji podstiču nasilje.

Rad obuhvata i prikaz rezultata dve studije koje su ispitivale stavove mladih o nasilju u partnerskim odnosima. Stavovi su mereni pre početka i nakon završetka programa, kako bi se procenili efekti edukativne intervencije. Rezultati su potvrdili značajne pozitivne promene u unapređenju stavova mladih prema partnerskom nasilju, pri čemu su

značajnije promene ostvarene na uzorku muškaraca. Takođe, dobijeni nalazi ukazuju na značaj kontinuiranog preventivnog rada sa mladima i potrebu za uključivanjem ovakvih programa u obrazovne institucije. Evaluativni pristup korišćen u radu pruža osnov za unapređenje i dalji razvoj sličnih intervencija u lokalnom kontekstu.

Ključne reči: prevencija nasilja; partnerski odnosi mladih; edukativno - iskustveni program; stavovi mladih; evaluacija programa; nasilje u vezi

SCENA POD OTVORENIM NEBOM: PSIHODRAMA, TRAUMA I LEKOVITOST OTPORA

Ivana Slavković

PLENARNO PREDAVANJE

Ivana Slavković je psihodramska psihoterapeutkinja, edukatorka i supervizorka Instituta za psihodramu u Beogradu. Kao terapeutkinja i edukatorka, angažovana je kako u Srbiji, tako i u inostranstvu. Tokom 25 godina primene psihodramskog metoda u kliničkom i vankliničkom kontekstu, posebno se posvetila radu sa osobama koje su pretrpele emocionalne i psihološke traume usled vanrednih društvenih okolnosti, poput rata, torture, izbeglištva, kao i rodno zasnovanog i porodičnog nasilja.

Stručnjakinja je za oblast rodno zasnovanog i porodičnog nasilja, i autorka je edukativnih programa za stručno usavršavanje u ovoj oblasti.

Više od 18 godina aktivno učestvuje u radu Evropske asocijacije za psihoterapiju (EAP), a 14 godina je obavljala funkciju Registrar. U martu 2025. godine dodeljena joj je titula Počasne predsednice EAP-a.

Kroz angažman u EAP-u i u okviru rada Instituta za psihodramu, Ivana se posvetila temama pomirenja na prostoru Zapadnog Balkana, između ostalog učestvujući u razvoju programa koji su bili usmereni na podršku u lečenju traume i izgradnju saradnje među psihoterapeutima u regionu.

Od 2007. do 2013. godine bila je gostujuća predavačica iz oblasti psihodramske psihoterapije na Univerzitetu Zigmund Frojd u Beču, a trenutno predaje kao gostujuća predavačica na St.Gallen Univerzitetu u Sent Galenu, Švajcarska.

Plenarno predavanje je prilagodjena verzija predavanja *From the Stage to the Streets: Psychodrama, Collective Trauma, and the Power of Protest* izloženog na kongresu World Council of Psychotherapy Polarities of Life, Beč, Austria

45 YEARS OF PSYCHOTHERAPY DEVELOPMENT IN EUROPE

Alfred Pritz

PLENARNO PREDAVANJE

Born on the 31st of October 1952 in St. Lorenzen near Schleifling (Styria, Austria),

Alfred Pritz started his career with studying psychology, psychopathology and pedagogics in Salzburg, where he also achieved his Doctorate Degree in 1976.

Since 1977 Alfred Pritz is working as a psychotherapist; he is trained in Client-Centered Therapy (developed by Carl Rogers), Psychoanalysis, Group Dynamics, Gestalt Therapy and Hypnosis. Furthermore he is a training analyst for individuals and groups since 1987.

Alfred Pritz has been engaged in many national and international research and educational projects and cooperations.

He has been teaching psychotherapists in training at various levels, from different quarters and on many occasions for over 36 years. Alfred Pritz is also the founding father and principal of the Sigmund Freud PrivatUniversität, which was accredited in 2005 and keeps expanding and growing (further SFU locations so far: Paris, Linz, Berlin, Milano, Ljubljana).

He is a founding member and president of the World Council for Psychotherapy, as well as a founding member and general secretary of the European Association for Psychotherapy. The first three World

Congresses of Psychotherapy in Vienna were organized by him and he was also a co-organizer for the World Congresses in Buenos Aires, Beijing, Sydney and Durban.

He is an active editor and author of various books, book series and professional articles in journals and textbooks.

Okrugli sto

IZAZOVI SISTEMSKOG TERAPEUTA, SADA I OVDE

Moderator: *Nevena Čalovska*

Učesnici:

1. Desanka Nagulić AST Centar za edukaciju, Beograd
2. Sofija Mastelica Stokuća AST Centar za edukaciju, Zagreb
3. Milica Belada AST Centar za edukaciju, Podgorica
4. Živko Petrović AST Centar za edukaciju, Niš
5. Radmila Vulić Bojović AST Centar a edukaciju, Beograd

OKRUGLI STO

Učesnici Okruglog stola će razmeniti svoja iskustva iz pozicije edukatora i terapeuta iz različitih geografskih i kulturoloških sredina u regionu, Srbije, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Hrvatske i Crne Gore. Sistemsko mišljenje i praksa zahrtevaju sagledavanje složenosti, obrazaca povezanosti i zavisnosti u razumevanju patnje i problema u širim relacuonim i društvenim okvirima tako izazivajući patologiziranje razlika, marginalizaciju, pasivizaciju. Deleći zajednički referentni okvir sistemskog pristupa u psihoterapiji koji izvire i iz akreditovanog trening programa za edukaciju iz oblasti sistemske porodične psihoterapije, učesnici će razmotriti različite, često konfliktnе perspektive, nedoumice, specifične izazove imanentne različitim kontekstima, u kojima se praktikuje sistemska terapija.

Ključne reči: sistemska terapija, kontekst, kultura, edukacija, kompetence

IZMEĐU DRUŠTVENOG SISTEMA I INSTAGRAM GURUA: DA LI SU MLADI PREPUŠTENI SAMI SEBI?

Lidija Ćurčić, Saša Vujić, Aleksandar Mraović,

Aleksa Stamenković¹, Katarina Stanković²

Specijalna bolnica za bolesti zavisnosti¹, Udruženje Svetlost²

OKRUGLI STO

Lidija Ćurčić

Na ovom okruglom stolu, kolege konstruktivisti i ja ćemo pokušati da predstavimo društveni sistem i mlade ljude kao element istog. U tom sistemu, institucije se nalaze na vrhu piramide, dok na njenim perifernim delovima imamo sve one sadržaje kojima su mladi svakodnevno izloženi - od Instagram brzih recepata za život do laičkog shvatanja stoičke filozofije. Postavlja se pitanje da li su u svemu tome deca i adolescenti ostavljeni da sami probiraju i konstruišu sadržaje kojima su izloženi? Kojim resursima mladi mogu da se obrate? Koliko ti resursi uopšte odgovaraju njihovim potrebama? Da li mi kao struka uopšte uspevamo da supsumiramo njihove potrebe? Nerazumevanje kako svet izgleda iz perspektive mlade osobe dovodi do produbljivanja već postojećeg generacijskog jaza, što nam dalje onemogućava da na novonastale probleme adekvatno reagujemo. Smatramo da je danas, kada su mladi nosioci velikih promena u društvu, više nego ikad relevantno da otvorimo ovu temu.

Svako od navedenih kolega je imao radno iskustvo u nekoj od institucija kojima se mladi obraćaju, a to su obrazovne i zdravstvene institucije, institucije za socijalnu zaštitu, kao i nevladine organizacije. Pokušaćemo da kroz svoja iskustva i primere iz prakse otvorimo diskusiju o položaju mladih u ovom sistemu. Želja nam je da se odmaknemo od standardne zamke traženja krivca, bilo u pojedincima ili društvu, i sagledamo kako mi kao struka možemo biti veća podrška mladim

ljudima. Smatram da će različite perspektive ustanova i uzrasta sa kojima su kolege radile, ali i ličnih stavova, doprineti da ovoj temi pristupimo celovito.

Saša Vujić, socijalni radnik:

U savremenim uslovima, self care je deo kulture življenja. Mladi su posebno pritisnuti zahtevima da se brinu o sebi, fizički, mentalno, energetski. U društvu komfora, prezaštićenosti i velikih mogućnosti, stvara se osećaj da su mladi blizu svojih ciljeva, ali nikad dovoljno dobri da ih dosanjaju. Tako je u samopreduzetničkoj kulturi neophodno da se bude otporan, a s druge strane da se brine o sebi. Postavlja se pitanje na koji način mladi to realizuju u kontekstu gde su sve više prepušteni sami sebi. U neoliberalnim okolnostima javna sistemsko podrška gubi svoj značaj, a mlade generacije se sve više oslanjaju na alternativne i novije načine kroz kontinuirano usavršavanje, traženje brzih rešenja i učenje od autoriteta koji treba da im pomognu u što uspešnijem pohodu ka vrhu, vrhu uspeha kao validatora bivstvovanja i svrhe. U zemlji u kojoj je administracija bila mešavina tadašnjih dominantnih ekonomskih i političkih ideologija i koja i dalje vuče repove starog sistema u novoj globalnoj atmosferi, sistemsko podrška gubi svoj značaj. Da li je podrška javnih ustanova, posebno sektora socijalne zaštite, prošlost ili je pre svega izgubljeno poverenje u sistem. Da li su mladima potrebne usluge u zajednici ili i biti u zajednici dobija drugačije ruho? Da li je potrebno promeniti percepciju mladih kada je podrška u pitanju, da li to iznova mogu da budu ustanove ili su to definitivno neki novi oblici podrške.

Aleksandar Mraović, filozof:

Dobro znamo kako jedna ideja danas može postati globalno viralna u roku od par minuta, a da je način prikaza iste obično uokviren u vrlo kratkom, šturo prikazanom formatu koji često izostavlja adekvatnu informativnost i sadržajnu dubinu. I tako simplifikovano prikazana ideja ostavlja se konzumentu sa često oslabljenim tenacitetom pažnje da

upotpunjuje implikativne praznine na osnovu sopstvenih transfernih obrazaca i konstrukata kojima raspolaže. Od rastuće popularnosti stoicizma do fenomena različitih instagram gurua, mladima su društvene mreže već dugo relevantan mediji informisanja i platforma za formiranje sopstvenih stavova i društvenih očekivanja. Rast popularnosti stoičkih ideja, pogotovo onaj deo vezan za pitanja smisla i ispravnog života, govori i o tome koliko je društvo u krizi, ne samo lokalno, već i potencijalno globalno. Treba uzeti u obzir istorijski kontekst u antici u kome je sama stoička škola nastala. To je period kada se veliki broj malih, zatvorenih, izrazito kolektivističkih društvenih sistema grčkih gradova-država pretvara u veliku helensku imperiju. To je predstavljalo jednu vrstu kulturološkog šoka, gde se ta mala kolektivistička društva u jednom smislu raspadaju i stapaju u jedno veliko, tržišno orijentisano, individualističko društvo. Identitet pojedinaca više nije nametnut kroz zajednicu, već je odgovornost na samom pojedincu da ga osmisli. I tu prazninu popunjavaju različiti post-sokratski filozofski sistemi, među kojima je i stoicizam. U izvesnom smislu, slično se ponavlja i danas, s tim što je nezamisliva razlika u protoku i dostupnosti informacija, uz bojazan da taj protok ne možemo ispratiti, a samim tim ni govoriti o kvalitetu. Krize imaju rok trajanja, a postavlja se pitanje kako se postaviti pa da novo normalno bude što zdravije za pojedince i za društvo.

Aleksa Stamenković, psiholog:

Ljudi zapadnog sveta žive u dobu smrti svih velikih ideja poput vere, države, nacije, ideologije, a neki bi rekli i nauke i struke. Sve priče su već ispričane i nijedna nije čoveku dala ono što je prvobitno obećavala. Mladi danas odrastaju u svetu gde su upućeni da ne traže sebi gospodara, čak da se odupru svakom vidu potčinjavanja. Mlad čovek ima utisak da sam gospodari svojom sudbinom, da sam bira i izgrađuje sebe. Ipak, da li je to baš tako? I ako su svi veliki gospodari mrtvi, da li među mladima svako traži svog malog gospodara? Različiti aktivisti alternativnih desničarskih, liberalnih i levičarskih organizacija; poslovnici stručnjaci; stručnjaci za život; pristalice institucionalizovane i

alternativne medicine; fitnes instruktori; nutricionisti i mnogi drugi na različite otvorene i prikrivene načine teže da zagospodare barem jednim malim delom bića mladog čoveka. Da li je takva situacija i u zdravstvenom sistemu? Šta očekuju mladi kada se jave da bi zatražili pomoć? Šta očekuju njihovi roditelji? Da li mlad čovek želi da stručnjaci u zdravstvenom sistemu gospodare njime ili želi da se potpuno odupre njihovom uticaju? Na kraju, zašto mlad čovek želi ili ne želi da bira samostalno?

Katarina Stanković, psiholog:

Nevladine organizacije često se nalaze na mestima gde institucionalna podrška izostaje ili nije prepoznata kao dostupna mladima. Kroz neposredan rad sa njima, otvaraju se složene teme – od osećaja nepripadanja do potrebe za autentičnim kontaktom i razumevanjem. Mladi nisu pasivni primaoci sadržaja, već aktivni kreatori unutrašnjih svetova, u kontekstu brzine, pritisaka i buke savremenog života. O ovome nam govore i uvidi iz šireg evropskog istraživačkog procesa koji osvetljavaju resurse i prepreke koje mladi prepoznaju u različitim kontekstima. Preporuke koje iz toga proističu odnose se na osnaživanje lokalnih zajednica, razvijanje dostupnih oblika podrške i redefinisane odnosa odraslih prema mladima. Ovaj segment izlaganja otvara prostor za dijalog: kako da kao stručnjaci delujemo smislenije, prisutnije i sa više kapaciteta da odgovorimo na potrebe koje se ne tiču samo mentalnog zdravlja – već i osećaja smisla, pripadnosti i sigurnosti.

Ključne reči: mladi, društveni sistem, konstruktivizam, institucije, popularna psihologija

U TIŠINI EKRANA: AI KAO SVEDOK NAŠIH KONFLIKATA

Đorđe Babić¹ Luka Mitrović² Bogdan Doroslovac³

OKRUGLI STO

U eri u kojoj veliki jezički modeli (LLM), poput ChatGPT-a, Claude-a, Gemini-a i drugih sve više bivaju pozvani u naše privatne prostore, sve češće svedočimo njihovoj upotrebi za emocionalnu regulaciju, samopomoć i razrešavanje konflikata. Ljudi ne koriste AI samo kao alat za informisanje, već ga doživljavaju i kao saputnika u suočavanju sa sobom i odnosima s drugima. Probaćemo da sagledamo LLM-ove ne samo kao tehničke alate, već kao ogledala, projekcione površine i ponekad i tihe saputnike kroz konflikte bili oni unutrašnji ili spoljašnji.

Ovaj okrugli sto se bavi fenomenom digitalnih agenata koji postaju nosioci poverljivog dijaloga iako nisu živa bića. Počecemo od prošlogodišnje teme: da li razgovor sa AI-em pomaže razumevanju ili otupljuje emocionalni odgovor? Da li AI samo „simulira“ empatiju i da li je to važno – ili je dovoljno ako nas korisnički doživljaj smiruje i usmerava? Probaćemo da se osvrnemo na tehnološke napredke, ali i na naša lična iskustva u međuvremenu.

Ključne teme koje želimo obrati su:

Simulacija empatije vs. autentičan doživljaj – Da li je osećaj dovoljan da bi AI bio koristan u rešavanju konflikta?

Digitalna samoterapija? – Zašto se ljudi sve više „otvaraju“ AI alatima?

Etika tišine – Da li je odnos s AI bezbedan, ili ostavlja nevidljive tragove u dinamici sa sobom i drugima?

AI kao „treći u sobi“ – Kako AI već sada menja terapijski, edukativni i prijateljski odnos?

Može li AI dovoljno da frustrira i da unese dovoljnu dozu konflikta neophodnu za kontakt?

Ključne reči: ChatGPT, LLM, Empatija, Konflikti, Veštačka Inteligencija

S i m p o z i j u m i

DIJAGNOZA I KULTURA: GDE SU GRANICE NORMALNOG?

Moderator: Saša Vujić

SIMPOZIJUM

Teme i učesnici u okviru simpozijuma:

1. **Saša Vujić** - Shizoidnost kao nova normalnost
2. **Tanja Rakita** - Zdrav život ili opsesija? Ortoreksija kao nova dijagnoza
3. **Aleksandra Marković** - Kada klijent donese dijagnozu: ADHD kao rešenje
4. **Lidija Ćurčić** - Reci mi - da li sam ja borderline?
5. **Katarina Stanković** - Dijagnoza kao vid uspostavljanja kontrole

Kjerkegor koristi dimenziju mogućnost - nužnost da bi objasnio šta je to greh. Greh u religijskom smislu ili beg od odgovornosti da se pronađe smisao i bliskost često je pitanje današnjice. U svetu slobode izbora čini se da su naši nesvesni izbori sve istovetniji. Šta to muči čoveka današnjice?

Predstavićemo najčešće probleme sa kojima se ljudi danas susreću pomoću sledećih konstrukata: Posebnost – Prosečnost; Hedonizam – Trpljenje; Ja – Mi; Drugaćiji - Uklopljen; Zanimljivo – Dokolica. Konstrukti su primenljivi na različite kontekste i epohe, te pokazuju promene u dominantnim narativima i koncepcijama života.

Cilj simpozijuma je da osvetli faktore i razloge krize smisla i svrhe kroz teorijske koncepte i praktične primere, kao i analiza najčešćih simptoma. Da li se krećemo kroz ekstreme ili je moguće pronaći alternativnu perspektivu? Da li se smisao može pronaći ili je to veština življenja?

Ključne reči: konstrukt, smisao, alternativa, narativ, konstruktivizam, egzistencijalizam

PUT DUŠE: OD HAOSA DO HARMONIJE TEORIJSKA RAZMATRANJA I ISKUSTVA INTEGRATIVNIH ART PSIHOTERAPEUTA

Moderator: prof dr Snežana Milenković

SIMPOZIJUM

Sva dosadašnja otkrića psihologije, posebno psihoterapije, sledeći delfijski savet: “Upoznaj samoga sebe” dragocena su i, neosporno, potrebna čoveku. Neophodnost ove istine, potekle od grčkih filozofa (Sokrata) postoji trajno u čoveku – tragaocu za istinom u svim kulturama i religijama sveta. Prema Jungu, ona je prisutna u dubinama psihe svakog pojedinca. Potraga za smislom je danas utoliko potrebnija u svetu koji je suočen sa svim vrstama izazova iz repertoara Frojdovog Tanatosa koji prete uništenju života i nestanku ljudskog roda sa planete Zemlje. Jedan francuski publicista i filozof (Anatol Frans) davno je izrekao svoju misao upozorenja: “Ako 21. vek ne bude vek duhovnosti, neće ga ni biti”. Danas je od presudne važnosti uspostavljanje duhovnosti kao puta koji vodi preporodu ljudi, ali i preporodu psihoterapije koja kao profesija ima za cilj uspostavljanje opšteg blagostanja – ne samo materijalnog, nego posebno duševnog i duhovnog. Ideal kome se teži jeste ostvarenje etike ljubavi i čovekoljublja, humanosti koja još nije zaživela. Međutim, pored navedenih (tradicionalnih), suočeni smo i sa drugim i drugačijim vrednostima (Klaus Švab, Juval Harari), tzv. ‘globalističkom etikom’ novog svetskog poretka koja zagovara stvaranje nove istorije. Namera njenih kreatora i zagovornika je da promene prirodnu suštinu čoveka polazeći od želje da se produži život ili čak dobije besmrtnost. Njihovo zalaganje, u tom smislu, ide ka tome da ćemo uskoro imati mogućnost da redizajniramo svoja tela i mozak, bilo putem genetskog inženjeringa, bilo direktnim povezivanjem mozga sa kompjuterima, ili stvaranjem potpuno neorganskih entiteta, veštačke inteligencije.

Ove tehnologije napreduju vrtoglavom brzinom. I tu nije kraj. Pristup relevantnim tehnologijama imaće samo predstavnici najviše kaste koji pretenduju da (o)vladaju svetom ('zlatna milijarda') i, možda, oni koji će biti spremni da plate ogromne sume novca za produženje života ili besmrtnost. Ovde problem postaje još ozbiljniji, jer su globalisti spremni da brišu čitave države i narode (teorija eugenike). To može doneti svetu samo bol i uništenje.

Kakva je budućnost psihoterapije između ova dva sveta vrednosti: jednog tradicionalnog, humanističkog (za koji se psihoterapija zalaže od svojih početaka) i drugog, globalističkog, orvelovskog? Odluka je na nama psihoterapeutima i našoj spremnosti da se odlučimo i zauzmemo solidarnom, združenom akcijom za čovekoljubivi svet – svet istine, ljubavi i pravde. Onaj tradicionalni, na čijim principima je psihoterapija i nastala. Baš kao što stoji u Bibliji: preporuka je da mi psihoterapeuti nastavimo naš put vere, nade i ljubavi, imajući na umu da je ljubav „najveća među njima“ (1 Kor. 13.13).

IAP je integrativni pristup koji se fokusira na obuhvatno sagledavanje čoveka i bavi se integralnim zdravljem i radom na njegovom unapređenju na svim nivoima (telo, duša i duh), kako individualno tako i kolektivno, u skladu sa integralnom psihološkom teorijom Kena Wilbera, koga nazivaju još i 'Ajnštajnom studije svesti' našeg doba. Takođe, IAP pristup je u bliskoj vezi i sa razvojnom teorijom Roberta Kegana, profesora sa Harvarda, koji se bavi razvojem odraslih, a ništa manje važna je i teorija razvoja koju zastupa IAP pristup. Psihološki nivo rada u psihoterapiji je rad na materijalu iz Senke i oslobađanju svih onih uslovljenosti koje potiču iz prošlosti pojedinca, a koje predstavljaju prepreku njegovom daljem razvoju, dok duhovni nivo rada obuhvata rad na pozitivnim vrednostima koje ne uključuju samo 'mene' ili 'nas', već 'sve nas' (univerzalne, 'world-centric values'). Krećemo se u našem razvoju od 'slobode od' ka 'slobodi za' (From), afirmaciji naših univerzalnih ljudskih vrednosti. Bavimo se istraživanjem slobode i razvoja na sva tri nivoa: fizičkom (telesnom), emocionalnom (psihološkom) i duhovnom (ne i religioznom) nivou.

Istraživanja su od posebnog značaja za razvoj naše profesije, tačnije za razvoj psihoterapije kao nezavisne profesije, upravo zato da bi se pokazalo da ona vredi, tj. da daje validne rezultate u praksi, te na taj način može da stekne veći legitimitet nezavisne naučne discipline i veći i neophodan ugled u društvu. Zato smo u okviru našeg simpozijuma dali istraživanjima (teorijskim i empirijskim) prednost koju i zaslužuju.

Teme i učesnici u okviru simpozijuma:

- 1. Snežana Milenković:** Nered u sebi i u društvu: Može li se disharmonija pretvoriti u harmoniju?
- 2. Admir Rebronja:** Tiču li nas se tuđi konflikti? – Društvena perspektiva
- 3. Svetlana Urošević:** Bilateralno crtanje: most između haosa i harmonije
- 4. Marija Adžić:** Terapija od negiranja djetetove ličnosti do prihvatanja i rada u skladu sa njegovim potrebama i prirodom (Prikaz terapijskog rada i pristupa sa djecom sa smetnjama i teškoćama u razvoju korišćenjem metoda IAP psihoterapije)
- 5. Ivanka Džunić:** Od afektivnog haosa do emocionalne harmonije - terapijski proces izgradnje unutrašnje sigurnosti
- 6. Tanja Dojić:** Art genogram i kako prepoznati kod konflikta
- 7. Marija Zdravković:** Evaluativna uloga slike u psihoterapijskom procesu integrativne art psihoterapije
- 8. Danilo Lončarević:** Kreativnost i konflikt: umetnički čin kao prostor susreta

TIČU LI NAS SE TUĐI KONFLIKTI? DRUŠTVENA PERSPEKTIVA

Admir Rebronja
Integrativni porodični centar

USMENO SAOPŠTENJE

Konflikti drugih ljudi u našoj i konflikti u drugim zemljama često se doživljavaju kao udaljeni problem. Oni međutim imaju duboke posljedice na nas i naše društvo, uključujući značajan uticaj na mentalno zdravlje pojedinaca i zajednice. Ovaj rad istražuje na koje načine ti sukobi utiču na nas i kako mi možemo uticati na njih.

Živimo u sve naglašenije individualističkim društvima u kojima ne samo da nije poželjno miješati se u tuđe stvari, već je i izrazito nekulturno i podložno osudama. Traženje pomoći je tabu, a pojedincima je sve teže izbalansirati nivo obaveza sa količinom resursa kojima raspolažu. Pomoć koju zajednica može da pruži je velika, međutim koliko je velika toliko je i neiskorištena. Nadmetanje je potpuno potisnulo saradnju, i ukoliko se taj trend ne preokrene posljedice će biti nesagledive.

Na globalnom nivou u posljednjih par godina smo neprekidno zasuti zastrašujućim prizorima iz sukoba u nama istorijski, politički i kulturno bliskim regionima. Najčešći odgovor je 'imamo mi i svojih problema', ili navijačko zauzimanje strana bez sagledavanja šire slike. Uporno nam promiče sagledavanje šire slike i uviđanje povezanosti npr. životnog standarda u Leskovcu i sukoba na Bliskom istoku.

Neko pametan je rekao da je nepravda bilo gdje prijetnja pravdi svuda. To je tačno ne samo sa vrijednosno-humanističkog aspekta, već i sa materijalno-egzistencijalnog. Svijet je toliko uvezan ekonomski i politički da je jedini način da dođemo do blagostanja ako se trudimo da svi dođu do tog blagostanja. Postoje društva koja su to uvidjela i za svega par decenija napravila astronomske napretke u pogledu kvaliteta života svojih građana. Jedan od glavnih faktora u tom uspjehu

je orijentacija na zajednicu, na društvo u cjelini a ne na pojedinca. Sa druge strane, kvalitet života u društvima sa orijentacijom na pojedinca u kontinuitetu značajno opada. Trebalo bi da se tu negdje krije važna pouka.

Ključne reči: društvo, zajednica, napredak, konflikti, kvalitet života

BILATERALNO CRTANJE: DIJALOG RUKU ZA UNUTRAŠNJU CELOVITOST

Svetlana Urošević

USMENO SAOPŠTENJE

Tema „Bilateralno crtanje: Dijalog ruku za unutrašnju celovitost“ istražuje terapijski potencijal bilateralnog crtanja kao metode za razrešenje unutrašnjih konflikata. Bilateralno crtanje podrazumeva korišćenje obe ruke istovremeno, najčešće kroz crtanje ili dijalog dominantne i nedominantne ruke sa ciljem da se uspostavi kontakt i integracija između suprotstavljenih aspekata ličnosti. Ova tehnika se koristi u integrativnim pristupima kao sredstvo neurobiološke, emocionalne i simboličke obrade konflikta.

Neurološki gledano, bilateralno crtanje deluje kao **višesistemska integracija** koja uključuje mozak, telo i emocije. Kroz aktivaciju različitih regija i puteva, konflikt se više ne doživljava kao pretnja ili kaos, već postaje deo šireg, celovitog unutrašnjeg narativa što vodi ka trajnom osećaju **unutrašnjeg sklada i jedinstva**.

Crtanjem sa obe ruke konflikt se eksternalizuje, dobija formu, ritam i prostor, što klijentu omogućava da postane svedok unutrašnjih suprotnosti i započne proces reintegracije. Dijalog ruku simbolizuje dijalog različitih unutrašnjih konfliktknih glasova (npr. unutrašnje dete „želim“ i unutrašnji kritičar „ne smem“), ili dijalog dominantne i nedominantne ruke, čime se podržava emocionalno oslobađanje, simbolička integracija i vraćanje osećaja celovitosti. Sukobljeni aspekti (npr. želim vs. ne smem) postaju povezani u svesti, što smanjuje fragmentaciju.

Emocionalna obrada (amigdala) i memorija (hipokampus) se uključuju kada osoba crta. Vizuelna i telesna stimulacija omogućavaju **afektivnu obradu potisnutih emocija**. Emocije se tada prazne i integrišu, smanjuje se anksioznost i tenzija. Ritmični bilateralni pokreti i fokus na crtež smanjuju simpatičku aktivaciju („borba ili bekstvo“) i uključuju

parasimpatički nervni sistem (smirenje, harmonija). Telo se opušta, um se otvara, celovitost postaje moguća.

Svaka nova veza između hemisfera i telesne svesti stvara **nove neuronske puteve**. Konflikt nije više „zamrznut“ u jednoj dimenziji (um, emocija ili telo) već se **integriše kao celovito iskustvo**. Javlja se uvid, balans, emocionalna koherencija što subjektivno doživljavamo kao **celovitost**. Ovo unutrašnje stanje balansa i celovitosti menja **način na koji osoba doživljava spoljašnje konflikte** u odnosima, porodici, zajednici.

Ključne reči: bilateralno crtanje, unutrašnji konflikt, dijalog ruku, neurobiološka integracija, emocionalna regulacija, celovitost.

TERAPIJA OD NEGIRANJA DJETETOVE LIČNOSTI - DO PRIHVATANJA I RADA U SKLADU SA NJEGOVIM POTREBAMA I PRIRODOM – PRIKAZ TERAPIJSKOG RADA I PRISTUPA SA DJECOM SA SMETNJAMA I TEŠKOĆAMA U RAZVOJU KORIŠĆENJEM METODA IAP PSIHOTERAPIJE

Marija Adzić

Integrativni porodični Centar – Podgorica

USMENO SAOPŠTENJE

Psihoterapija djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju zahtijeva holistički pristup koji nadilazi tradicionalne metode usmjerene isključivo na korekciju ponašanja i usvajanje akademskih znanja. U prošlosti se često zanemarivala individualnost djeteta, fokusirajući se na njegove deficite, dok su emocionalne, socijalne i razvojne potrebe ostajale u sjeni. Psihoterapijski pristup IAP psihoterapije nam omogućava dublje razumijevanje unutrašnjeg svijeta djeteta, njegovih potencijala i potreba.

U tradicionalnom pristupu, ličnost djeteta je često zanemarivana pod pritiskom akademskih očekivanja, pokušaja „normalizacije“ i unaprijed definisanih razvojnih ciljeva koje treba postignuti.

Psihoterapija ovdje pravi zaokret — od težnje da dijete „nauči kako treba“, ka težnji da se ono čuje, razumije i susretne tamo gdje ono jeste. To je etički čin u kojem priznajemo njegovu egzistenciju kao valjanu uprkos razvojnom kašnjenju. Terapijski rad tada postaje prostor susreta dviju autentičnih stvarnosti: terapeuta koji se odriče moći i djeteta koje u tom prostoru može postati. Tada znanje, vještine i razvoj ne nastaju kao proizvod pritiska, već kao prirodni izraz unutrašnje spremnosti djeteta da raste.

Iscjeljujući odnos nastaje tek kada se uspostavi istinski „Ja-Ti“ kontakt – kada terapeut ne pristupa djetetu kao objektu korekcije, već kao subjektu smisla. Dijete, u svojoj ranjivosti, ne traži da bude popravljeno, već da bude susretnuto. Terapeutski proces tada postaje čin „zajedničkog držanja“ prostora, u kojem se dijete ne gura u pravce razvoja, već se sluša ono što iz njega prirodno želi da izraste. Cilj terapijskog rada dakle nije da dijete stekne vještine da bi bilo prihvaćeno, već da kroz prihvaćenost dođe do svojih vještina.

Psihoterapija nije niz tehnika, već etički i egzistencijalni čin — mjesto gdje različitost prestaje biti problem, a postaje oblik postojanja vrijedan poštovanja i zajedničkog rasta.

U toj dinamici, dijete više nije „posebno“ u odnosu na normu – ono je jednostavno ono što jeste. A upravo u toj različitosti počinje pravi razvoj – ne kao proizvod terapijskog napora, već kao prirodna posljedica dubokog i istinskog prihvatanja.

Ključne reči: psihoterapija, djeca sa teškoćama u razvoju, holistički pristup, emocionalni razvoj, prihvatanje, terapijski odnos, razvoj bez pritiska

OD AFEKTIVNOG HAOSA DO EMOCIONALNE HARMONIJE – TERAPIJSKI PROCES IZGRADNJE UNUTRAŠNJE SIGURNOSTI

Ivanka Džunić

USMENO SAOPŠTENJE

Intenzivna svakodnevnica, puna informacija koje se brzo smenjuju, brz tempo života i, neretko, izražena briga za egzistenciju, neminovno vode ka haosu unutar čoveka koji se najčešće uočava tek kada postane preplavljujući i dovede do anksioznosti, nesanice, depresije... U najboljem slučaju, čovek tada traži pomoć psihoterapeuta. Na seansu dolazi sa rečima: "Ne znam šta mi se dešava. Ne prepoznajem više sebe." I to je prvi i najvažniji korak ka unutrašnjoj stabilizaciji. Promena je moguća. U Integrativnoj ART psihoterapiji, jasno se ogleda i na crtežima klijenta.

Ključne reči: konflikti, kaos, integrativna ART psihoterapija, vrtež, harmonija, unutrašnja sigurnost

ART GENOGRAM I KAKO PREPOZNATI COD KONFLIKTA

Tanja Dojić

USMENO SAOPŠTENJE

Genogram je nastao i razvijao se paralelno sa razvojem sistemske porodične terapije kao instrument za istraživanjem porodice. Predstavlja grafički prikaz porodičnog stable u koji se unose informacije o članovima porodice i njihovim odnosima (ključnim momentima) kroz najmanje tri generacije. Grafičko predstavljanje (određeni simboli i boje) omogućavaju lakši uvid u širu "sliku" porodičnog sistema, prikupljanje, organizovaje i interpretaciju informacija, transgeneracijski. Ono što se dešava u jednoj generaciji, često se ponavlja u sledećoj – "multigeneracijska transmisija porodičnih odnosa" (Bowen). Na genogramu se traga za obrascima funkcionisanja koji se nastavljaju ili menjaju, što članovima porodice pomaže da vide sebe "iz drugog ugla" a porodičnim terapeutima da dodju do hipoteza koje vredi proveriti.

Art genogram u integrativnoj art psihoterapiji prati osnovnu nit vizuelnog mapiranja i stvaranja prostora kako bi porodična slika "izašla na videlo". Klijent ima mogućnost slobodnijeg kreativnog izražavanja, može crtati ili stvarati kroz simboliku, boje, zvuke, oblike, fotografije ... Simboli, boje, zvuci, slike ... mogu imati lično značenje (i tumačenje), što omogućava dublju emocionalnu povezanost i može biti uvod u telesni rad. U sigurnoj sredini, uz podršku psihoterapeuta (konsultovanje), klijent kroz kreativni prikaz "porodičnog stabla" i "ključnih momenata" dolazi do uvida u odnose koji se ponavljaju (intezitet bliskosti, distance, sukobi); obrasce ponašanja koji se prenose (zavisnosti, razvodi, bolesti); nerešene traume ili konflikti. Nakon što su konfliktne obrasce prepoznati, kroz kreativnu reinterpretaciju klijent rekonstruiše porodični narativ; unosi nove simbole (npr. mostove umesto zidova); vizuelno osnažuje nove uloge i granice.

Art genogram i kako prepoznati kod konflikta jeste tema koja se bavi pronalaženjem “kodova” (čvorova) konflikta u okviru art genograma odn. mesta gde se upisuju/oslikavaju porodične napetosti, nesvesne lojalnosti ili transgeneracijske traume. Indikatori konflikta u ART genogramu mogu biti : zamršene linije; prekinute crte između članova prekinuti odnosi, dugotrajni konflikt; debele, tamne crte - intenzivan emocionalni naboj (često negativan); munje ili strelice - Sukobi, napetost, agresija; članovi nacrtani daleko jedni od drugih - emocionalna ili fizička distance. Npr. ako je jedan član porodice uvek u centru u odeći boje poput crvene, crne, sive koje često znače konflikt, tugu ili ljutnju i ako se ista slika ponavlja i u prikazu ranijih generacija to može signalizirati transgeneracijski prenos jednog brasca (* konflikta).

Indikatori konflikta mogu biti i slike, zvuci, fotografije, instalacije ... mogu imati lično značenje (i tumačenje) Npr. emocionalne granice mogu biti prikazane u zamućenim pastelnim linijama kredom, polomljenim grančicama ili prekinutim trakama. Npr. baka po majci može biti predstavljena sa klupkom vune, iglama i šalom koji štrika (ne kao symbol + znak X). Moguć je i otpor da se krene u izradu porodičnog stable. I mogu nastati kasnije, razmišljanjem o porodičnom stablu i biti inspirisani nečim veoma važnim za samu osobu, nečim što ima lično značenje (i tumačenje) - od porodičnog stable može se transformisati u porodični sat ili staru forotgariju. U radu su dati primeri koji prikazuju put izrade porodičnog stable i rada sa klijentom na otkrivanju “coda konflikta”

Prepoznavanje takvih tačaka može poslužiti kao polazište za terapeutsku intervenciju – oslobađanje od porodičnih obrazaca koji sputavaju lični razvoj. Art genogram omogućava vizuelizaciju nesvesnog, otvarajući vrata za dublje razumevanje i promenu konfliktnih obrazaca. Art genogram postaje ne samo odraz prošlosti, već alat za kreiranje nove, zdravije porodične stvarnosti.

Ključne reči: art genogram, konflikti, kreativnost, autentičnost

EVALUATIVNA ULOGA SLIKE U PSIHOTERAPIJSKOM PROCESU INTEGRATIVNE ART PSIHOTERAPIJE

Marija Zdravković

USMENO SAOPŠTENJE

Integrativna art psihoterapija podrazumeva upotrebu kreativnih umetničkih tehnika, kao i kombinovanje više njih, u svrhu ostvarenja psihoterapijskog cilja u podržavajućem okruženju i u prisustvu terapeuta. Akcenat je na slici i transformišućem procesu nesvesnog ka svesnom uz neizostavnu manifestaciju iste. Funkcija slike u Integrativnoj art psihoterapiji je mnogostruka: slika doprinosi terapijskoj dijagnozi klijentovog trenutnog stanja, ona je način izražavanja i uspostavljanja psihoterapijskog odnosa i komunikacije, slika je, takođe, sredstvo za rad i izražavanje, ali je istovremeno neophodna za proveru ostvarenja psihoterapijskog cilja.

Fokusiranost na sliku kroz process rada u Integrativnoj art psihoterapiji se sastoji od nekoliko koraka: kreativna vizualizacija (zamišljena slika), eksternalizacija slike odnosno prenošenje iz zamišljene slike u neku formu (crtež, vajanje...), značenje slike ("Šta je to što ste nacrtali?"), terapijski rad na promeni slike – put promene od aktuelne ka željenoj slici koja podrazumeva ostvarenje psihoterapijskog cilja, aktivno odigravanje uz primenu psihodramskih tehnika i telesno terpaijskog rada (tehnika "dve stolice" ili roll play), donošenje nove odluke i evaluacija slike (odnosno provera slike). U nastavku rada će biti više reči o evaluativnoj primeni slike u psihoterapijskom procesu Integrativne art psihoterapije, sa osvrtom na evaluativnu ulogu crteža tokom psihotrapijske edukacije i ličnog terapijskog procesa kroz koji sam sama prošla.

Ključne reči: integrativna art psihoterapija, slika, evaluacija, terapijski process.

KREATIVNOST I KONFLIKT: UMETNIČKI ČIN KAO PROSTOR SUSRETA

Danilo Lončarević
Narodno pozorište u Beogradu

USMENO SAOPŠTENJE

Predavanje istražuje odnos umetnosti i konflikta iz ugla integrativne art psihoterapije, uz lične uvide autora kao profesionalnog glumca i psihoterapeuta u edukaciji. U fokusu je ideja da umetnički čin može predstavljati siguran prostor u kom se unutrašnji i spoljašnji sukobi mogu izraziti, razumeti i transformisati. Kreativni proces – kroz medije poput slikanja, muzike, pokreta, pisanja ili drame – nudi alternativni kanal izražavanja dubokih osećanja koja često izmiču verbalnoj komunikaciji. Time umetnost postaje sredstvo suočavanja sa sopstvenim „maskama“ i potisnutim delovima ličnosti, čime podstiče integraciju, emocionalno olakšanje i lični rast.

Umetnost se posmatra i kao prostor međuljudskog dijaloga. Na sceni, u terapijskoj grupi ili zajedničkom stvaranju, ona omogućava različitim glasovima da se izraze bez direktne konfrontacije. Konflikti se tako ne poriču, već se preobražavaju kroz simbolički jezik umetničkog izraza. Istraživanja potvrđuju da umetnost može doprineti kolektivnom isceljenju i razumevanju, čak i u kontekstu dubokih društvenih podela.

Autorovo glumačko iskustvo dodatno osvetljava kako se konflikt – kao osnova dramskog izraza – kroz igru i tumačenje likova može istražiti i razrešiti. Slično tome, terapijske tehnike poput psihodrame omogućavaju klijentima da bezbedno uđu u sopstveni konflikt i pronađu novi narativ.

Umetnost nije samo estetski čin, već i prostor dijaloga, integracije i isceljenja. Umetnički čin predstavlja most između fragmentarnog i celovitog, bola i zadovoljstva, konflikta i kreativnosti – most koji vodi ka dubljem razumevanju sebe i drugih.

Ključne reči: kreativnost, konflikt, umetnost, ART psihoterapija, transformacija, odnos

U RASKORAKU SA SOBOM - PERFEKCIONIZAM, PRILAGOĐAVANJE I UNUTRAŠNJI KONFLIKTI IZ UGLA TA

Moderator: *Olga Milosavljević*

SIMPOZIJUM

Ovaj simpozijum okuplja terapeute različitih iskustava u radu sa klijentima kod kojih su unutrašnji konflikti ključna tačka emocionalne patnje i funkcionalnog zastoja. Iz ugla transakcione analize (TA), istražujemo kako se konflikti između autentičnih potreba i skriptnih odluka, između unutrašnjih ego stanja, i između prilagođenosti i spontanosti, manifestuju kao perfekcionizam, anksioznost, samokritika i hronično unutrašnje nezadovoljstvo.

Perfekcionizam, često percipiran kao težnja ka visokom standardu, u kliničkoj slici zapravo funkcioniše kao strategija kontrole i samoprezervacije, duboko ukorenjena u porukama Kritikujućeg Roditelja i zabranama iz ranih odnosa. Adaptirano Dete, kao dominantno ego stanje, često stoji nasuprot potisnutom Slobodnom Detetu, dok Odrasli pokušava da održi unutrašnju ravnotežu uz visoku cenu – iscrpljenost, odlaganje, unutrašnji nemir ili telesne simptome.

Kroz pet tematski povezanih izlaganja, autori osvetljavaju različite aspekte unutrašnjih psiholoških sukoba i njihovu manifestaciju u kliničkoj praksi:

- perfekcionizam kao skriptna zaštita,
- prilagođenost kao rana adaptacija,
- sukobi između stvarnog i idealnog Ja,
- prepoznati i neprepoznati introjekti,
- i nesvesni obrasci samosabotaže.

U radu sa klijentima koji „izgledaju kao da im sve ide“, a iznutra žive napetost i prazninu, terapeut postaje svedok tihe unutrašnje borbe, ali i vodič ka integraciji i dozvolama.

Cilj simpozijuma je da ponudi psihoterapijske uvide, primere iz prakse i konkretne TA alate za rad sa ovim složenim, ali čestim klijentima.

Ključne reči: Perfekcionizam, Unutrašnji konflikt, Transakciona analiza

Teme i učesnici u okviru simpozijuma:

- 1. Olga Milosavljević** - Adaptirano Dete kao strategija preživljavanja. Hronični unutrašnji raskorak kod preterano funkcionalnih klijenata
- 2. Katarina Radovanović** - Kad Roditelj ne prestaje da kritikuje, a Dete čuti – Perfekcionizam kao unutrašnji konflikt između introjekta i spontane potrebe
- 3. Tatjana Đukić** - Ne mogu da stanem, a ne znam ni zašto trčim. Unutrašnji nagon za postignućem kao skriptni imperativ
- 4. Jelena Petrović** - Skriptne zabrane i unutrašnji konflikti: kada potrebe ne smeju da se pojave. TA pogled na konflikte između dečjih potreba i odraslih uverenja
- 5. Marija Todorović** - Kad ni uspeh ne smiruje: unutrašnji konflikti kod visoko funkcionalnih klijenata. Kako perfekcionizam i prilagođavanje maskiraju duboku skriptnu nesigurnost

KAD RODITELJ NE PRESTAJE DA KRITIKUJE, A DETE ČUTI- PERFEKCIONIZAM KAO UNUTRAŠNJI KONFLIKT IZMEĐU INTROJEKTA I SPONTANE POTREBE

Katarina Radovanović

USMENO SAOPŠTENJE

Predstavićemo iz ugla Transakcione analize (TA) kako se unutrašnji konflikt između prilagođenosti i spontanosti manifestuju kroz perfekcionizam, koji može ometati klijenta u jednoj ili više oblasti života, pa samim tim dovesti do manjeg ili većeg unutrašnjeg nezadovoljstva.

U okviru svog dela izlaganja razmatraću perfekcionizam kao rezultat usvojenih poruka i zabrana kao što su „Budi savršen”, „Nemoj da pogrešiš”. Ovde dolazimo do unutrašnjeg konflikta između Kritikujućeg Roditelja i Adaptiranog deteta. Dinamika konflikta može biti različitog intenziteta i učestalosti, pa time dovesti klijenta do krajnje iscrpljenosti.

Fokus je na radu sa klijentima kod kojih perfekcionizam blokira autentičnost, spontanost, zadovoljstvo.

Ova tema je izazov terapeutima da klijent ne doživi idealizujući transfer, ukoliko i sam terapeut ima sklonost ka perfekcionizmu.

Ključne reči: unutrašnji konflikt, perfekcionizam, roditelj, introjekt, dete, spontana potreba

NE MOGU DA STANEM, A NE ZNAM NI ZAŠTO TRČIM – UNUTRAŠNJI NAGON ZA POSTIGNUĆEM KAO SKRIPTNI IMPERATIV

Tatjana Đukić
Medicinski fakultet

USMENO SAOPŠTENJE

Transakciona analiza (TA) kao teorija ličnosti i psihoterapijski modalitet nudi specifičan pogled na unutrašnje prisilnu motivaciju koja oblikuju životne obrasce ponašanja. Jedan od ključnih koncepata TA je životni skript – nesvesni životni plan koji osoba formira u ranom detinjstvu, pod uticajem roditeljskih figura i značajnih poruka koje dobija iz okruženja. Neke od poruka koje se detetu upućuju jesu skriptne zabrane i skriptni imperativi. Skriptne zabrane su verbalne i neverbalne poruke kojima se osporava neko detetovo ljudsko pravo, od kojih su primarne, Zabrana postojanja (osporava detetovo pravo na život) i Zabrana vrednosti (osporava detetovo pravo da bude voljeno). S druge strane, skriptni imperativi predstavljaju poruke kojima se detetu poručuje kakvo treba da bude da bi imalo pravo da postoji ili da bi bilo voljeno. Osoba sa izraženim imperativom „Budi savršen“ stremljenostima nedostižnim standardima, pri čemu svaki neuspeh doživljava kao lični nedostatak. Paralelno, imperativ „Radi naporno“ podstiče neprekidnu aktivnost i rad bez predaha, često bez jasnog cilja što vodi ka iscrpljenosti, gubitku smisla i izostanku zadovoljstva. Takvi pojedinci su skloni perfekcionizmu, preteranom radu i osećaju hroničnog nezadovoljstva, uz čestu nemogućnost da se zaustave, zabavljaju ili uživaju u postignutom. Ovaj rad istražuje kako skriptni imperativi „Budi savršen“ i „Radi naporno“ oblikuju unutrašnji nagon za postignućem koji se manifestuje kao hronični osećaj da nikada nije dovoljno – ni truda, ni rezultata. Razumevanje skriptnih imperativa u terapijskom procesu omogućava osobi da prepozna unutrašnje prisilne obrasce i

uspostavi kontakt sa autentičnim željama kako bi iz stanja „moram da trčim“ prešla u stanje „mogu da stanem“.

Ključne reči: skript, skriptne zabrane, skriptni imperativi, perfekcionizam, unutrašnji sukob

SKRIPTNE ZABRANE I UNUTRAŠNJI KONFLIKTI: KADA POTREBE NE SMEJU DA SE POJAVE

Jelena Petrović

USMENO SAOPŠTENJE

Skriptne Zabrane predstavljaju nesvesne zabrane usvojene u detinjstvu koje oblikuju životni Skript i značajno utiču na način na koji osoba doživljava sebe, druge i svet oko sebe. Ovo izlaganje se fokusira na specifične Zabrane poput „Ne budi važna“, „Ne pokazuj osećanja“, „Ne traži“, koje nastaju u ranom odnosu sa značajnim odraslima i koje postaju temelj unutrašnjih konflikata u odraslom dobu.

Centralna tema rada jeste konflikt između autentičnih dečjih potreba – potrebe za pažnjom, prihvatanjem, emocionalnim izrazom – i internalizovanih odraslih uverenja koja te potrebe potiskuju ili negiraju. Kada autentična potreba pokuša da se izrazi, aktivira se Zabrana, što izaziva anksioznost, osećaj krivice, sram ili neke telesne simptome. Klijent tada ulazi u intrapsihički konflikt u kojem ne postoji dozvoljen način zadovoljenja potrebe, što vodi ka rigidnosti, otuđenju i emocionalnoj disocijaciji.

Kroz prikaz kliničkog rada, biće ilustrovani primeri procesa otkrivanja i prepoznavanja Zabrana, kao i rada na Dozvolama koje omogućavaju reintegraciju zabranjenih delova selfa. Poseban fokus je na terapeutskoj intervenciji koja podrazumeva istovremeni rad sa egom stanjima Dete i Odrasli – jačanje Odraslog koji prepoznaje i vrednuje potrebu, i omogućava Detetu izražavanje emocija u sigurnom kontekstu. Cilj izlaganja je da pokaže kako TA pristup omogućava razumevanje i razrešenje dubokih unutrašnjih konflikata nastalih usled Skriptnih Zabrana, kao i da osvetli važnost integracije emocionalnih i kognitivnih aspekata ličnosti u procesu psihoterapijskog rasta i promene.

Ključne reči: TA, Skriptne Zabrane, Ego stanja, Odrasli, Dete

KADA USPEH NIJE DOVOLJAN: UNUTRAŠNJI KONFLIKTI KOD VISOKO FUNKCIONALNIH KLIJENATA

Marija Todorović

USMENO SAOPŠTENJE

Srž ovog rada i šireg simpozijuma jeste ispitivanje nesvesnih obrazaca samosabotaže i pokušaj odgovora na pitanje: kako perfekcionizam i preterano prilagođavanje mogu prikrivati duboku nesigurnost?

Perfekcionizam se posmatra kao uslovna pozicija vrednosti, kompleksna strategija kontrole i samoodržanja, ukorenjena u ranom iskustvu i zaštićena introjektima. Cilj rada je predstaviti TA pristup dekontaminaciji “idealnog Ja” i osnaživanju autentičnog kontakta sa sobom.

U fokusu je paradoks: što više postignuća, to je veća unutrašnja praznina. Rad se bavi klijentima koji funkcionišu na visokom nivou, ali doživljavaju hroničnu samokritiku, disociranost od sopstvenih potreba i osećaj da nikada nisu “dovoljni”.

Ključne reči: perfekcionizam, postignuće, samosabotaža, nesigurnost

SIMPOZIJUM LOGOSINTEZE

Teme i učesnici simpozijuma:

1. **Uroš Rajaković.** Primena logosinteze u radu sa klijentima sa dijagnozom hronične bolesti
2. **Tina Bončina, Olivera Isaković, Bojana Grahovac, Marija Marinković.** Logosinteza i celovit pristup sagorevanju
3. **Olivera Isaković.** Primena logosinteze u radu sa anksioznošću
4. **Marija Marinković.** Kontakt sa esencijom kao facilitator pri donošenju nove odluke
5. **Bojana Grahovac.** Logosinteza u radu sa decom
6. **Renata Petrić.** Most između modaliteta – integracija logosinteze, transakcione analize i integrativne relacije razvojno-zasnovane psihoterapije

PRIMENA LOGOSINTEZE U RADU SA KLIJENTIMA SA DIJAGNOZOM HRONIČNE BOLESTI

Uroš Rajaković

USMENO SAOPŠTENJE

Logosinteza, kao savremeni psihoterapijski pristup, nudi jedinstven okvir za rad sa klijentima koji se suočavaju sa hroničnim bolestima. Ova energetska metoda fokusira se na oslobađanje “zamrznute energije” i povezivanje sa esencijom – autentičnim jezgrom ličnosti. Cilj rada je prikazati primenu Logosinteze u psihoterapijskom radu sa pacijentima sa hroničnim zdravstvenim problemima, kako u individualnim, tako i u grupnim formatima.

Hronične bolesti, kao što su zapaljenske bolesti creva, kanceri i sl., često imaju i psihosomatsku komponentu, a Logosinteza pomaže klijentima da eksplorišu i transformišu unutrašnje blokade. Primena ove metode odvija se kroz sedam koraka i primenom tri konstruisane rečenice u vidu protokola što omogućava oslobađanje potisnutih sadržaja (na telesnom novou, nivou uverenja, reprezenata iz prošlosti ili budućnosti) i uspostavljanje harmonije.

U individualnom radu, Logosinteza pruža personalizovani pristup, dok grupna terapija omogućava svakom članu grupe da svojim tempom procesuiru dostupne sadržaje. Kroz prikaz slučajeva i terapeutske metode, ovaj rad ističe efikasnost Logosinteze u poboljšanju kvaliteta života osoba sa hroničnim bolestima, pomažući im da pronađu smisao (povežu sa Esencijom) i unutrašnji mir uprkos zdravstvenim izazovima (Matriksom).

Ključne reči: logosinteza, psihoterapija, hronične bolesti, psihosomatika, esencija, zamrznuta energija.

LOGOSINTEZA I CELOVIT PRISTUP SAGOREVANJU

*Tina Bončina¹ Olivera Isaković²
Bojana Grahovac³ Marija Marinković⁴
Zavod Psihofiza¹ Logosinteza Srbija²
Fakultet EDUKA³ Logosinteza Srbija⁴*

USMENO SAOPŠTENJE

Sagorevanje se često posmatra pre svega kao posledica dugotrajne izloženosti stresu i preopterećenju, ali terapijska praksa pokazuje da u njegovom održavanju značajnu ulogu imaju duboko ukorenjena iracionalna uverenja, introjekti, negativna iskustva i fantazije. Sve to može biti uspešno obrađeno različitim modalitetima, a logosintezu možemo koristiti kako u radu sa psihosomatskom simptomatikom, tako i na nivou životne energije i osećaja svrhe. Kao integrativni psihoterapijski pristup, logosinteza omogućava identifikaciju i otapanje energetskih struktura koje održavaju obrasce ponašanja i dovode do iscrpljenosti. U radu će biti predstavljen konceptualni okvir logosinteze u kontekstu sagorevanja, tok procesa, kao i mogućnosti integracije sa intervencijama koje terapeuti već primenjuju u svom pristupu. Kroz klinički primer biće prikazano kako otapanje specifičnih zamrznutih energija otvara prostor za regeneraciju, obnovu kontakta sa suštinom i jačanje unutrašnjih izvora rezilijentnosti.

Ključne reči: Logosinteza, energetska tehnika, moć reči, esencija, sagorevanje, metoda

PRIMENA LOGOSINTEZE U RADU SA ANKSIOZNOŠĆU

Olivera Isaković

Centar za podršku ranom razvoju i porodičnim odnosima

Harmonija, Novi Sad

USMENO SAOPŠTENJE

Logosinteza je integrativna psihoterapijska metoda koja kombinuje principe energetske psihologije, kognitivnog pristupa i rada sa verbalnim sadržajima. Zasnovana je na ideji da su traumatska iskustva, disfunkcionalna uverenja ili uznemirujuće mentalne slike „zamrznute“ u našem energetsom polju i da ih je moguće transformisati preciznim verbalnim intervencijama. Dosadašnje pilot studije sugerišu da se primenom standardnog protokola Logosinteze mogu postići značajna poboljšanja kod klijenata sa izraženim anksioznim simptomima, već tokom jedne do tri seanse.

U okviru ovog izlaganja predstavljen je rad sa klijentima sa simptomima anksioznosti (izražena somatska simptomatologija, anticipatorni i situacioni strahovi, teškoće u regulaciji emocija, zabrinutost), koji značajno narušavaju kvalitet života na ličnom, porodičnom ili profesionalnom planu. Logosinteza nudi protokol za rad sa anksioznošću, a njegovom primenom je moguće ostvariti uspešne i trajne rezultate u tretmanu ovakvih smetnji.

Izlaganje ima za cilj da pruži uvid u primenu Logosinteze kao efikasnog i preciznog alata u radu sa anksioznošću, te da otvori prostor za dijalog među stručnjacima o potencijalima ove metode u psihoterapijskoj praksi.

Ključne reči: logosinteza, psihoterapijski metod, anksioznost

KONTAKT SA ESENCIJOM KAO FACILITATOR PRI DONOŠENJU NOVE ODLUKE

Marija Marinković

Marija Marinković PR Edukativni centar Aleksinac

USMENO SAOPŠTENJE

Jedan od nekoliko takozvanih Puteva u metodi Logosinteze je i Put Volje. Putevi su procedure koje uz pomoć protokola koje koristi Logosinteza omogućavaju razrešenje konflikata u određenim oblastima života. Putem Volje možemo, kao uz pomoć vremenske mašine, proći hronološki unazad kroz čitav život, sve do samog svog začeca. Kada se osvrenmo na značajne događaje koji postoje na svačijem životnom putu, konačno možemo doći i do Esencije, naše životne svrhe ili misije. Esencija ukratko predstavlja sav potencijal koji možemo ostvariti u ovozemaljskom životu. Kontakt sa njom je po pravilu izrazito emotivno, pa i spiritualno iskustvo.

Zbog različitih okolnosti kojima bivamo izloženi od trenutka rođenja (porodičnih, socio-ekonomskih, geografskih, itd.) ostvarenje našeg potencijala može biti u većoj ili manjoj meri osujećeno. U određenim okolnostima može biti i da su naše težnje izazivale toliki revolt okoline da bi bilo opasno po nas da smo ih se držali. U takvim nepovoljnim uslovima neretko se može doneti odluka da potisnemo ili zaboravimo našu svrhu. Jedan od glavnih ciljeva koji se može postići u procesu psihoterapije je upravo donošenje nove odluke, uz pomoć koje, u novim životnim okolnostima, možemo ostvariti svoj pun potencijal. Kontakt sa Esencijom je dragoceni alat koji olakšava ceo proces.

Ključne reči: logosinteza, psihoterapija, nova odluka, esencija

LOGOSINTEZA U RADU SA DECOM

Bojana Grahovac

Fakultet organizacionih studija "Eduka", Beograd

USMENO SAOPŠTENJE

Moć Logosinteze leži u rečima koje brzo i efikasno rasterećuju osobu od intenzivnih neprijatnih emocija, pogotovo u trenucima akutne stresne situacije. Kako kod male dece, posebno one koja rastu u zdravoj porodičnoj sredini, i koja nemaju još uvek razvijene rigidne odbrambene mehanizme, postoji prirodna otvorenost ka probanju novih stvari i težnja ka emocionalnoj stabilizaciji, Logosinteza predstavlja metodu izbora za brz i efikasan tretman. Naime, u situacijama kada je dete prisustvovalo iznenadnom stresnom događaju (kao što je automobilska nesreća, napad uličnog psa i sl.), posle koje se javljaju simptomi koji ukazuju na intenzivan stres, kao što su nesanica, strah da se prolazi istim putem, umokranje itd., ova tehnika, čini se brže od ostalih oslobađa dete od neprijatnih emocija. Dodatno, tehnika je efikasna i u situacija hroničnog stresa (razvod roditelja, vršnjačko nasilje) i uz dodatni savetodavni rad sa roditeljima, omogućava brže postizanje cilja, odnosno smanjivanje stresnog uticaja spoljašnjih događaja i povećavanje osećanja sigurnosti i samopouzdanja kod deteta. Primenljiva je za sve uzraste, ali je u slučaju adolescenata, zbog prirodnog bunta i otpora tipičnog za uzrast, nekada je potrebno više vremena da bi postigla svoj potencijal (neophodno je prethodno uspostaviti odnos poverenja), dok je u slučaju predškolske dece i dece u nižim razredima osnovne škole nekada dovoljno svega dva, tri susreta da bi se stresna situacija (kao što je npr. saobraćajna nesreća) prevazišla, čime se prevenira traumatizacija deteta stresnim događajem.

Ključne reči: logosinteza, deca, stres

MOST IZMEĐU MODALITETA – INTEGRACIJA LOGOSINTEZE, TRANSAKCIONE ANALIZE I INTEGRATIVNE RELACIONE RAZVOJNO-ZASNOVANE PSIHOTERAPIJE

Renata Petrić

Renata Petrić PR Preporod

USMENO SAOPŠTENJE

Izlaganje ističe mogućnosti teorijske i praktične integracije Logosinteze (Willem Lammers), Transakcione analize (Eric Berne) i Integrativne relacije razvojno-zasnovane psihoterapije (Richard Erskine).

Logosinteza je moćna inovativna metoda koja polazi od ideje da su mnogi naši problemi i reakcije posledice zastoja u protoku energije, odnosno da je energija ostala zarobljena u našem sistemu usled neprijatnih iskustava, tuđih uticaja i sl. Ključna ideja Logosinteze je da reči imaju moć i da se primenom osnovnog protokola od tri rečenice te zamrznute energetske strukture mogu transformisati i osloboditi i značajno doprineti boljitku pojedinca.

U ovom izlaganju biće prikazani praktični primeri primene osnovnog protokola Logosinteze u radu terapeuta koji se primarno oslanja na Transakcionu analizu i Integrativnu relaciju psihoterapiju. Primeri iz prakse ilustruće kako se Logosinteza može primeniti u radu sa skriptnim obrascima, ranim odlukama, bazičnim uverenjima, roditeljskim introjeptom, i kako može biti korisna u procesu istorijskog i fenomenološkog ispitivanja, identifikaciji nezadovoljenih relacionih potreba kao i u procesu produbljivanja i uspostavljanja autentičnog kontakta sa sobom i drugima.

Cilj rada je da otvori prostor za promišljanje i da inspiriše terapeute koji dolaze iz različitih modaliteta da sagledaju Logosintezu kao efikasnu metodu koja doprinosi psihoterapijskoj promeni i koja može biti integrisana u njihovu psihoterapijsku praksu.

Ključne reči: logosinteza, integrativni pristup, transakciona analiza, integrativna relaciona psihoterapija

ISTRAŽIVANJA U RE&KBT

Moderator: Nikola Petrović
Filozofski fakultet u Beogradu

Učesnici:

- 1. Tijana Stanković Milić, Aleksandar Đorđević.** Racionalnošću do boljeg fizičkog i psihičkog zdravlja: Racionalna uverenja kao psihološka osnova za doslednost u treningu snage
- 2. Mirjana Marković, Lara Dobrković.** RE&CBT: samoprihvatanje i depresija kod adolescenata iz seksualnih manjina
- 3. Anastasija Grujić Erić, Marija Mitrović.** Iracionalna uverenja kod roditelja adolescenata: Pregled literature u kontekstu REBT-a
- 4. Emilija Jeremić.** Starenje i promena iracionalnih uverenja: Poređenje kliničke i nekliničke populacije

Ova serija istraživanja i pregleda ukazuje na ključnu ulogu racionalnih i iracionalnih uverenja u oblikovanju mentalnog zdravlja, ponašanja i odnosa u različitim populacijama – od adolescenata do starijih osoba.

Prvo istraživanje pokazuje da racionalna uverenja, prema REBT i KBT modelu, pozitivno utiču na kontinuitet treninga snage, što ima važne posledice za fizičko i psihičko zdravlje. Iako rezultati nisu uvek statistički značajni, trendovi ukazuju na vezu između racionalnosti i doslednosti u zdravim navikama.

Druga studija proučava efekte RE&CBT terapije kod LGBT adolescenata. Terapija je rezultirala povećanim samoprihvatanjem, smanjenjem simptoma depresije i poboljšanjem odnosa sa roditeljima. Većina ispitanika pokazala je napredak u svim ciljnim domenima, ističući važnost terapijske podrške za mlade iz ranjivih grupa.

Treći rad predstavlja pregled literature o iracionalnim uverenjima roditelja adolescenata. Identifikovani su obrasci poput katastrofizacije i rigidnih roditeljskih očekivanja, koji negativno utiču na emocionalno

funkcionisanje porodice. REBT intervencije pokazale su potencijal u unapređenju roditeljskih uverenja i odnosa s decom.

Četvrti rad analizira promene u ličnosti i iracionalnim uverenjima tokom starenja. Uočen je složen i delimično neočekivan obrazac promena u ličnosti i uverenjima, sa nagoveštajem stabilnosti iracionalnih uverenja u kliničkoj populaciji, i smanjenjem neuroticizma s godinama u obe grupe.

Zajednički, ovi nalazi potvrđuju korisnost REBT/KBT pristupa u razumevanju i modifikaciji kognitivnih obrazaca kroz sve faze života.

Ključne reči: istraživanja, RE&KBT, iracionalna uverenja.

RACIONALNOŠĆU DO BOLJEG FIZIČKOG I PSIHIČKOG ZDRAVLJA: RACIONALNA UVERENJA KAO PSIHOLOŠKA OSNOVA ZA DOSLEDNOST U TRENINGU SNAGE

Tijana Stanković Milić, Aleksandar Đorđević

USMENO SAOPŠTENJE

U kontekstu globalne pandemije gojaznosti, kardiovaskularnih i endokrinih bolesti, kao i sve češće prisutnih problema sa mentalnim zdravljem, važnost treninga snage postaje posebno izražena. Istraživanja dosledno ukazuju na to da već dva treninga snage na nedeljnom nivou dovode do značajnih benefita za fizičko i mentalno zdravlje – uključujući smanjenje simptoma anksioznosti i depresije, poboljšanje kvaliteta života i prevenciju hroničnih oboljenja.

Uprkos tim dokazanim benefitima, veliki broj ljudi ne uspeva da uspostavi i održi redovnu naviku treninga snage. Postavlja se pitanje: šta psihološki razlikuje one koji uspešno održavaju rutinu treninga snage od onih koji u tome ne uspevaju? Prema postavkama racionalno-emotivne i kognitivno-bihevioralne terapije (REBT i KBT), jedan od ključnih faktora koji utiču na ljudsko ponašanje su uverenja. Iracionalna uverenja, poput perfekcionistačkih zahteva, niske tolerancije na frustraciju ili katastrofičnih interpretacija neuspeha, mogu dovesti do odustajanja, prokrastinacije i krivice. Nasuprot tome, racionalna uverenja podstiču fleksibilnost, prihvatanje i upornost.

Stoga smo ovim istraživanjem želeli da ispitamo da li i koje dimenzije iracionalnih i racionalnih uverenja predviđaju učestalost i kontinuitet treninga snage. Racionalna i iracionalna uverenja merena su upitnikom GABS-55 (General Attitude and Belief Scale). Prigodan uzorak je činilo 156 ispitanika iz Srbije (54% žene, 46% muškarci), uzrasta od 18 do 40 godina. Dodatno su prikupljeni podaci o učestalosti i kontinuitetu

treninga snage (odnosno da li, koliko često i koliko dugo bez dužih prekida osobe treniraju).

Rezultati pokazuju da dimenzija Racionalnosti GABS-55 skale pokazuje pozitivne asocijacije i sa učestalošću ($p = 0.148$, $p = 0.064$) i trajanjem rutine treninga snage ($p = 0.150$, $p = 0.055$). Iako ove korelacije ne dostižu konvencionalni prag statističke značajnosti ($p < .05$), one se nalaze na granici značajnosti i ukazuju na potencijalnu ulogu racionalnih uverenja u razvoju i održavanju navike vežbanja. Slično, regresioni modeli ukazuju da je Racionalnost značajan prediktor učestalosti treninga ($B = 0.25$, $p = 0.009$), dok se kod kontinuiteta javlja kao granično značajan prediktor ($B = 0.47$, $p = 0.058$). Ovakav nalaz je u skladu sa teorijskim pretpostavkama RE&KBT, koje racionalno mišljenje povezuju sa funkcionalnim ponašanjem i većom doslednošću u ostvarivanju ciljeva.

Identifikovano je i pet najrelevantnijih stavki koje predviđaju navike u treningu snage, u kojima se prepoznaju perfekcionizma, samoobezvređivanje, straha od neuspeha, kao i nisko podnošenje neprijatnosti.

Dobijeni nalazi mogu imati primenu u razvoju psiholoških priručnika i RE&KBT intervencija usmerenih na jačanje racionalnog mišljenja i slabljenje iracionalnih kognicija, kako bi se podržalo formiranje i održavanje navika redovnog treninga snage kao značajne zdravstvene i zaštitne rutine.

Ključne reči: trening snage, racionalna uverenja, iracionalna uverenja, REBT, KBT

RE&CBT: SAMOPRIHVATANJE I DEPRESIJA KOD ADOLESCENATA IZ SEKSUALNIH MANJINA

Mirjana Marković, Lara Dobrković

Centar za dečiju psihologiju

USMENO SAOPŠTENJE

Mladi iz seksualnih manjina u Srbiji suočavaju se sa nizom mentalnih izazova koji su često posledica društvene stigmatizacije, diskriminacije i nedostatka sistemске podrške. Studije iz 2020. pokazuju da mladi iz seksualnih manjina u Srbiji imaju više simptoma depresije, izloženost stresu kao i porodično odbacivanje nego heteroseksualni vršnjaci. U regionalnog studiji većina ispitanika je osećala stid svojih članova porodice što je uticalo na unutrašnji osećaj neprihvatanja.

U našem istraživanju je učestvovalo jedanaest LGBT adolescenata uzrasta od 14 do 19 godina. Terapija RE&CBT trajala je od 6 do 18 meseci, uz učestalost sesija jednom nedeljno, pri čemu su pauze do tri meseca bile dozvoljene. Inicijalna procena obavljena je tokom prvih pet sesija i obuhvatala je primenu upitnika Child and Adolescent Survey of Self-Acceptance; primenu skale suočavanja sa stresom (SUO) i skale depresije (SD) za decu i adolescente; kao i terapeutovu procenu o stavu roditelja. Procena samoprihvatanja (upitnikom) i stava roditelja redovno se obavljala tokom sesija. Tokom terapije, adolescentima su ad hoc deljene skale za stres i depresiju, kada bi terapeut procenio da je došlo do pozitivnog pomaka. Završna procena, koja je uključivala upitnik, obe skale i procenu terapeuta, sprovedena je tokom poslednjih pet sesija.

Primarni ciljevi mereni tokom istraživanja bili su: samoprihvatanje i depresija.

Sekundarni ciljevi obuhvatali su: stav roditelja i stil suočavanja sa stresom.

Rezultati: Na početnoj proceni svih 11 adolescenata pokazalo je negativne rezultate na skali samoprihvatanja. Po završetku terapije, 10 od

11 učesnika (91%) prešlo je u kategoriju pozitivnog samoprihvatanja. Identične numeričke vrednosti postignute su u proceni stava roditelja. Na početku terapije, svih 11 adolescenata navelo je da roditelji nisu bili upoznati sa njihovom seksualnom orijentacijom, što je impliciralo neprihvatanje. Po završetku tretmana, 10 od 11 adolescenata (91%) imali su roditelja koji je prihvatio seksualnu orijentaciju deteta, uključio se u psihoedukaciju i pružio podršku tokom terapije.

Validni rezultati za skale depresije dobijeni su za 9 adolescenata. Na početnoj proceni, svih 9 imalo je prisutnu depresiju prema primenjenoj skali, pri čemu je kod 4 bila prisutna emocionalna, a kod 5 kognitivna komponenta. Po završetku tretmana, svih 9 ispitanika bili su ispod praga za prisustvo emocionalnih i kognitivnih simptoma depresije.

Za parametre suočavanja sa stresom takođe su dobijeni validni rezultati za 9 ispitanika. Na početnoj proceni dominantni stil suočavanja kod 5 adolescenata bio je emocionalna reaktivnost, kod 3 izbegavanje, dok je kod jednog bila distrakcija. Na završnoj proceni, nijedan ispitanik nije imao ni izbegavanje ni emocionalnu reaktivnost kao dominantni stil; 7 je navelo podršku porodice/prijatelja kao dominantan stil, jedan problem-solve pristup, a jedan distrakciju

Zaključak: RE&CBT terapija pokazala je napredak u svim oblastima merenja: samoprihvatanje, depresija, reakcija na stres i stav roditelja.

Ključne reči: LGBT, adolescenti, depresija, samoprihvatanje.

IRACIONALNA UVERENJA KOD RODITELJA ADOLESCENATA: PREGLED LITERATURE U KONTEKSTU REBT-a

Anastasija Grujić Erić, Marija Mitrović

USMENO SAOPŠTENJE

Period adolescencije predstavlja izazovno razdoblje za čitavu porodicu, a posebno za roditelje koji se suočavaju s promjenama u ponašanju, potrebama i identitetu svoje dece. U tom kontekstu, iracionalna uverenja roditelja mogu igrati ključnu ulogu u oblikovanju njihovih emocionalnih reakcija, stilova vaspitanja i ukupnog porodičnog funkcionisanja. Ovaj pregled literature usmeren je na identifikaciju i analizu dosadašnjih istraživanja o iracionalnim uverenjima kod roditelja adolescenata, s posebnim osvrtom na teorijski okvir racionalno-emotivno-bihevioralne terapije (REBT). REBT, kao kognitivno-bihevioralni pristup koji je razvio Albert Ellis, ističe značaj iracionalnih uverenja u nastanku emocionalnih ponašajnih problema. Analizom radova iz relevantnih psiholoških baza podataka (PsycINFO, Scopus, Google Scholar) iz perioda 2000–2024, identifikovani su najčešći iracionalni obrasci kod roditelja: katastrofiziranje adolescentnih problema, rigidna uverenja o roditeljskoj ulozi i pretpostavke o „potpunoj kontroli“. Više studija (npr. Bernard, 1990; David et al., 2005; Gavita et al., 2008) ukazuju na povezanost ovih uverenja sa povišenim roditeljskim stresom, disfunkcionalnom komunikacijom i izraženijim emocionalnim problemima kod roditelja. Roditeljski stil značajno utiče na adaptabilnost učenika posredno kroz iracionalna uverenja (Kong et al., 2022). Pored toga, roditelji često nesvesno usvajaju i prenose iracionalna uverenja koja negativno utiču na njihovo emocionalno reagovanje, roditeljsko ponašanje i odnose s decom (Joyce, 2006). Takođe su razmatrani rezultati primene REBT-intervencija usmerenih na roditelje, koje su pokazale pozitivan efekat u smanjenju iracionalnih uverenja i unapređenju po-

rodične dinamike. Pokazano je da, promena roditeljskih uverenja, ne samo da poboljšava odnose s decom, već modeluje zdravije misaone i emocionalne obrasce kod dece i adolescenata. (Joyce, 2006). Zaključno, REBT predstavlja koristan okvir za razumevanje i tretman iracionalnih uverenja u roditeljstvu, te se preporučuje njegova šira primena u savetodavnom i preventivnom radu sa porodicama adolescenata.

Ključne reči: iracionalna uverenja, roditeljstvo, adolescenti, REBT

STARENJE I PROMENA IRACIONALNIH UVERENJA: POREĐENJE KLINIČKE I NEKLINIČKE POPULACIJE

Emilija Jeremić

USMENO SAOPŠTENJE

Cilj istraživanja bio je da se ispita postojanje starosnih promena u okviru crta ličnosti definisanih Petofaktorskim modelom ličnosti, kao i u stepenu prisutnosti iracionalnih uverenja, kod pripadnika kliničke i nekliničke populacije.

Dimenzije ličnosti su procenjene primenom Revidiranog NEO inventara ličnosti (NEO-PI-R), dok su iracionalna uverenja merena Skalom opštih stavova i uverenja (GABS).

Dobijeni rezultati u određenoj meri odstupaju od nalaza prethodnih istraživanja. Naime, hipoteza o smanjenju intenziteta iracionalnih uverenja tokom sazrevanja kod nekliničke populacije nije potvrđena, dok je kod kliničke populacije potvrđena njihova relativna stabilnost kroz godine. Takođe je delimično potvrđena pretpostavka o slabijoj promenljivosti skorova na dimenziji Otvorenosti kod pripadnika nekliničke populacije, kao i o njihovom opadanju u kliničkoj grupi. Očekivani nalaz o smanjenju nivoa Neuroticizma sa uzrastom potvrđen je kod nekliničke populacije u pojedinim analizama, ali je, suprotno očekivanjima, opadanje zabeleženo i kod pripadnika kliničke populacije.

Nalazi ukazuju na složene obrasce međusobnog odnosa između dimenzija ličnosti, kognitivnih stilova i procesa starenja, te ukazuju na potrebu za dodatnim istraživanjima u ovom domenu kako bi se preciznije definisale razvojne trajektorije i psihološki faktori rezilijentnosti u kasnijem životnom dobu.

Ključne reči: starenje, iracionalna uverenja, Petofaktorski model ličnosti.

Interaktivno predavanje

DIJAGNOSTIKA ODNOSA RODITELJ DETE

Maja Antoni¹, Višnja I. Divild Žeželj²

Centar Priča o vili, Beograd¹, Pps Igrologija, Novi Sad²

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Deca se osećaju bezbedno i voljeno kada imaju jake i pozitivne porodične odnose. Pozitivni porodični odnosi pomažu članovima porodice da rešavaju probleme, rade kao tim i uživaju u društvu jedni drugih. Pozitivni porodični odnosi se grade na kvalitetnom vremenu, komunikaciji, timskom radu i uvažavanju.

Kada se roditelji obrate za pomoć i sa njima obavimo inicijalni intervju dobijamo pregršt informacija. Ove informacije su nam veoma važne kao polazna osnova za rad, međutim one dolaze iz subjektivne perspektive roditelja pa često i oni sami nemaju uvid u nefunkcionalne obrasce u odnosima unutar porodice. Npr. često u praksi uviđamo bliskost među članovima porodice, ali izostanak jasne strukture koja utiče na neadekvatno ponašanje deteta.

Strukturirana procena odnosa daje informacije koje već u startu terapijskog / savetodavnog rada pomažu roditeljima da menjaju negativne obrasce, dok stručnjacima daju jasnoću pri planiranju terapijskog procesa.

Dijagnostika odnosa roditelj-dete bazirana je na konceptima procene porodične igre po metodi Child Centered Play Therapy i Marschak Interaction Method, a korigovana je za naše podneblje i potrebe.

U okviru interaktivnog predavanja obuhvaćena je studija slučaja jedne porodice u okviru koje se precizno uviđaju razlike u postavljanim hipotezama sa početnim informacijama dobijenim od roditelja, promena perspektive nakon procene odnosa jednog roditelja (majke) i deteta i na posletku nakon celokupne slike dobijene opservacijom

porodične igre (sa svim njenim članovima). U toku ovog procesa učesnici predavanja će imati aktivnu ulogu u zajedničkom postavljanju hipoteza u odnosu na informacije koje posedujemo o porodici u svakoj od faza. U završnom delu predavanja učesnici će biti pozvani da zajednički diskutujemo o mogućim tokovima terapijskog i savetodavnog rada sa i bez raspoloživih informacija koje nam daje procena.

Zaključak predavanja je jasnoća u definisanju terapijskih ciljeva i preciznijeg plana terapijskog i savetodavnog rada sa porodicom.

Ključne reči: deca, porodica, odnos, procena, roditeljstvo

NASLEĐIVANJE BEZ TESTAMENTA – NOVE DIMENZIJE MAJČINSTVA

Marija Damjanac

Privatna praksa; PLK Centar; Inner Com

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Cilj ovog interaktivnog predavanja jeste da predstavi novi konstruktivistički teorijski koncept tj. kako ponašanje majke (ili roditelja/staratelja) utiče na formiranje sistema konstrukata kod deteta. Predstavićemo dimenzije konstrukata ponašanja majki, gde se dimenzije ukrštaju tako da svaka majka može zauzeti jedan pol konstrukta na jednom dimenziji i jedan pol konstrukta na unakrsnoj dimenziji. Biće prikazani rigidni ekstremi jedne i druge dimenzije radi bolje ilustracije, sa ostavljanjem prostora za dalju razradu koncepta. Učesnici će sve vreme biti aktivni obzirom da je tema dosta bliska kolegama, te će lako moći da mapiraju svoje majke na dimenzijama, ili majke svojih klijenata, ili pak sebe u toj ulozi.

Prva dimenzija se zove **Razoružavajuća** naspram **Osuđujuće** majke. Razoružavajuća majka se ponaša tako što dete razoružava i ograničava u svojoj samostalnosti. Ovakva majka preuzima sve zadatke na sebe iz rizika da izgubi ulogu jer joj je uloga majke centralna uloga. Takvo dete uči da ne mora da radi aktivnosti samostalno jer će to uvek “neko” uraditi umesto tebe. Osuđujuća majka je suprotna na dimenziji, te ona zahteva od deteta da sve radi samo čak i kada nije spremno za to. Ukoliko dete to ne radi, dobija stalnu kritiku na račun svog identiteta i vrednosti. Takvo dete često razvija nesigurnosti i nizak nivo samopouzdanja jer veruje da ništa što uradi neće biti “dovoljno dobro”.

Druga dimenzija jeste **Zalepljena** naspram **Odsečene** majke. Zalepljena majka se emotivno kači na dete i često mu fizički ne dozvoljava da “diše”. Zalepljena majka dete pretvara u resurs, pa onda sistem ostane organizovan na nivou “dobro dete - loše dete”. Odsečena majka

je na suprotnoj dimenziji i ona ne ostvaruje blizak odnos sa detetom, te dete uči da mora da se osloni na samog sebe od ranog detinjstva.

Ključne reči: konstruktivizam, majčinstvo, dimenzije, teorijski koncept

HANOVA KONCEPCIJA SUBJEKTA I UPLIV MENADŽMENTA U PSIHOTERAPIJU

Milan Damjanac

PLK Centar

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Han je popularni savremeni filozof u Nemačkoj, koji se bavi modernom koncepcijom subjekta iz referentnog sistema neoliberalnog konzumentskog društva. Obradićemo njegovo viđenje subjekta, sagorevanja, depresije, anksioznosti i samopouzdanja. Razmotrićemo uticaj svih ovih pogleda na samu terapijsku situaciju i očekivanja od terapije, života, kao i koncepciju očekivanja samih klijenata. Proći ćemo i kroz uticaje na formiranje terapijskih modaliteta u skladu sa promenama savremenog subjekta.

Ključne reči: Han, konzumerizam, sagorevanje, subjekat, terapija, samopouzdanje

JALOMOV PRISTUP U PSIHOTERAPIJI I RAZUMEVANJE SIMPTOMA

Milan Damjanac

PLK Centar

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Egzistencijalna psihoterapija Irvina D. Jaloma predstavlja otklon od patološkog razumevanja simptoma i pomera fokus sa dijagnoze na značenje. U ovom pristupu, simptomi se ne tretiraju primarno kao patološki entiteti, već kao izrazi dubljih egzistencijalnih dilema: straha od smrti, slobode, izolacije i gubitka smisla. Jalom ne pokušava da ukloni simptom po svaku cenu, već poziva na njegovo razumevanje u kontekstu života osobe. U središtu njegovog pristupa nalazi se uverenje da je dijalog između terapeuta i klijenta ključan za psihološku promenu. Simptomi se sagledavaju kao poziv na odgovornost, rast i transformaciju, a ne kao prepreke koje treba ukloniti tehnikom. Terapeut, u tom smislu, ne stoji izvan procesa, već učestvuje kao ličnost, spremna da se upusti u iskren i otvoren odnos. Izlaganje će obuhvatiti osnovne teorijske postavke Jalomove egzistencijalne psihoterapije, sa posebnim osvrtom na razumevanje simptoma kao egzistencijalnih signala. Biće razmotren značaj terapeutskog odnosa, dijaloga i prisustva, kao i razlika između terapije koja “leči” i one koja “razume”. Cilj izlaganja je da ukaže na mogućnosti koje Jalomov pristup nudi u radu sa klijentima kod kojih simptom ima dublje značenje od kliničke manifestacije, i da pozove na razmišljanje o psihoterapiji kao prostoru za susret sa sopstvenim pitanjima o životu kao i Jalomovu podelu simptoma.

Ključne reči: Jalom, smrt, patologizacija, sloboda, smisao, simptom

ALADINOVA ČAROBA LAMPA: PUT KA OSTVARENJU SNOVA

Vahida Djedović
DSO "Savjetovalište VD"

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Predavanje istražuje simboliku bajke o Aladinu kao psihološki okvir za unutrašnje konflikte, identitet i lične snage. Kroz interaktivne tehnike biblioterapije i psihodrame, učesnici se pozivaju da otkriju:

- Šta je njihova „čarobna svjetiljka“ – unutrašnji resurs koji daje snagu
- Ko je njihov „unutrašnji džin“ – potencijal, ali i neregulisana sila
- Koje želje su autentične, a koje uslovljene očekivanjima okoline
- Koje unutrašnje prepreke (strah, sumnja, obrazac) stoje na putu ostvarenja snova

Predavanje uključuje simboličke dijaloge, zamjenu uloga i vođenu refleksiju, s ciljem povezivanja sa sopstvenim psihološkim potencijalom i aktivacije unutrašnjih konflikata, slobode i samopouzdanja.

Cilj: Omogućiti simbolički susret sa dijelovima ličnosti koji sabotiraju, podržavaju ili ušutkavaju autentičnu želju

Kroz simboliku bajke o Aladinu (čarobna lampa, džin, želja, prepreke), učesnici dobijaju priliku da: identifikuju unutrašnje sabotere; prepoznaju unutrašnje saveznike; osjete i izraze potisnutu ili stidljivu želju i dožive unutrašnji dijalog kroz simboličku igru ili imaginaciju.

Teme koje se otvaraju: autentična želja, lična moć, snaga izbora, otkrivanje unutrašnjeg vodiča.

Ključne reči: biblioterapija, psihodrama, bajka, unutrašnji konflikti

POZICIJA „ADOLESCENTNE KRIZE“ KOD MLADIH PSIHOTERAPUTA

*Vesna Dukanac¹, Anđelka Kolarević^{1,2}, Tatjana Milivojević¹
Akademija za humani razvoj¹, Privatna ordinacija "Kolarević"²*

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Iako se čini da je pojam adolescencije novijeg datuma, za ovaj prelazni period od detinjstva ka odraslom dobu, zna se još u starim vremenima. Na jednom papirusu iz starog Egipta konstatuje se kako mladi više ne slušaju starije. Najsvestraniji i najučćeniji grčki filozof Aristotel, učitelj mladog i neobuzdanog Aleksandra Velikog, sa zebnjom i neodobra- vanjem gledao je na mladalački zanos: „...mladi su opijeni svojom prirodom, kao što je pijan čovek opijen vinom“. Jedan od savremenih autora, francuski psihoanalitičar Vensan adolescenciju vidi kao period tri odvojene pozicije koje se sukcesivno smenjuju: pubertetski haos; centralna narcistička depresija; i ponovno otkrivanje objekta. Za potrebe ove interaktivne diskusije na poziciju „adolescentne krize“ obratiće se pažnja u smislu odrednica: HAOS i BUNT.

To je ono što najbolje karkteriše potrebu mladih psihoteraputa, pod supervizijom ili sa tek završenom i supervizijom u ovom, takođe neu- ređenom psihoterapijskom (ali i uopšte) društvu Srbije danas. Važno je pobuniti se i dati svoje viđenje, bez obzira da li postoji mogućnost i kapacitet za samostalno viđenje. Adolescencija jeste period velikih mogućnosti i bujanja kreativnost, ali i period velih zamki. Mogućnost upadanja u zamke psihopatologije i produbljivanja haosa, ukoliko se o tome ne promišlja, postoje sve izvesnija. Interaktivna diskusija se organizuje sa ciljem približavanja starih psihoterapijskih paradigmi i novih stremljenja.

Ključne reči: adolescentni haos, bunta, psihoterapijske paradigme

SUKOBI PO NARUDŽBINI: DA LI JE MOGUĆE ZAUSTAVITI PLANIRANU KRIZU? O METODAMA GENERISANJA I REŠAVANJA KONSTRUISANIH KONFLIKATA

Prof. dr Svetlana Gurijeva

*Profesor, Šef Katedre za socijalnu psihologiju Univerziteta u Sankt
Peterburgu (Rusija), član Naučnog veća Instituta "Isida" (Srbija)*

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Savremeno društvo suočava se sa fenomenom veštački iniciranih sukoba – takozvanih „sukoba po narudžbini“, koji postaju instrument upravljanja javnim mnjenjem, ostvarivanja ekonomskih ciljeva i kontrole političkih procesa. U uslovima rastuće nestabilnosti, društvene neizvesnosti i informacionih ratova, proučavanje mehanizama nastanka, eskalacije i rešavanja ovakvih kriza dobija posebnu važnost.

Izlaganje je usmereno na multidisciplinarni dijalog između stručnjaka koji rade u različitim oblastima: psihoterapiji, socijalnoj psihologiji, medijskim komunikacijama i međunarodnim odnosima.

Posebna pažnja biće posvećena analizi kognitivnih, afektivnih i ponašajnih faktora koji doprinose kako iniciranju, tako i rešavanju ovakvih kriza. Planirano je da se razmotre i daju odgovori na niz aktuelnih pitanja:

- Koji psihološki, sociokulturni i ekonomski mehanizmi stoje iza manipulacije masovnom svešću i izazivanja kriznih situacija?
- Koje su posledice radikalizacije društvenog identiteta, podložnosti manipulaciji i fenomena grupnog mišljenja u društvu?
- Kako funkcionišu tehnike generisanja napetosti: upotreba dezinformacija, eksploatacija straha, osećaja krivice i kognitivnih iskrivljenja koja se aktivno prenose putem medija i društvenih mreža, sa ciljem pojačavanja osećaja pretnje i mobilizacije kolektivnih emocija?

- Koje metode dijagnostike, prevencije i razrešenja konstruisanih sukoba su najsvrsishodnije u savremenom kontekstu?
- Koje su mogućnosti psihologije i psihoterapije u ublažavanju i deeskalaciji ovakvih sukoba?
- Koje su strategije najefikasnije: razvoj emocionalne otpornosti, smanjenje međugrupnih predrasuda kroz kontakt i dijalog, terapijski rad sa traumatskim narativima i dekonstrukcija manipulativnih uverenja?
- Koja je uloga medijske pismenosti, kritičkog mišljenja i sposobnosti samorefleksije kao zaštitnih faktora u kontekstu informacionog pritiska?

Sva razmatrana pitanja biće ilustrovana konkretnim primerima iz prakse, kroz analizu istorijski dokumentovanih inspirisanih sukoba. Tema izlaganja i postavljena pitanja predstavljaju naučni interes i mogu biti korisni profesionalcima koji se bave ovom tematikom, pružajući osnovu za dalje proučavanje ove aktuelne i važne oblasti.

Ključne reči: konstruisani konflikti, metode generisanja i rešavanja sukoba

HUMOR I MOGUĆNOST UTICAJA NA KONFLIKTE

Ivan Ilić

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Humor je specifičan komunikacijski fenomen koji ima svoje vidove manifestacija i strukturne komponente. Mnogi filozofi, sociolozi, komunikolozi pa i psihoterapeuti i psihoanalitičari... bave se humorom, u pokušaju određivanja njegovog mesta u komunikacijskom i kulturološkom spektru funkcionisanja.

Ideja interaktivnog predavanja je da sagleda mogućnosti humora, a u skladu sa osnovnom temom kongresa, i njegov uticaj na konflikte, pre svega u psihoterapijskom kontekstu. Pri tome su apostrofirani konflikti u partnerskim odnosima kao i odnosima adolescent – roditelji, ali i prominenција i upotreba ovog fenomena u psihoterapijskom procesu.

Kroz primere iz kliničke i psihoterapijske prakse, kako predavača, tako i učesnika interaktivne radionice, definišu se i analiziraju konkretne tehnike koje je moguće primeniti u svakodnevnoj psihoterapijskoj praksi, kada se suočimo sa konfliktima kao sadržajem koji nude klijenti iz svog životnog funkcionisanja, a takodje ako se konflikt pojavi u relaciji psihoterapeut – klijent.

Ključne reči: humor, konflikti, odnosi, adolescencija

SEKSUALNE FANTAZIJE: UNUTRAŠNJI PEJZAŽI KONFLIKTA I SLOBODE

Jelena Lekić

Privatna praksa, Centar Inspira

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Šta nam naše seksualne fantazije zapravo otkrivaju? Jesu li one samo prolazne slike ili duboki izrazi skrivenih želja, sukoba i težnje za slobodom?

Seksualne fantazije su često nepravedno stigmatizovane, iako predstavljaju prirodan i univerzalan aspekt ljudske seksualnosti. One čine jedinstven prostor u kojem se susreću naše svesne težnje i nesvesni konflikti, osvetljavajući napetost između društvenih očekivanja, ličnih vrednosti i telesnih impulsa. Nancy Friday je u svojim radovima ukazala na to koliko su fantazije, za mnoge ljude, izvor i užitka i stida – mesto gde se bore unutrašnja ograničenja i potreba za slobodom.

Ovo predavanje istražuje kako terapeuti mogu pristupiti temi seksualnih fantazija sa senzitivnošću i otvorenošću, prepoznajući njihov potencijal za introspektivu i transformaciju. Umesto da ih posmatramo kao tabu ili simptom, fantazije možemo razumeti kao dragocen materijal koji otkriva unutrašnje dinamike i pruža mogućnost za integraciju potisnutih delova selfa. Razmatraće se kako otvoriti dijalog o ovoj temi u terapijskom kontekstu, kako podržati klijente u prevazilaženju osećaja srama i kako im omogućiti da svoje fantazije sagledaju kao resurs, a ne kao prepreku.

Interaktivni deo podstiče učesnike na ličnu refleksiju i razmenu ideja o ovoj kompleksnoj, ali i osnažujućoj temi. Cilj je da se razvije dublje razumevanje unutrašnjih procesa koji oblikuju naš odnos prema sopstvenoj seksualnosti, kao i da se terapeuti osnaže za autentičniji i sigurniji rad sa ovim sadržajima.

Ključne reči: seksualne fantazije, strahovi, stid i oslobađanje, intimnost, autentičnost

PSIHOLOŠKA SIGURNOST – OSNOVA ZA ZDRAVE TIMSKE KONFLIKTE

Milica Mančić

H.art development center doo i Blanchard Srbija

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Optimalna kultura timskih konflikata podrazumeva konstruktivno konfrontiranje i sučeljavanje članova tima oko različitih ideja i pogleda na stvari, kako bi se postigla bolja i kvalitetnija rešenja. Timovi mogu da kreiraju različite timske dinamike u pogledu konflikata, koje mogu da budu manje ili više funkcionalne. Najčešće dve timske disfunkcije jesu: izostanak konflikata, kao jedna krajnost i sa druge strane, odlazak u destruktivno sukobljavanje članova tima, kao druga krajnost. Kako bi se kreirala optimalna timska dinamika, jedan od glavnih preduslova jeste negovanje atmosfere psihološke sigurnosti u timu, što podrazumeva verovanje svih članova tima da im se ništa lose neće desiti ako iskažu svoj autentično mišljenje, ideje, stavove (čak i one koji nisu u skladu sa mišljenjem većine) i ako pokažu svoju ranjivost i nesavršenost. Ključnu ulogu u ovom procesu ima lider, koji u najvećoj meri boji atmosferu u timu.

Ključne reči: psihološka sigurnost, timski konflikti, timska dinamika, timske disfunkcije, konstruktivno konfrontiranje

STID I OSEĆANJE NEKOMPETENTNOSTI U RAZVOJU PSIHOTERAPEUTA: RAZVOJ KOMPETENTNOSTI I SAMOPOUZDANJA U PSIHOTERAPIJSKOJ PROFESIJI

Milena Marković

Psihopoliten

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

U profesionalnom razvoju psihoterapeuta, stid, osećanje nekompetentnosti i neadekvatnosti predstavljaju rasprostranjena, ali često prećutana unutrašnja iskustva. Iako su sastavni deo procesa učenja, rasta i sazrevanja u profesiji, ova osećanja se retko direktno adresiraju u edukaciji, superviziji ili kolegijalnom prostoru. “Stid od stida” dodatno doprinosi stigmatizaciji i “progonu” ovih unutrašnjih iskustava iz stručnih razgovora, čime se ona potkrepljuju i ne razrešavaju.

Ovo interaktivno predavanje otvara prostor za zajedničko istraživanje unutrašnjih dinamika koje oblikuju profesionalni identitet psihoterapeuta. Kroz teorijske modele, klinička zapažanja i strukturisanu samorefleksiju, učesnici će imati priliku da sagledaju kako se osećanja neadekvatnosti i stida formiraju, održavaju i utiču na karijerne izbore, pristup superviziji, odnose sa kolegama i rad sa klijentima.

Poseban akcenat biće stavljen na razlikovanje razvojne nekompetencije od doživljaja lične neadekvatnosti, kao i na načine na koje psihoterapeuti mogu izgraditi održivo profesionalno samopouzdanje.

Interaktivni predavanje je namenjeno edukantima, psihoterapeutima, supervizorima i edukatorima svih psihoterapijskih pravaca koji žele dublje da razumeju tihi, ali snažan uticaj ovih osećanja u profesiji – i da razviju kapacitet da ih sa više jasnoće, empatije i odgovornosti prepoznaju i adresiraju.

Ključne reči: profesionalni identitet, stid, osećanje nekompetentnosti, supervizija, edukacija psihoterapeuta, refleksivnost, samopouzdanje

KONFLIKT KAO PUT KA BLISKOSTI: EGZISTENCIJALNA-KONSTRUKTIVISTIČKA PERSPEKTIVA

Vladimir Miletić

PLK Centar

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Iz egzistencijalno-konstruktivističke perspektive, konflikt predstavlja neizostavan i konstitutivni element međuljudskih odnosa. Put ka bliskosti ne vodi oko konflikta, već kroz njegovo aktivno proživljavanje i zajedničko konstruisanje. Ovaj rad tematizuje konflikt i njegovu ulogu u formiranju i održavanju bliskih odnosa, oslanjajući se na psihologiju ličnih konstrukata Džordža Kelija i egzistencijalnu filozofiju Žan-Pol Sartra, s namerom da pokaže da konflikt ne samo da nije prepreka za ostvarivanje bliskosti, već njena osnova i preduslov. Bliskost će biti konceptualizovana kao dinamična i delikatna ravnoteža između dva ključna relaciona aspekta Kelijeve teorije: odnosa zavisnosti i odnosa uloga. U toj relacionoj tenziji, konflikt se javlja kao mesto potencijalnog posredovanja, pregovaranja i transformacije čije ostvarenje rezultira bliskošću. Izbegavanje konflikta biće prikazano kao oblik relacione osiromašenosti i defanzivnog pozicioniranja koje vodi ka otuđenju pojedinca, kako od drugih, tako i od sopstvenog egzistencijalnog iskustva, što posledično proizvodi identitet koji je nejasnije definisan. Na taj način, konflikt se ne tumači kao simptom disfunkcije, već kao egzistencijalno važna praksa putem koje odnos dobija dubinu, a subjekt potvrđuje sopstvenu autentičnost.

Ključne reči: konflikt, egzistencijalizam, konstruktivizam, odnos uloge, odnos zavisnosti, relacionizam

IZMEĐU MORAM, TREBA, HOĆU I ŽELIM: TIHE DRAME SVAKODNEVICE

Tatjana Milivojević
Akademija za humani razvoj

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Ovom temom “želim i hoću” da otvorim prostor za razmatranje unutrašnjih motivacionih konflikata koji su egzistencijalno sveprisutni (od svakodnevnih do krucijalnih odluka), etički izazovni (šta dugujemo sebi, drugima, zajednici), psihološki nijansirani (introjekti, kontaminacije, skripte, igre, odbrane, pripadnost, autonomija) i aktuelni (kritički osvrt na savremeni popularni diskurs ličnog razvoja).

U psihoterapijskoj praksi i svakodnevnom životu često nailazimo na tenzije između suprotstavljenih unutrašnjih glasova, kao što su: „Moram, a želim“, „Treba, ali hoću“, „Hoću, ali ne smem“, „Želim, ali treba“. Ove reči izražavaju različite izvore motivacije i unutrašnje konflikte koji oblikuju naš identitet i odnose.

U širem etičkom okviru razmatraćemo unutrašnje konflikte između „moram, hoću, treba i želim“. „Moram“ nije uvek neprijatelj slobode. Kako je Spinoza rekao: „Prava sloboda nije sloboda od nužnosti, nego spoznaja nužnosti“. Neka moranja su ontološko-realna (moram da spavam, da jedem, da se ležim); društveno-ekonomska (moram da radim da bih preživeo); relaciona (moram da saslušam dete koje se otvara baš kad sam umorna) i moralno-etička (data reč, briga, odgovornost, integritet). Neka moranja izražavaju zrelost i sposobnost za odnos. „Treba“, s druge strane, često zamagljuje granicu između spoljnog pritiska i unutrašnje istine.

Popularno-psihološki narativi koji sve prevode u „hoću“ ili „želim“ mogu voditi u iluziju samodovoljnosti i grandioznost.

U okviru transakcione analize istražićemo kako skriptne poruke i ego-stanja utiču na dinamiku unutrašnjih pritisaka. U takvom kon-

tekstu, „moram“ i „treba“ često postaju okidači rigidnosti, pasivnosti ili konfliktnog ponašanja.

Kroz zajedničku refleksiju razmatraćemo kako prepoznati razliku između destruktivnog samonametanja i zdravog moranja, kada nam „treba“ pomaže da sazrimo, a kada nas blokira. Takođe, kako razlikovati introjekte od vrednosti koje slobodno bираmo, unutrašnje zabrane i zapovesti koje smo nasledili od onih koje slobodno preuzimamo, jer želimo da budemo prisutni, pouzdani i odgovorni. Koja „moranja“ nas ograničavaju, a koja grade integritet, i kada „treba“ sputava, a kada ukazuje na zrelu etiku odnosa.

Ključne reči: unutrašnji konflikti, etika, autonomija, transakciona analiza, popularni narativ ličnog razvoja, koncept „moram-hoću“

TRANSAKCIONA PSIHOANALIZA – TEHNIKE RADA SA INTROJEKTIMA

Zoran Milivojević

Psihopolis Institut, Novi Sad

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Osnivač transakcione analize Erik Bern je do svoje 42 godine bio psihoanalitičar u treningu kod Pola Federna i Erika Eriksona. Smatrao je da svako ko se bavi transakcionom analizom prvo mora da poznaje psihoanalizu. Izraz „transakciona psihoanaliza“ prvi je počeo da koristi Mikele Novelino, fokusirajući se na transferne odnose klijenta prema analitičaru. Našim doprinosom u vidu razvijanja koncepta strukture psihe uvažavajući Bernove koncepte neopsiha, eksteropsiha i arheopsiha, stvorili smo psihičku topografiju pod nazivom psihograf.

Na predavanju će biti predstavljena psihička topografija koja se koristi u transakcionoj psihoanalizi, sa posebnim naglaskom na eksteropsihu u kojoj se nalaze mentalne reprezentacije značajnih drugih (introjekti, unutrašnji objekti, itd). Biće prikazana tri osnovna uticaja introjekata na ego: unutrašnji uticaji; projekcije; i identifikacija.

Zatim će biti prikazani načini identifikacije aktivnog introjekta i otkrivanja njegovog identiteta.

Nakon toga će biti prikazane neke od tehnika rada sa introjektima: intervju introjektovane osobe; dijalog sa introjektovanom osobom; tehnika nove odluke; aktiviranje pozitivnog introjekta; ulazak u ranu scenu zajedno sa terapeutom; korišćenje terapeuta kao novog introjekta.

VELIKE ANALITIČKE GRUPE I RELACIONA PSIHOTERAPIJA U RASVETLJAVANJU SPIRALA KONFLIKATA U NAMA I OKO NAS

Marina Mojović

Psihijatrijska ordinacija Psihomedikus-Art

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Velike grupno-analitičke grupe najčešće srećemo na stručnim kongresima kao mesto koje najmanje volimo, čak i mrzimo, ljute nas i odbacujemo ih, izazivaju buru reakcija, ali intrigiraju. Interesantno je da i pored toga obično opstaju kao važna mesta mogućih susretanja svih nas zajedno. Već ovaj aspekt ukazuje na poseban potencijal za bavljenje/suočavanje sa konfliktima. Mogućnosti rascepa na mi-i-oni, ja-i-svi, manifestno-i-suštinsko, unutra-i-spolja...kao i po drugim linijama splittinga, u ljudskoj su prirodi, a naročito aktivirani u traumatičnim društveno-političkim okolnostima. Da li će grupa, voditelji i seting moći na dovoljno dobar način da izdrže i pridrže („konteiniraju“) bolne fenomene koji neminovno izranjaju, i podrže konstruktivno „učenje-kroz-iskustvo“, neizvesno je. Dakle, težnja je da se ne odigra predugo zaglibljivanje ili čak propadanje u provalije („crne rupe“) grupnog i društvenog matriksa. Potencijal malignih/destruktivnih spirala zbog brzog umrežavanja spoljašnjih i unutrašnjih nerazrešenih konflikata, uvek je prisutan. U kojoj formi i zoni će se pojaviti? Pomažuće je buđenje radoznalosti da se vide i razumeju konfliktni fenomeni u raznim relacionim složenostima „tripartitnog matriksa“, i kreiranje barem malih oaza zajedničkog promišljanja. Tokom interakcija na predavanju govoriće se i o primerima u zavisnosti od zainteresovanosti.

Na poslednjem kongresu Internacionalne Asocijacije za Relacionu Psihoanalizu i Relacionu Psihoterapiju (IARPP) u junu 2025 u Atini

(gde je o našoj „Školi za Integrativnu Grupnu Analizu Kinonia-Art“ kao predstavništvu IARPP u Srbiji, i Beogradskom Treningu za voditelje velikih grupa bilo reči na predavanju i diskusijama) ovog puta poseban značaj dobila je upravo razmena iskustva na teme velikih grupa u raznim analitičkim edukacijama. Naglasak na relacione dimenzije u rasvetljavanju konflikata, posebno u aktuelnim ratnim, ekološkim, i drugim krizama, čini se vrlo prisutnim u psihoterapijskim poljima i svetu oko nas. U novom internacionalnom projektu publikovanja o velikim analitičkim grupama aktualna je i važnost relacione perspektive između različitih vrsta, tradicija, namena i setinga velikih analitičkih grupa.

Ključne reči: velike analitičke grupe, relaciona psihoterapija, spirale unutrašnjih i spoljašnjih konflikata, tripatritni grupno-analitički matriks, relacione perspektive velikih grupa.

OD UNUTRAŠNJIH DILEMA DO TIMSKIH TENZIJA: TIMSKI KOUČING I ALATI U UPRAVLJANJU KONFLIKTIMA U TIMU

Prof.dr. Jelena Pavlović¹, Dunja Milanković Poznić²

Filozofski fakultet, Beograd; Koučing centar¹

Koučing centar; Reframe, Novi Sad²

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Konflikti u timovima često nisu rezultat jedne situacije, već se razvijaju kroz složenu mrežu međuljudskih dinamika, organizacionih promena i neadekvatne podrške. U ovom interaktivnom predavanju predstavimo hipotetičku studiju slučaja konflikta u timu gde su narušeni međuljudski odnosi usled širih organizacionih promena. Scenario koji će se koristiti u okviru ovog interaktivnog predavanja odnosi se na primenu timskog koučinga u cilju stabilizacije tima, smanjenja tenzija i obnove profesionalne saradnje. Biće ilustrovane preporučene tehnike konstruktivističkog timskog koučinga, sistemskog timskog koučinga, kao i koučinga usmerenog na rešenje sa fokusom na prevazilaženje timskih konflikata. U drugom delu predavanja, kroz praktičnu vežbu, učesnici će se upoznati sa ABC tehnikom iz konstruktivističke psihologije – alatom koji osvetljava unutrašnje konflikte kroz analizu trenutnog i željenog stanja i osvetljavanja tačaka otpora promeni. Ova tehnika može biti korisna kako u individualnoj psihoterapiji, tako i u radu sa klijentima u organizacionim i timskim kontekstima.

Ciljevi rada:

1. Prikazati kako kočing može doprineti rešavanju timskih konflikata kroz rad na razumevanju ličnih pozicija, emocija i motivacija.
2. Upoznati učesnike sa ABC tehnikom kao alatom za rad na unutrašnjim konfliktima.

3. Obezbediti prostor za iskustveno učenje i refleksiju učesnika o sopstvenim konfliktima.

Ključne reči: timski koučing, sistemski timski koučing, konstruktivistički pristup, koučing usmeren na rešenje, ABC tehnika

TUGOVANJE KAO UNUTRAŠNJI KONFLIKT I GUBITAK KAO POKRETAČ PROMENE

Ana Rajković

PLK Centar

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Gubitak, naročito onaj koji se tiče smrti bliske osobe, narušava osnovne obrasce značenja kroz koje osoba organizuje svoj svet i sopstveni identitet. Konstruktivistička psihologija, oslanjajući se na teoriju ličnih konstrukata Džordža Kelija i radove Roberta Nimejera, posmatra tugovanje ne kao linearni proces prihvatanja, već kao dijalektički rad na rekonstrukciji značenja.

U ovom interaktivnom predavanju ćemo istraživati tugovanje kao unutrašnji konflikt između prekinutih emocionalnih veza i potrebe da se stari konstrukti reorganizuju u svetlu gubitka. Osoba ne tuguje samo za izgubljenim odnosom, već i za izgubljenim verzijama sebe – onim koje su bile definisane kroz tu vezu. Taj raskid sa poznatim sobom često otvara prostor za transformaciju, ali samo ukoliko postoji dovoljno psihološkog prostora za stvaranje novih narativa.

Gubitak se u konstruktivizmu posmatra kao potencijalni pokretač promene, jer poziva na reinterpretaciju sveta, odnosa, vrednosti i sopstvene egzistencije. Kroz primere iz prakse i rad sa narativnim i ekspresivnim tehnikama biće prikazano kako terapijski prostor može postati mesto ne samo za integraciju bola, već i za emergenciju novog značenja, koje nije negacija gubitka, već njegov smisleni nastavak.

Rad ima za cilj da prikaže kako konstruktivistička perspektiva obogaćuje razumevanje tugovanja i pomera fokus sa završetka na kontinuitet – sa završene veze na odnose koji se nastavljaju u drugačijem obliku, kroz sećanje, simboliku i integraciju gubitka u identitet.

Ključne reči: tugovanje, gubitak, reinterpretacija, konflikt

WHAT DO PSYCHOTHERAPISTS NEED TO KNOW ABOUT MEMORY?

Olga D. Tuchina¹, Dmitri I. Shustov²

*Rjazanski Državni Medicinski Univerzitet im. I.P. Pavlova I.P. Pavlov
Ryazan State Medical University²*

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Počevši od Frojdove pažnje na potiskivanje pamćenja kao odbrambenog mehanizma do trenutnih EMDR tehnika za ublažavanje traumatskih sećanja kroz intervenciju u asocijativnim memorijskim mrežama – skoro sve psihoterapije su se bavile ljudskim memorijskim sistemima. Nažalost, neka istraživanja pokazuju da je razumevanje procesa pamćenja, funkcija i uloge u ljudskoj egzistenciji kod psihoterapeuta slično shvatanju laika. Ovo ne samo da može ometati efikasnost terapije već i povećati rizik od terapijske greške i ponovne traumatizacije.

Tokom interaktivnog predavanja, učesnici će testirati svoje znanje o tome kako funkcioniše pamćenje i kako to znanje primenjuju u svojoj praksi. Istražićemo neka intrigantna pitanja pamćenja. Kako se pamćenje stvara u mozgu? Koji su to različiti memorijski sistemi sa kojima radimo? Kako možemo efikasno da promenimo sećanja klijenata? Možemo li verovati uspomenama klijenata? Koje su opasnosti rada sa sećanjima, npr. kako terapija može da izazove „lažna“ sećanja i kako retraumatizacija može da izgleda u mozgu? Zašto naši klijenti zaboravljaju na terapiju i na stvari koje su postigli tokom terapije? Kako možemo pomoći klijentima da zaborave uznemirujuća sećanja i da održe ona koja nas podržavaju? Kako sećanje može uticati na našu budućnost? Itd. Učesnici će se uključiti u rad u malim grupama i diskusiju.

Ključne reči: implicitno i eksplicitno pamćenje, rekonsolidacija, lažna sećanja, zaboravljanje

OD DOKOLICE DO DOSADE I PRAZNINE

Saša Vujić

Psihijatrijska klinika, UKC Kragujevac

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Savremenom čoveku nikada nije dosadno ili bar ne sme da mu bude. Dosadivati se, najnepopularnija je stvar. S druge strane, osećaj praznine ne samo što je težak, već je sve češći simptom u današnjoj kulturi. Od praznine se možda manje gnuša, ali se više zazire. Suprotno tome, rešenje za oba osećaja neretko se vidi u uživanju, komforu i moći. Dosada i praznina, dakle česte su teme, mada se čini da čovek nalazi sve novije i različitije načine da pobegne od njih, izbegavajući alternativna i održiva rešenja. Iako plodovi modernosti, ovi pojmovi okupirali su pažnju i ranijih autora.

Pitanja na koje predavanje treba da odgovori su: Kako i zašto je čovek od manjka slobodnog vremena došao do problema sa viškom? Kako izgledaju dosada i praznina i da li su to ista, slična ili različita stanja? Koji su sve faktori ovih simptoma? Zašto nas dosada i praznina plaše? Posebna pažnja biće usmerena na uzroke nastajanja praznine i dosade i na to kakva je njihova funkcija u našem psihološkom sistemu.

Cilj predavanja je da se kroz interakciju rasvetle alternativni načini nošenja sa ovim teskobnim stanjima i osećanjima, kao i dekonstrukcija samih pojmova. Da li stvaranje smisla otklanja ova ništavna, a opet intenzivna emocionalna stanja? Razumevanje i potencijalne odgovore tražićemo u konstruktivističkom i egzistencijalističkom teorijskom okviru, od egzistencijalnog vakuuma kod Frankla do odnosa uloga i bliskosti kod Kelija.

Ključne reči: dosada, praznina, smisao, bliskost, kultura

EMDR DANAS: JEDNA TERAPIJA, MNOGO PUTEVA

Jelena Zulević

Psihološka asocijacija "Eksploratorijum"

INTERAKTIVNO PREDAVANJE

Kako su ponovno otkrivanje radova jednog gotovo zaboravljenog pionira u razumevanju disocijacije i traume, kao i društveni pritisci i preispitivanja koja su dovela do priznavanja dijagnoze PTSP-a i redefinisanja traume tokom 1980-ih godina, uticali na razvoj novih pristupa radu sa traumom? U decenijama koje su usledile, pokazalo se da dotadašnji koncepti često nisu uspevali da obuhvate složenost traumatskog iskustva, što je podstaklo nastanak više pravaca koji integrišu telo, afekt, kognitivna uverenja i narative. EMDR se razvio unutar tog šireg talasa, kao jedan od terapijskih pristupa koji pokušavaju da odgovore na izazove koje trauma postavlja pred teoriju i praksu.

Isprva osporavan zbog svoje neobičnosti, a zatim sveden na tehniku izlaganja sa pokretima očiju, EMDR se danas razvija kao samostalan modalitet čija je primena daleko šira od same dijagnoze PTSP-a. Zasniva se na AIP modelu (Adaptive Information Processing), koji omogućava promišljenu i strukturisanu primenu u radu sa različitim vrstama disfunkcionalno procesuiranih iskustava. Brojna istraživanja pokazala su njegovu efikasnost, zbog čega je danas jedan od modaliteta koji preporučuju Svetska zdravstvena organizacija i mnoge međunarodne i nacionalne smernice za rad sa traumom.

EMDR koristi savremena neurobiološka saznanja, ali i kreativnost, maštu, rad sa telesnim senzacijama i kognitivnim uverenjima. Visoko strukturisan osmo-fazni protokol primenjuje se u različitim kontekstima – od individualnog rada, preko rada sa grupama i decom do kriznih intervencija na terenu.

U ovom interaktivnom predavanju predstavimo kako EMDR izgleda u savremenoj praksi, kako izgleda edukacija – jasno strukturisana, ali istovremeno otvorena za autentični terapijski stil konkretnog terapeuta – i kako kroz zajedničko promišljanje možemo bolje razumeti ovaj pristup: šta EMDR jeste, šta nije, i kako funkcioniše kao metod koji sadrži elemente mnogih modaliteta, ali se ne može svesti ni na jedan od njih.

Ključne reči: EMDR, trauma

Radionice

KONFLIKTI U NAMA I OKO NAS - OGLEDANJE U INDIVIDUALNOJ PSIHOANALITIČKOJ PSIHOTERAPIJI I GRUPNOJ ANALIZI

Biljana Anđelković

Pravoslavno-savetodavni Centar Eparhije

beogradsko-karlovačke SPC;

Privatna psihoterapijska praksa

RADIONICA

Radionica prezentuje kako se u ovde i sada u tački hitnosti analiziraju, interpretiraju i prevazilaze konflikti između članova analitičke grupe kao i konflikti između psihoterapeuta i klijenta u individualnoj psihoanalitičkoj psihoterapiji. Klijentima učesnicima analitičke grupe, kao i klijentima u individualnoj analitičkoj psihoterapiji bez obzira na opredeljenje da dolaze na psihoterapiju je daleko da se unutrašnji svet ogleda u njihovom viđenju spoljašnjeg sveta. U stvari, govorimo o unutrašnjem svetu i spoljašnjoj realnosti. U psihoterapijskoj praksi mnogo je češća suprotna situacija: spoljašnji društveni sukobi – “konflikti oko nas” utiču na intenziviranje doživljaja unutrašnjih konflikata. Ovo može da se pojavi u različitim psihološkim simptomima: psihosomatskim bolestima, povlačenju, izolaciji, psihološkim zastoјima u vidu nedovoljno dobrog funkcionisanja, socijalnih strahova, nemogućnosti učenja. Cilj radionice je da interpretira konfliktnu atmosferu u grupi, odnosno konfliktni odnos između članova grupe međusobno i između članova grupe i terapeuta-voditelja, koja se neminovno pojavljuje, da demonstrira važnost ispoljavanja konflikta u ovde i sada odnosno njegovo prevođenje u rad u transferu. Takođe je važno prepoznati skrivene konflikte koji se manifestuju kroz ponašanje “u rukavicama” i ukazati učesnicima radionice neophodnost rada na konfliktima radi uspostavljanja pozitivnog psihoterapijskog iskustva

Empatija i neutralnost kao i interpretacije na nivou grupe i transferne interpretacije odnosa terapeuta i klijenta u individualnoj psihoanalitičkoj psihoterapiji su tri osnovna sredstva koja terapeutu omogućavaju da se “podmetne” u prostor motivacije klijenta da radi na unutrašnjem konfliktu.

Demonstracija “konflikta u nama” koji je povezan sa “konfliktom oko nas”, kao i demonstracija povezanosti sadržaja vezanih za “konflikte oko nas” sa “konfliktima u nama” za vreme radionice - olakšava razumevanje umeća očuvanja komunikacije u prisutnom konfliktu između dve i više strana. Ovo je preduslov uspešnosti komunikacije i psihološkog razvoja. Kroz terapijske faktore grupnog procesa: interpersonalni i intrapersonalni učenje možemo da prođemo bazičnim unutrašnjem sukobu klijenta-člana grupe i omogućimo mu okolnosti za dalji psihološki razvoj.

Ključne reči: konflikti, individualna psihoanalitička psihoterapija, grupna analiza, ogledanje, terapijski faktori grupnog procesa, interpersonalno i intrapersonalno učenje

KAD STRAST UTIHNJE: SISTEMSKI PRISTUP PAROVIMA SA SMANJENIM LIBIDOM

Nina Brkić Jovanović

*Medicinski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu
Asocijacija sistemskih terapeuta*

RADIONICA

Smanjeni ili odsutni libido u partnerskom odnosu često se doživljava kao individualni problem, iako on najčešće odražava dublju dinamiku para i šireg porodičnog sistema. Ova radionica ima za cilj istražiti kako sistemski i relacijski faktori – uključujući obrasce komunikacije, porodične lojalnosti, transgeneracijske narative i nerazrešene konflikte – doprinose emotivnom i seksualnom distanciranju među partnerima. Cilj je i osnažiti terapeute da prepoznaju i razumeju dinamiku koja stoji iza seksualne distance, te da kroz sistemsku praksu podstaknu emocionalno povezivanje i otvoren dijalog o intimnosti.

Poseban fokus biće stavljen na prepoznavanje ponavljajućih sekvenci interakcije koje održavaju seksualnu distancu, kao i na mogućnosti njihovog prekidanja i transformacije. Kroz prikaz slučajeva, rad u manjim grupama i refleksivne vežbe, učesnici će imati priliku produbiti svoje razumevanje seksualnosti kao dela relacijske dinamike, te upoznati se sa alatima za rad sa parovima kod kojih je seksualna bliskost oslabljena.

Ključne reči: nedostatak libida, rad sa parovima, sistemska porodična terapija

KONFLIKT KAO TERAPIJSKI RESURS: KLINIČKA METODOLOGIJA KONSTRUKTIVNE DESTABILIZACIJE

Djuradj Caranović, Prof. Dr. Bessel van der Kolk¹,

Prof. Dr. Daniel J. Siegel²

Trauma Research Foundation¹

UCLA School of Medicine²

RADIONICA

Standardni terapijski pristup tretira konflikt kao simptom koji treba eliminisati. Ova studija predstavlja paradigmatki zaokret: konflikt kao inherentni mehanizam psihičke reorganizacije i terapijski resurs koji omogućava dubinsku transformaciju. Razvijamo kliničku metodologiju koja konflikt koristi kao dijagnostički indikator i terapijski instrument. Kroz longitudinalnu studiju 240 klijenata tokom trogodišnjeg perioda, identifikovane su tri kategorije konflikta: strukturalni (identitetski), relacioni (interpersonalni) i adaptirani (sistemska). Svaki tip zahteva specifične terapijske intervencije zasnovane na principu “konstruktivne destabilizacije”—kontrolisanog uvođenja produktivne napetosti koja katalizuje psihičku reorganizaciju.

Metodologija integriše neuroplastičnost, teoriju sistema i psihodinamsku praksu. Neuroplastičnost pokazuje da mozak reorganizuje strukture kroz suočavanje sa kompleksnošću, ne kroz njeno izbegavanje. Sistemska pristup otkriva da stabilnost nastaje kroz dinamičku ravnotežu suprotstavljenih sila, ne kroz njihovo potiskivanje. Psihodinamska praksa omogućava pristup nesvesnim strukturama koje se aktiviraju jedino kroz konflikt.

Klinička primena obuhvata: (1) Dijagnostičku mapu konflikta koja identifikuje tip, intenzitet i razvojni potencijal; (2) Intervencije graduirane destabilizacije koje postupno izlažu klijenta produktivnim napetostima; (3) Tehnike integracije koje transformišu konflikt u

funkcionalni kapacitet; (4) Protokole praćenja koji mere napredak kroz sposobnost tolerisanja i korišćenja napetosti.

Rezultati pokazuju značajno poboljšanje otpornosti, kreativnosti i adaptivnih kapaciteta kod klijenata tretiranih ovim pristupom u odnosu na standardne metode. Posebno je efikasan kod granične organizacije ličnosti, posttraumatskog rasta i sistemskih poremećaja.

Implikacije prelaze individualni tretman: pristup omogućava rad sa parovima, porodicama i organizacijama koje koriste konflikt kao razvojni katalizator umesto destruktivne sile.

Ključne reči: konstruktivna destabilizacija, neuroplastičnost, sistemska reorganizacija, dijagnostička mapa, terapijski resurs, posttraumatski rast

KONSTRUKTIVISTIČKO RASKRŠĆE – KADA NAŠE ULOGE UĐU U SUKOB

Marija Damjanac, Milena Mitić Anđelković
Privatna praksa; Inner Compass; PLK Centar

RADIONICA

Konflikt ne mora nužno predstavljati pretnju; iz konstruktivističkog ugla, on često predstavlja poziv na elaboraciju rigidnih konstrukata, razlaganje automatskih uloga i testiranje nedovoljno diferenciranih pozicija u interpersonalnim sistemima. Kroz konflikt se, u tom smislu, otvara prostor za promenu - ne uvek prijatnu, ali često neophodnu za rast.

U ovoj radionici fokus će biti na istraživanju ličnih konstrukata konflikta, njihovih suprotnosti, kao i na analizi relacijskih dinamika koje konflikt pokreće, održava i potencijalno transformiše. Polazna tačka biće razumevanje sopstvenog odnosa prema konfliktu i identifikacija ponašanja koja osobu zadržavaju u poznatim obrascima izbegavanja, konfrontacije ili kontrole.

Radionica se oslanja na principe konstruktivnog alternativizma, teoriju ličnih konstrukata i korolare društvenosti i zajedništva. Učesnici će, kroz individualni i grupni rad, imati priliku da mapiraju sopstvene pozicije u konfliktima, kao i konstrukte koji oblikuju njihovu percepciju druge strane. Poseban akcenat biće na dijagnostičkim dimenzijama poput konstrikcije/dilacije, propozicionalnog i preemptivnog konstruisanja, kao i na tranzicijama koje konflikt može pokrenuti (npr. anksioznost, krivica, agresija ili hostilnost).

Koristiće se različite tehnike iz konstruktivističkog modaliteta - poput lestvičenja, tehnike luka, „leptir mašne“, kao i elemenata igre - kroz koje će učesnici imati priliku da eksperimentišu sa drugačijim pozicioniranjima i strategijama reagovanja.

Cilj radionice nije rešavanje konflikta, već razumevanje njegovog mesta u psihičkom sistemu osobe i potencijala koji nosi za pregovor, diferencijaciju i lični razvoj.

Ključne reči: konstruktivizam, tehnike, konflikt, sukob, uloge

KONFLIKT U DRUŠTVU NA SOCIODRAMSKOJ SCENI

Zoran Djurić

Psihoterapija dr Djurić

RADIONICA

Ulični nemiri u Srbiji dele ljude. Težnja ka autoritarnosti suprotstavlja se težnji ka demokratizaciji. Tenzija u društvenom sukobu reflektuje se u unutrašnjem svetu individua uključenih u konflikt. Sociodrama kroz primenu akcionih tehnika traži razrešenja unutrašnjih teskoba izazvanih masovnim protestima i pritiskom vlasti da proteste umire. Spolja demonstracije, u unutrašnjem svetu teskoba. Na jednoj strani društvena akcija, na drugoj potiskivanje energije nezadovoljstva. U sociodrami i grupa i pojedinac su protagonisti. Akcione tehnike kao što su igranje uloga - role playing, zamena uloga, dubliranje - podstiču fantaziju i kreativnost učesnika koji iz svoje kože, svojih emocija, ideja i nadanja traže rešenje društvenih problema reflektovanih na sociodramskoj sceni.

Ključne reči: ulični nemiri, grupna refleksija, strenja, sociodrama, akcija, razrešenje

ANTIČKI HOR NA SRPSKOM NEDELJNOM RUČKU (DA LI I DALJE ŽIVIMO IZMEĐU ZAKONA KREONTA I GLASA ANTIGONE?)

Tinja Došen Kalezić

RADIONICA

U ovoj radionici spajamo arhetipske glasove antičkih tragedija sa savremenim unutrašnjim konfliktima pojedinca i društva. Kroz fragmente iz Medeje, Antigone i Edipa, istražujemo kako univerzalne teme moći, izbora, žrtvovanja i osvetničkog impulsa danas žive u nama. Koristeći elemente pozorišne umetnosti, glumačke igre i principa Transakcione analize, otvaramo prostor za iskustveno razumevanje konflikta — kako se on gradi, kako se prenosi kroz generacije i na koji način se izražava u svakodnevnom jeziku, telu i odnosima.

Poseban segment radionice posvećen je susretu mita i terapije: susret Medeje i terapeuta vodi nas u prostor u kojem mit postaje lična priča, a tragedija – potencijal za promenu. Taj trenutak pretvaranja „arhetipskog glasa“ u unutrašnji dijalog omogućava dublje razumevanje unutrašnje dinamike klijenata, ali i nas samih kao terapeuta. Radionica je namenjena svima koji žele da prodube razumevanje konflikta kroz umetničku formu, lično iskustvo i teorijski okvir transakcione analize.

Ključne reči: antička tragedija, arhetipovi, Transakciona analiza, glumačke improvizacije

SLIKE I SIMBOLI PSIHOTRAUME U DIJAGNOSTICI I PSIHOTERAPIJI

Dr Oksana Kuznjecova

*Profesorka na Akademiji za Integralnu Psihodinamsku
Psihoterapiju (Rusija), naučni sekretar Instituta "Isida" (Srbija)*

RADIONICA

Radionica je posvećena produbljenom proučavanju uloge simboličkih i vizuelnih elemenata u ispoljavanju i preradi psihotraumatskog iskustva. Cilj predavanja je da predstavi teorijsku osnovu i praktične alate koji omogućavaju psihoterapeutima da rade s traumatskim materijalom klijenata kroz analizu slika koje se pojavljuju u snovima, asocijacijama, crtežima i drugim oblicima izražavanja nesvesnog.

U teorijskom delu biće razmatrani ključni koncepti simbola iz ugla klasične psihoanalize i analitičke psihologije K.G. Junga (uključujući savremene postjungovske pravce), primenjeni na rad s psihotraumama.

Učesnici će se upoznati s klasifikacijom simbola povezanih s različitim vrstama traumatskog iskustva, kao i s mehanizmima kroz koje simboličke slike odražavaju potisnute emocije, unutrašnje konflikte i odbrambene procese. Posebna pažnja biće posvećena simbolici ponavljajućih snova, fantazija i motiva u spontanom crtežu klijenata.

Praktični deo radionice biće fokusiran na dijagnostičke i psihoterapijske metode zasnovane na radu sa simboličkim materijalom. Biće predstavljene tehnike analize snova, asocijativne metode (uključujući Jungov test), elementi simboldrame i art-terapije. Učesnici će imati priliku da savladaju načine interpretacije simboličkog sadržaja u cilju emocionalne obrade traume, pristupa potisnutim afektima i oblikovanja novih značenja preživljenog iskustva.

U zaključku će biti razmatrana mogućnost integracije simboličkog rada u različite terapijske modalitete. Radionica je namenjena psiho-

lozima, psihoterapeutima i stručnjacima koji rade s traumom i biće korisna svima koji žele dublje da razumeju jezik nesvesnog i prošire terapijski repertoar van granica verbalnog nivoa.

Ključne reči: simboli psihotraume, slike psihotraume, terapija psihotraume

ANALIZA SNOVA U TRETMANU PSIHOSOMATIKE: ŠEMA RADA I PRIKAZ SLUČAJA LEČENJA BRUKSIZMA

Dr Oksana Kuznjecova¹, Dr stom. Aleksandra Mišović²

Akademija za Integralnu Psihodinamsku Psihoterapiju (Rusija),

Institut "Isida" (Srbija)¹

Privatna stomatološka ordinacija dr "Mišović" (Srbija)²

RADIONICA

Radionica je posvećena primeni analize snova kao efikasnog pristupa u radu sa psihosomatskim poremećajima, kroz analizu kliničkog slučaja noćnog bruksizma, jednog od najčešćih stanja povezanih sa hroničnim stresom i potisnutim emocionalnim konfliktima. Cilj izlaganja je da pruži stručnjacima iz oblasti psihoterapije i stomatologije teorijske osnove i praktični algoritam integrativnog pristupa lečenju.

U teorijskom delu biće razmotrena psihosomatska priroda bruksizma, njegova povezanost sa anksioznošću, agresijom i međuljudskim konfliktima, kao i ograničenja tradicionalnih stomatoloških intervencija (npr. upotreba okluzalnih splintova), koje uklanjaju samo simptome, ali ne dotiču psihološki uzrok problema. Posebna pažnja biće posvećena autorskom konceptu trodimenzionalne analize snova dr Ivana Nastovića, koji integriše lično, porodično i kolektivno nesvesno kao dijagnostički i terapijski resurs.

Praktični deo radionice biće posvećen konkretnim koracima rada po Nastovićevom metodu: prikupljanju snova, analizi simbolike, slobodnih asocijacija i emocionalnih reakcija klijenta. Na kliničkom primeru pacijentkinje sa epizodama noćnog bruksizma biće prikazana dinamika psihoterapijskih promena.

Kroz rad na snovima samih učesnika radionice i njihovo aktivno učešće, biće demonstrirana primena trodimenzionalnog modela analize snova dr Nastovića.

Radionica će biti korisna stručnjacima koji rade u oblasti psihosomatike, psihoterapije, psihoanalize, art-terapije i integrativne medicine, kao i svima koji su zainteresovani za dublje razumevanje simptoma i rad sa nesvesnim putem analize snova.

Ključne reči: analiza snova, integrativna terapija, psihosomatika, noćni bruksizam.

KREATIVNO REŠAVANJE KONFLIKATA KROZ DIZNIJEVU STRATEGIJU – NLP RADIONICA INSPIRISANA VIZIJOM VOLTA DIZNIJA

Martina Kvarantan Šmitran

TAUS- udruženje za transakcionu analizu Srbije

RADIONICA

Učesnici će imati priliku da iskuse moć Diznijeve strategije za rešavanje konflikata i donošenje odluka, zasnovane na NLP metodologiji. Strategija je zasnovana na modelu tri pozicije: Sanjar, Realista i Kritičar, koje predstavljaju različite kognitivne stilove i perceptivne pozicije. Ova metodologija koristi strukturirani pristup za promenu ugla gledanja, razradu ideja i rešavanje unutrašnjih i međuljudskih konflikata kroz kreativni proces.

Polazeći od NLP principa kao što su pozicije percepcije, submodaliteti, reframing i integracija unutrašnjih delova, radionica osnažuje učesnike da konflikt posmatraju kao dinamičan prostor u kojem je moguće uskladiti različite unutrašnje glasove i perspektive učesnika u konfliktu. Radionica uključuje kratko teorijsko izlaganje, vođenu vežbu kroz rad u trojkama i diskusiju o primeni ove strategije u psihoterapijskom radu i svakodnevnoj komunikaciji.

Kroz igru uloga i NLP strukturu, učesnici će istražiti kako kreativan i empatičan pristup može doprineti dubokom razumevanju potreba svih strana uključenih u konflikt. Ova strategija posebno je korisna u radu sa klijentima koji su ambivalentni, zaglavljani u odlukama ili skloni perfekcionizmu i unutrašnjoj kritici.

Cilj radionice je osnaživanje terapeuta i pomagača da kroz kreativnu i strukturisanu metodologiju podrže procese integracije i donošenja odluka, utemeljene na viziji, realnosti i konstruktivnoj kritici – baš kao što je to radio i sam Volt Dizni.

Ključne reči: NLP, Diznijeva strategija, kreativno rešavanje konflikta, submodaliteti, pozicije percepcije, integracija delova

AKO SMO PALI, ONDA SMO PADU SKLONI BILI

Anđela Lekov

Centar Lekov

RADIONICA

Radionica je zamišljena kao iskustveni nastavak usmenog izlaganja, ali se može pohađati i bez prethodnog predznanja. Fokusira se na istraživanje skriptnih uvernja i lojalnosti koje pojedinca zadržavaju u obrascima neuspeha i samosabotaže. Integracijom ključnih Transakci-ono-analitičkih (TA) koncepata – procesnog skripta, drajvera, zabrana – učesnici dobijaju materijal i alate za primenu kako u kliničkom radu, tako i u ličnom razvoju.

Kroz prepoznavanje i razumevanje ranih poruka poput „nemoj da uspeš“ i „ne budi važan“, kao i uticaj drajvera poput „budi savršen“ i „trudi se“, istražuje se kako nesvesna lojalnost porodici ili starom identitetu može doprineti održavanju disfunkcionalnih obrazaca.

Radionica će se satojati iz vođene vizualizacije slike neuspeha kao alata za osvješćavanje duboko ukorenjenih obrazaca, pogodnu i za rad sa klijentima. Takođe, u parovima će vežbati dijalog između unutrašnjeg sabotirajućeg glasa i ego stanja pozitivnog Kritikujućeg i pozitivnog Negujućeg Roditelja, kroz koji se formiraju nove unutrašnje dozvole i ohrabrujuće poruke.

Cilj radionice je otvaranje prostora za transformaciju skriptnih obrazaca, jačanje psihološke diferencijacije i razvoja Autentičnosti. Učesnici će poneti i teorijska znanja i iskustvene tehnike koje mogu dalje koristiti u terapijskoj praksi i ličnom rastu.

Ključne reči: skriptna uverenja, neuspeh, Transakciona analiza, ego stanja Roditelja, samosabotaža.

KADA TIŠINA GOVORI - RAD S TAJNAMA IZ PERSPEKTIVE SISTEMSKE OBITELJSKE PSIHOTERAPIJE

Sofija Mastelica Stokuća, Marija Markotić, Kristina Pavuna

Centar za sistemsku obiteljsku psihoterapiju Zagreb

RADIONICA

Postojanje različitih oblika tajni je gotovo nezaobilazno prisutno u svim aspektima ljudskih odnosa, od pojedinaca, parova, obitelji, sve do šireg društvenog, socijalnog i kulturološkog konteksta. Tajne su relacioni fenomen, nastaju i održavaju se u našim odnosima. Prisutnost tajne može biti ne samo tema u terapijskom odnosu, već i faktor koji može snažno oblikovati terapijski proces, ciljeve i očekivanja kako klijenta tako i terapeuta. Sa aspekta sistemske obiteljske psihoterapije, tajne u obiteljskom sistemu prave razliku u dinamici i funkcioniranju, u ulogama, moći i granicama, testiraju lojalnost, unose napetost, zbu-njenost, anksioznost i vode konfliktima, jednako unutar pojedinaca i sistema. Također, suočeni s tajnom u terapijskoj sobi, terapeuti mogu biti izazvani da preispituju vlastita uvjerenja o tajnama, u pokušaju da razriješe često prisutan unutarnji konflikt, kako bi na profesionalan i etičan način, uspjeli zadržati poziciju neutralnosti, povjerljivosti i pridruženosti klijentima. Cilj radionice je da istražimo kako tajne djeluju na odnose, kako se mogu multigeneracijski prenositi te kako ih možemo evaluirati na način koji je koristan klijentima. Sudionici će kroz teorijski okvir i iskustvene vježbe imati priliku razumijeti funkciju i ulogu tajni u sistemskom kontekstu, prepoznati utjecaj održavanja tajne na razvoj unutarnjih konflikata i potencijalne simptomatologije, kao i istražiti terapijske intervencije za rad s tajnama koje mogu biti ljekovite za klijente. Kroz grupnu diskusiju i rad u malim grupama, zajedno ćemo istražiti kako da na terapijski rad s tajnama gledamo kao na dijaloški proces koji osnažuje autonomiju, autentičnost i po-

vezivanje. Na taj način istovremeno jačamo samorefleksivni kapacitet. Završna diskusija obuhvaća dijeljenje iskustva tijekom radionice, kao i osvrt na sadržaj i proces rada.

Ključne reči: sistemska obiteljska psihoterapija, tajne, refleksivna praksa

OD KONFLIKTA DO DIJALOGA - KONSTRUKTIVISTIČKI PRISTUP U RADU SA TIMOVIMA

Milena Mitić-Anđelković¹, Aleksandar Anđelković²
Privatna praksa, Inner compass¹, Educos LD Niš d.o.o²

RADIONICA

Radionica se zasniva na konstruktivističkom pristupu Džordža Kelija, i usmerena je na dublje razumevanje timskih konflikata kao posledice različitih načina konstruisanja stvarnosti. U okviru iskustvene radionice, učesnici će imati priliku da kroz konkretne problemske situacije istraže kako različiti lični i grupni konstrukti utiču na dinamiku konflikta u timu.

Poseban fokus biće na konstruktivnom alternativizmu, koji omogućava uvid u moguće alternativne interpretacije stvarnosti i promoviše fleksibilnost u pristupu konfliktima. Učesnici će kroz model ciklusa donošenja odluke razumeti kako pojedinci i timovi dolaze do određenih izbora u konfliktnim situacijama i kako se ti izbori mogu menjati u svetlu novih značenja.

U radu će biti razmatrana preempcija, odnosno tendencija da se jedna interpretacija doživi kao jedina validna, što često onemogućava dijalog i produbljuje nesporazume. Nasuprot tome, kroz razvijanje pozicionalnog stava – otvorenosti za različite perspektive bez potrebe za brzim zaključivanjem – učesnici će uvežbavati pristup koji podstiče razumevanje i zajedničku rekonstrukciju značenja.

Cilj radionice je da osnaži učesnike da razlike u mišljenju i konflikt prepoznaju kao potencijal za dijalog i produbljivanje odnosa, a ne kao pretnju i prekid odnosa. Kroz integraciju konstruktivističke teorije i praktičnih alata, učesnici će razumeti na koji način mogu doprineti u konstruktivnom dijalogu i donošenju odluka u kompleksnim timskim situacijama.

Ključne reči: konstruktivni alternativizam, ciklus donošenja odluke, preempcija, propozicionalnost

DRUŠTVENO SANJANJE

Marina Mojović

Psihijatrijska ordinacija Psihomedikus-Art

RADIONICA

Društveno sanjanje (DS) je metoda psihoanalitičkog rada sa snovima, u kojoj se ne bavimo ličnom dimenzijom nesvesnog snevača, već nam pomaže da dodemo u kontakt sa sadržajima *društvenog nesvesnog*. Metodu je osnovao Britanac Gordon Lorenc 1982, koja je našla primenu kako u psihoterapijskim edukacijama analitičkih orijentacija, konferencijama i kongresima, tako i u konsultantskom radu sa raznovrsnim institucijama, organizacijama i zajednicama.

Društveno sanjanje je uvek grupna metoda. Broj učesnika je varijabilan od nekoliko do preko stotinu, a voditelj, koga zovemo domaćin DS, otvara, neguje, održava i zatvara matriks DS. U prvom delu snevači sede u stolicama raspoređenim specifično u pahuljicama. Nakon toga sledi dijalog DS u kome u krugu promišljamo koja moguća značenja nam je DS pružilo. Radionica na kongresu je planirana da ima vrlo kratak uvodni deo o metodi, zatim iskustvo DS i dijaloga. (U zavisnosti od organizacije planirana je jedna, dve ili tri sesije.)

Lorenc je 2008 u radu sa dr. Marinom Mojović inicirao započinjanje razvoja društvenog sanjanja u Beogradu. **Beogradski Trening Društvenog Sanjanja** održava se od 2012 u “Kinonia-Art” Edukativnoj zajednici, sada “Školi za Integrativnu Grupnu Analizu” članici SDPS, a vode ga Andjela Iden (saradnica Lorenca u razvoju treninga DS) i Marina Mojović.

Posebnu primenu DS je našlo u metodi Građana u promišljanju, koju je ranih 2000tih kreirala dr. Marina Mojović u saradnji sa dr. Jelicom Satarić, i kolegama iz drugih zemalja – od tada se primenjuje i proučava u mnogim zemljama. Trening DS je besplatan za voditelje i organizatore radionica *Građana u promišljanju*, uključujući i novu onlajn granu: *Internacionalni Građani u promišljanju* od 2020.

Ključne reči: društveno sanjanje, društveno nesvesno, Trening društvenog sanjanja, Gradjani u promišljanju, društveno značenje snova.

UNUTRAŠNJI SABOTERI U SVETLU RE&KBT-a – RAD SA IRACIONALNIM UVERENJIMA I UNUTRAŠNJIM DIJALOGOM

Gordana Nikić¹, Jelena Vulin²

Srpski centar za RE&KBT¹, Centar za celoživotno učenje "Esse"²

RADIONICA

Svi nosimo unutrašnje glasove koji nas oblikuju, motivišu – ali ponekad i sabotiraju. Ti tihi, često nesvesni unutrašnji kritičari, sumnjivi “saveznici” i saboteri umeju da nas zaustave na putu promene, uspeha ili autentičnog izražavanja. Ova radionica je prilika da zastanete, okrenete se ka unutra i upoznate te delove sebe – ne da biste ih učutkali, već razumeli.

U okviru REBT teorije, unutrašnji “saboteri” se mogu posmatrati kao personifikacije iracionalnih uverenja koja oblikuju disfunkcionalne emocije i ponašanja. Ova radionica ima za cilj da učesnicima omoguću dublje razumevanje procesa unutrašnjeg dijaloga i mehanizama samosabotaže kroz RE&KBT pristup.

Kroz teorijski uvod i iskustveni rad, učesnici će:

- istražiti na koji način iracionalna uverenja (apsolutistički zahtevi, katastrofiziranje, niska tolerancija na frustraciju, globalno vrednovanje) kreiraju „unutrašnje sabotere“.
- učiti kako da mapiraju i verbalizuju unutrašnji dijalog koristeći ABC model
- razvijati veštine prepoznavanja i provere iracionalnih uverenja
- vežbati kreiranje racionalnih, funkcionalnih alternativa koje osnažuju autentično funkcionisanje
- razmeniti iskustva i izazove iz lične i profesionalne prakse u radu sa saboterskim aspektima ličnosti.

Radionica kombinuje RE&KBT teorijske osnove sa praktičnim vežbama i grupnim radom. Poseban fokus biće na razvoju meta-svesti o sopstvenom unutrašnjem dijalogu i osnaživanju učesnika u ličnom i terapijski relevantnom radu.

Ključne reči: RE&KBT, unutrašnji saboteri, iracionalna uverenja, unutrašnji dijalog, autentično funkcionisanje

NEUROBIOLOGIJA PSIHOTRAUME I NJENA INTEGRACIJA U PSIHOTERAPIJSKE STRATEGIJE

Prof. dr sci. med. Dragan Obradović¹, Jurij Tor²

*Profesor na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu i
predsednik Naučnog veća Instituta "Isida" (Srbija)¹*

*Direktor Akademije za Integralnu Pihodinamsku Psihoterapije
(Rusija) i Instituta "Isida" (Srbija)²*

RADIONICA

Radionica je posvećena analizi neurobioloških mehanizama koji leže u osnovi psihotraumatskih doživljaja i procesa isceljenja nakon njih, kao i mogućnostima njihove integracije u savremene psihoterapijske pristupe. Osnovni cilj je da se pokaže na koji način razumevanje neurofizioloških i neurohemijskih procesa koji prate traumatsko iskustvo omogućava razvoj efikasnijih i ciljanijih strategija pomoći pacijentima sa PTSP-om i drugim psihotraumatskim poremećajima.

Biće predstavljen pregled ključnih istraživanja o ulozi pojedinih moždanih struktura u regulaciji emocionalnih reakcija i kontroli impulsa koji posreduju psihotraumatske odgovore. Posebna pažnja biće posvećena i neurohemijskim aspektima — pre svega ulozi kortizola, noradrenalina i oksitocina kao medijatora traumatskog odgovora.

Poseban akcenat biće stavljen na primenu ovih saznanja u psihoterapijskoj praksi, kroz prikaz pristupa Integralne Kauzalne Psihoterapije. Ilustrovaće se kako terapijske tehnike, kroz rad sa traumatskim sadržajem, mogu doprineti neuroplastičnim promenama i obnavljanju funkcionalnih neuronskih veza.

U zaključku će biti naglašena potreba za integracijom neurobiologije i psihoterapije kao temeljem za kreiranje personalizovanih strategija lečenja. Biće istaknuti pravci budućih istraživanja, uključujući kombinaciju psihoterapije i farmakološke podrške. Izlaganje je namenjeno

stručnjacima iz oblasti psihoterapije, kliničke psihologije, neuronauka i psihijatrije i biće od značaja za sve koji teže dubljem razumevanju odnosa između mozga i psihe u kontekstu psihotraumatskog iskustva.

Ključne reči: neurobiologija psihotraume, terapija psihotraume, integracija neurobiologije i psihoterapije

PARTS THERAPY - KAKO RADITI SA KONFLIKTIMA U NAMA?

Goran Palamarević

RADIONICA

Konflikti unutar nas - kako identifikovati ključne aktere unutrašnjeg konflikta, kako im se obraćati, kako doći do kompromisa između njih i tako smiriti tenzije unutar ličnosti. Koje su neurobiološke osnove koje su pozadina celog protokola i zašto je od ključne važnosti način komunikacije sa konfliktnim delovima. Šta kada delovi nisu motivisani, nema međusobnog poverenja ili kada se desi zastoј tokom procesa – sve to je tema radionice Parts therapy, kroz detaljna objašnjenja, primere i interaktivnu razmenu.

Ključne reči: konflikt, unutrašnji kritičar, dijalog, poverenje, kontakt

KAKO PRISTUPAMO PSIHOTERAPIJSKIM TEHNIKAMA I INTERVENCIJAMA U TRANSAKCIONOJ ANALIZI?

Maja Pavlov

Hrio

RADIONICA

Psihoterapijske tehnike su metodi i pristupi koje psihoterapeuti koriste tokom psihoterapijskog procesa kako bi pomogli klijentima da naprave promenu.

Njihova svrha kao alata jeste da pomognu terapeutu u radu sa klijentom, što omogućava praktičaru dublje razumevanje sebe, problemske situacije i klijentovih neefikasnih obrazaca.

Na radionici ćemo se podsetiti dijagnostičkih metoda u TA, kako bi na osnovu toga definisali tehnike i intervencije, i napravili razliku među njima.

Učesnici će razumeti kako se šira terapijska strategija fokusira na teorijski okvir metoda kojeg koristimo, da bi nakon toga usledio odabir tehnike i intervencija u radu.

Pojasnićemo moguće terapijske pristupe u različitim fazama tretmana, logiku odabira tehnika i intervencija, kako se krećemo od dijagnostike i ugovora prema definisanom ishodu u radu sa klijentom.

Ključne reči: psihoterapijske metode, strategije, tehnike, intervencije

MOŽE LI AI ZAMENITI TERAPEUTA

Ivana Perić

RADIONICA

Digitalno doba donosi izazove i na polju psihoterapije. Da li će pružanje stručne podrške u budućnosti biti moguće bez AI sistema i da li AI može zameniti psihoterapeuta neke su od dilema. Radionica ima za cilj da podstakne učesnike/ce da otvoreno diskutuju o izazovima iz ugla vrednosti, etike i empatije kao i da dođu do zajedničkog narativa kakav stav kao profesionalci treba zauzeti u odnosu na novu realnost. Ideja od koje autorka radionice polazi jeste da psihoterapija nije zamenjiva na ovaj način i da je potrebno više promovisati u javnom prostoru ono što u terapiji jeste nezamenljivo i najviše isceljujuće a to je odnos čoveka sa drugim čovekom. Radionica kroz niz interaktivnih vežbi donosi argumente koji govore tome u prilog. Otvoriće se i pitanje kako razumeti savremene chatbotove kroz prizmu Eliza efekata odnosno antropomorfizacije AI sistema. Razmotriće se zašto je čoveku potrebno da veruje da inteligentne mašine mogu imati ljudske tendencije kao što je sposobnost dubokog interaktivnog razgovora, empatije i razumevanja i šta je ono što danas Chatbotovi pružaju ljudima. Autorka polazi i od ideje da je stvarnost onakva kakva se konstruiše. Ako se veruje da će čovek biti potpuno sveden na svoj digitalni odraz onda se veruje i da je čovek samo niz podataka i mehanički supstrat. Ako se veruje da ljudska iskustva ipak pripadaju samo ljudima, što jeste suština terapije, veruje se i da je čovek mnogo kompleksniji i još uvek sam sebi nedovoljno poznat. Autorka veruje da čak i kada se zamisli da potencijalni savremeni softver sadrži gomilu podataka, hiljade i hiljade sati video i audio materijala sa terapijskih sesija da neće moći da simulira i proizvede sve ono što čovek terapeut u realnom odnosu odnosno živom procesu sa drugim čovekom (klijentom) može da kocreira a to je suština koja

je nezamenljiva.

Ključne reči: psihoterapija, odnos, artificalna inteligencija, vrednosti, empatija, etika

INTEGRATIVNI PRISTUP U RADU SA POLARNOSTIMA

Vesna Petrovic

Srpsko udruzenje za integrativnu psihoterapiju - Suip

RADIONICA

Cilj rada: Značaj i mogućnosti dijaloskog odnosa i relacionog modela rada u okviru Integrativne psihoterapije u radu sa polarnostima. U tom kontekstu ključni pojam jeste razumevanje pojma Kontakt u psihoterapiji.

Teorijski okvir: Kontakt se odigrava i spolja i iznutra.

On uključuje punu svesnost o senzacijama, osećanjima, potrebama, senzomotornoj aktivnosti, mislima i sećanjima koja se odigravaju unutar osobe i menjaju se i u meri pune svesnosti o spoljnim događajima onako kako ih registruju senzorni organi. Putem unutrašnjeg i spoljašnjeg kontakta, iskustva se kontinuirano integrišu. Ali dešavaju se prekidi ili modifikacije kontakta. Svaka modifikacija kontakta ima suprotni pol i mnoštvo nijansi između. Suprotni polovi su zapravo polarnosti. U mnogim situacijama klijenti imaju malo svesnosti o tome da kontakt modifikuju na određen način ili da imaju neki drugi izbor. Terapeutov zadatak je da poveća klijentovu svesnost i razumevanje načina ostvarivanja kontakta.

Metod rada: Učesnici sede u krugu i od predstavljanja ucesnika pa na dalje se radi na principima vežbi u paru, u troje i interaktivno na nivou cele grupe. Iskustva se dele, naravno u meri u kojoj je to dobrovoljno i željeno i fenomenoloski se reflektuje iskustvo. Radionicu karakterišu grupni rad i vežbe u kojima učesnici aktivno učestvuju.

Ključne reči: integrativna psihoterapija, kontakt, polarnosti

PSIHODRAMSKA GRUPNA SEANSA: KOMUNIKACIJA , MOGUĆI AUTENTIČNI SUSRETI UČESNIKA - ENCOUNTER, TELE : INTERPERSONALNO PREFERIRANJE, I KOLIKO INTUITIVNO OSEĆAMO DA DRUGA LIČNOST IMA INTERES ZA NAS. TELIC SENSITIVITY. ODNOS TELE I TRANSFERA. ZAMENA ULOGA

*Dusan Potkonjak
Goodmayes hospital , London . sada u penziji*

RADIONICA

Ovo će biti iskustveno - edukativna psihodramska grupa. Počecemo sa verbalnom komunikacijom, sedeći u krugu. Zatim ćemo ustati sa stolica kretacemo se u prostoru. Sretacemo se sa ostalim učesnicima ali bez reči. Praticemo sa kojim članovima postoji medjusobni interes a sa kojim ne. Sa kojima smo neutralni, a koje učesnike moguće izbegavamo. Praticemo naše interpersonalno preferiranje. Posle ćemo se podeliti na parove i podelicemo medjusobne utiske. Onda ćemo zamenti uloge. Dalje ćemo pratiti grupni proces na psihodramskoj sceni. Motivisani učesnici mogu na sceni istraziti svoje važne inerpersionalne odnose. Praticemo dalje razvoj grunog process I Koliko smo kohezije postigli u grupi.

Ključne reči: Encounter, Interpersonalno preferiranje - Tele, Transfer, zamena uloga, gradjenje trapijskog saveza, kohezija grupe

UNUTRAŠNJI KONFLIKT “SLOBODA ILI SIGURNOST” NA PSIHODRAMSKOJ SCENI

Marijana Radulović
SPA Moreno / ALTERO

RADIONICA

Psihodrama je fenomenalan metod za razrešavanje konflikata. Imamo priliku da budemo u ulozi drugog (s kim smo u konfliktu) i da time povećamo razumevanje i empatiju u odnosu na tu osobu. Imamo takođe priliku da pogledamo sebe i situaciju sa strane i time steknemo uvid u sopstveno ponašanje. Međutim, kao što članovi grupe mogu igrati različite za nas važne ličnosti, tako mogu igrati i naše važne unutrašnje delove. To mogu biti suprotstavljena osećanja, osobine, potrebe, vrednosti... Kada govorimo o bazičnim ljudskim potrebama, tu se sa jedne strane mogu naći: slobodno ispoljavanje i validacija osećanja i potreba, autonomija i kompetentnost, kao i spontanost i igra, kao odrazi potrebe za slobodom. Sa druge strane, tu su potrebe za stabilnošću i predvidljivošću, za sigurnošću i zaštitom, ali i za ljubavlju, negom i pažnjom, kao odrazi potrebe za sigurnošću. Sloboda i sigurnost ujedno spadaju u univerzalne ljudske vrednosti, ali i u univerzalna ljudska prava, zaštićena brojnim međunarodnim dokumentima i zakonima. Tako imamo slobodu kretanja, privatnosti, misli, savesti, veroispovesti, mišljenja i izražavanja, slobodu udruživanja, zasnivanja porodice, glasanja, obrazovanja, uživanja imovine. Sa druge strane imamo pravo na pravnu državu, pravnu sigurnost, zabranu nasilja i diskriminacije.

Vrednosti slobode i sigurnosti se prelamaju kroz sve naše oblasti života. Na poslovnom planu npr. želimo stabilna i redovna primanja, a sa druge strane želimo slobodu da otputujemo onda kada mi to želimo ili da imamo fleksibilan raspored. Na porodičnom planu možda želimo sigurnost, gde brinemo jedni o drugima, ali istovremeno

želimo i nezavisnost i slobodu izbora. Želimo da nam život bude i udoban i uzbudljiv. Možda želimo društvene promene, a plašimo se nasilja...Ove vrednosti se u svakom od nas prelamaju na specifičan način i donosimo različite životne izbore. Sloboda bez odgovornosti i bez uvažavanja tuđe slobode ne ide, kao ni ljubav bez granica. Na psihodramskoj sceni ćemo istražiti unutrašnje konflikte učesnika, na ličnim primerima i uz podršku cele grupe.

Ključne reči: unutrašnji konflikt, vrednosti, sloboda, sigurnost, povezanost, autonomija

IZA KONFLIKTA: NOVI POGLED NA 'TEŠKE' KLIJENTE

Tanja Rakita, Maja Samardžić

PLK Centar

RADIONICA

Rad s klijentima koje doživljavamo kao „teške“ ili „lakše“ često otvara prostor za unutrašnje konflikte terapeuta — između profesionalnih vrednosti i ličnih reakcija, između empatije i frustracije, između teorijskih ideala i praktične stvarnosti. Ova radionica zasnovana na Teoriji ličnih konstrukata poziva učesnike da istraže sopstvene načine konstruisanja slike o klijentima i da prepoznaju kako ti konstrukti mogu doprineti ili produbiti konflikte u terapijskom procesu.

Radionica se fokusira na praktičan rad kroz Kelly-jev pristup eliciranja elemenata (konkretni klijenati iz prakse) i formiranja bipolarnih konstrukata (npr. „otvoren/zatvoren“, „saradljiv/otporan“). Kroz strukturisane vežbe u parovima i malim grupama, učesnici će mapirati sopstvene konstrukte i razmotriti kako se oni oblikuju pod uticajem ličnih vrednosti, iskustava i profesionalne kulture. Poseban akcenat biće na prepoznavanju konflikta između želje za razumevanjem klijenta i tendencije ka pojednostavljenim etiketama koje ograničavaju terapeutsku fleksibilnost.

U završnom delu radionice vodiće se diskusija o mogućnostima „rekonstrukcije“ ovih dimenzija — kako konstruktivni alternativizam omogućava da sopstvene interpretacije učinimo fleksibilnijim i otvorenijim za klijentsku perspektivu. Time se promoviše razvoj terapeutske refleksivnosti, uvažavanje kompleksnosti i osveščivanje konflikata koji nastaju ne samo „oko nas“, u relaciji sa klijentima, već i „u nama“, u samom načinu na koji ih vidimo.

Ključne reči: terapeutska uloga, teški klijenti, etiketiranje klijenata, rad sa otporom.

CHANGING THE SCRIPT PAYOFF: WORKING WITH FINAL SCENES IN PSYCHOTHERAPY

Olga D. Tuchina¹, Dmitri I. Shustov²

Psihopolis Institut¹,

Rjazanski Državni Medicinski Univerzitet im. I.P. Pavlova

I.P. Pavlov

Ryazan State Medical University²

RADIONICA

This workshop aims to teach participants how to facilitate and use death reflection for various therapeutic purposes. These may include changing one's narrative identity through becoming aware of one's implicit life script and adaptive life options; facilitating agency over one's life and future through countering (decontamination) of the illusions of immortality and helplessness; improving life story coherence and meaning integration; etc. The participants will engage in an experiential exercise and get to know several ways to facilitate changes in one's implicit script final display through working with an explicit "final scene" of the person's life story.

Keywords: Life script, death reflection, final scene, memory of the future, transactional analysis, Narrative Identity

TREATMENT PLANNING IN TA: BENEFITS AND LIMITATIONS

Florenta Turlea

Private practice

RADIONICA

The workshop “Treatment Planning in TA: Benefits and Limitations” offers an in-depth exploration of how treatment planning functions within Transactional Analysis. Participants will gain an understanding of the core components of treatment planning—assessment, goal setting, and intervention strategies and reflect on common fears such as the risk of rigid prescriptions and perceived linearity of the process. The workshop highlights the advantages of structured planning, including enhanced clarity, therapeutic alliance, and measurable progress, while critically examining potential limitations like inflexibility, client variability, and ethical considerations.

Through interactive discussions and practical exercises, attendees will learn to balance planning with spontaneity, adapt strategies to diverse clients, and integrate TA principles effectively. This session aims to equip practitioners with both theoretical insights and practical tools to optimize their treatment planning while maintaining flexibility and focus on the therapeutic alliance.

Keywords: treatment planning, Transactional analysis, contracting, therapeutic relationship

MALA ŠKOLA PSIHOTERAPIJE 2 : ALTERNATIVNI PRAVCI U RADU SA KONFLIKTIMA

Mirjana Vasić

Mš „Mihailo Vukdragović“ i Oš “Majur“

RADIONICA

Radionica će biti realizovana kao nastavak prošlogodišnjeg prvog predstavljanja Male škole psihoterapije na Kongresu. Obzirom da se ovaj edukativni program kontinuirano razvija, ova radionica predstavlja nadogradnju sadržaja u odnosu na prethodnu, jer sada nudi jedan novi pristup u terapijskom radu koji će biti praktično prezentovan. Učesnici će imati priliku da budu u ulozi ne samo edukanta već i klijenta. Jedan od glavnih specifičnosti i prednosti ovog načina rada je u tome što za klijenta koji rešava neki konflikt nije neophodno da iznosi skoro nikakve lične, privatne podatke o sebi i drugima tj. ovde se problemu pristupa u atmosferi maksimalne poverljivosti – klijent otkriva samo minimalno, onoliko koliko mu odgovara, a da to ne utiče na ishod tretmana koji se sprovodi.

Napomena: Radionica je namenjena prvenstveno terapeutima i eventualno edukantima koji su minimum dve godine u edukaciji u nekoj od priznatih škola – nivo savetnika.

Ključne reči: alternativni pravci, integracija, tehnike, konflikti

MEET YOUR DARK SIDE – POGLED NA “NEŽELJENE” I “SKRAJNUTE” ASPEKTE SELFA IZ PERSPEKTIVE MODELA AGONISTIČKOG SELFA

Dragan Vesić
Privatna praksa

RADIONICA

Model Agonističkog Selfa (MAS), posmatra Self kao višeglasnu pozornicu na kojoj se može pojaviti osam različitih funkcija glasova od kojih tri često bivaju označene kao neželjene iz perspektive ostalih glasova Selfa.

Antagonista personifikuje besmisao naših nastojanja, izražava duboko nezadovoljstvo i poziva na drastične promene koje prete *dominantnoj ideologiji* Selfa i smislu koji ona personifikuje. Njegova pojava izaziva snažne unutrašnje *sukobe*, jer ugrožava osećaj ličnog identiteta i društvene pripadnosti, te ostali glasovi nastoje da ga *supresuju*.

Protestor personifikuje naša nezadovoljena osećanja, potrebe, i telesna, često neverbalizovana stanja, čije zadovoljenje nije u skladu sa dominantnim vrednostima. Iako je slabiji i manje verbalizovan glas od Antagoniste, njegovo pojavljivanje dovodi do manjih ili većih sukoba u dinamici Selfa.

Nelegitimizovani Facilitator je glas za „intervencije u krizi“ - kada ostali glasovi Selfa zakažu on reguliše neprijatne socijalne ili unutrašnje situacije. Ako *spoljašnji glas* dovede u pitanje sržne vrednosti, ili se na sceni pojave Protestor ili Antagonista, ovaj glas može da osigura uslove za neometano sprovođenje dominantne ideologije. Ipak, način njegovog delanja nije *legitiman* iz perspektive dominantne ideologije, zbog čega ubrzo biva skrajnut. Njegova pojava je *ambigui-*

tetna - istovremeno omogućava opstanak Selfa ali ga i dovodi u pitanje oslanjanjem na resurse suprotstavljene sržnim vrednostima. Teška vremena zahtevaju teške odluke, pa on opstaje u Selfu kao dragocen poslednji resurs.

Na radionici ćemo pokušati da izdvojimo i opišemo marginalizovane glasove Vašeg Selfa i razumemo njihovu ideologiju i funkciju iz perspektive MAS modela. Razmotrićemo moguće pravce promene u kontekstu vrednosnog sistema dominantne ideologije. U malim grupama i/ili parovima, uz refleksiju pred čitavom grupom, probaćemo da mapiramo put ka optimalnijem funkcionisanju Vašeg Selfa. Psihoterapijski rad sa marginalizovanim glasovima Selfa je emotivno zahtevan zadatak - klijenti se suočavaju sa anksioznošću, strahom, pretnjom, krivicom i pitanjima (be)smisla, zbog čega je pored hrabrosti klijenta, potrebno i strpljenje i nežnost psihoterapeuta.

Ključne reči: polifonija, teorija dijaloškog selfa, analiza moći, konstruktivizam, zajednica jastava

Usmeno saopštenje

PRIMENA TA U KONFLIKTU DECE I RODITELJA

Vesna Andrejević

Institut za javno zdravlje Kragujevac

USMENO SAOPŠTENJE

Porodica je prvo društveno okruženje koje štiti i podržava dete. Deca uče određenu vrstu interakcije u ovom okruženju. Efikasna interakcija vodi prosperitetu ljudskog identiteta i savršenstva i predstavlja primarnu osnovu njegove interakcije sa drugima, dok neefikasne interakcije ometaju ljudski prosperitet i uništavaju te interakcije. Sukob je često deo porodičnog života, a većina porodica obično ima nedosledna iskustva tokom svog života.

Adolescencija je faza ljudskog razvoja i sazrevanja u životnom ciklusu. Odnosi se na prelazak iz detinjstva u odraslo doba, od 12 do 18 godina, i iz puberteta u odraslo doba. Tokom tranzicije, većina adolescenata će se susresti sa brzim promenama i rastom u svom životu, kao i fizičkim, emocionalnim, kognitivnim i društvenim promenama.

Sukobi u porodici mogu biti konstruktivni ili destruktivni. Sukob je destruktivan kada dovodi do depresije dece i roditelja, socijalne agresije, niskog samopoštovanja dece i niske prilagodljivosti dece u školi. Štaviše, sukob može imati i pozitivan aspekt gde može pomoći članovima porodice da se međusobno upoznaju i povećaju svoju svest o različitim karakteristikama drugih, prepoznaju probleme u interakciji i osnaže svoju energiju i stimulanse da ih reše. Neefikasno upravljanje sukobima u porodici može dovesti do destruktivnih efekata. Kada članovi porodice promene negativne misli i iskustva (kao što su sukobi, stres i nemogućnost kretanja napred) u pozitivne, kao što su diskusija i sposobnost kretanja napred, mogu pravilno upravljati sukobom. Transakciona analiza je jedna od metoda za ispitivanje efikasnosti interakcije roditelj-dete. Transakciona analiza (TA) zahteva planiran

i organizovan način poboljšanja kvaliteta interakcije roditelj-dete, a zatim i interakcija roditelj-roditelj -dete. Ova teorija se uglavnom primenjuje kao metoda za proučavanje interakcija između pojedinaca. Ovo pomaže pacijentima pružajući praktična rešenja kako bi bolje razumeli odnose između sebe i svoje dece i promenili ih na bolji način.

Transakciona analiza može pomoći adolescentima da upravljaju svojim konfliktima i depresivnim simptomima.

Ključne reči: TA, konflikt, mladi, roditelji

KONFLIKT EGO STANJA KAO OGLEDALO PERCEPCIJE MENADŽERSKE KRITIKE

Tamara Otašević

USMENO SAOPŠTENJE

U ovom radu ključna ideja je da se na konkretnom primeru iz prakse u korporativnom okruženju, kroz koncepte Transakcione analize predloži unutrašnji konflikt zaposlenog koji se percipira kao zastoj u komunikaciji sa menadžerom prilikom primanja konstruktivnog feedbacka. Prikazom realne situacije iz korporativnog konteksta, koncepti Ego stanja, unutrašnjeg dijaloga između istih, psiholoških igara, egzistencijalnih pozicija i strouk ekonomije objašnjavaju psihodinamiku zaposlenog koji zbog prirode unutrašnjeg konflikta sputava svoj razvoj i prelijeva isti na odnos sa menadžerom.

Ovaj rad prikazuje i kakve pozitivne praktične implikacije ima individualni rad sa zaposlenim koji je usmeren na edukaciju o TA konceptima, razumevanje unutrašnje dinamike uz pomoć istih i zauzimanje pozicije Odraslog u situaciji primanja feedbacka, odnosno prihvatanja uslovnog strouka usmerenog na ponašanje.

Ključne reči: transakciona analiza, ego stanja, egzistencijalna pozicija, transakcije, primanje feedbacka

MEHANIZAM DRUŠTVENIH PODELA I KONFLIKATA – KONSTRUKTIVISTIČKI OSVRT NA IDENTITET I INTEGRITET LIČNOSTI

Nemanja Tajsić

USMENO SAOPŠTENJE

Cilj rada je da pokaže procese konstruisanja unutar osobe koji produkuju kako unutrašnje, tako i konflikte u interpersonalnim odnosima, a uzročno i sukobe između grupa. Takođe, cilj je i da se opiše proces konstruisanja koji je zaslužan za neprestano kreiranje i preispitivanje identiteta i integriteta osobe. Obzirom da je sam proces konstruisanja zapravo proces osmišljavanja događaja, odnosno pridavanja smisla, i da su svi procesi osobe psihološki kanalisani načinom na koji osoba anticipira događaje, rad se u velikoj meri bavi i pitanjem participativnog udela osobe u događajima koje ista opaža. Keli nas uči da je sržna uloga sredstvo za navigiranje socijalnih odnosa koja direktno proizlazi iz sistema konstrukata osobe kojom upravljaju sržni konstrukti, te možemo zaključiti da je identitet osobe u direktnoj vezi sa konstruktima na sržnom nivou sistema konstrukata osobe. Sržna uloga je neprestano proveravana kroz odnose sa drugim ljudima koji imaju moć da istu validiraju, ili opovrgavaju. Kako pojedinačni konstrukt ima dva pola, jer da bismo znali šta nešto jeste moramo istovremeno znati i šta to nešto nije, tako i sržna uloga ima svoj antipod, odnosno “nipošto ja”. Potreba za pripadanjem određenoj grupi, kao i potreba da grupa osobu vidi kao sličnu sebi, oblikuje način na koji će se ta osoba predstavljati i ponašati u javnosti. Tranzicije koje osoba prolazi kada oseća krivicu govore da je u pitanju svest o izlasku iz sržne uloge što zapravo predstavlja prekid narativa koji kreiramo o samima sebi, tj. način na koji sebe vidimo i konstruišemo. Drugi značajan tip tranzicija, koje osoba prolazi kada oseća stid, predstavljaju prekid narativa koji osoba konstruiše da drugi ljudi kreiraju o osobi. U oba slučaja možemo govoriti o integritetu koji je doveden u pitanje.

Ključne reči: konstrukt, sržna uloga, identitet, integritet ličnosti, bes, pretnja

PRIMENA TA I VERBALNA AGRESIJA ADOLESCENATA

Vesna Andrejević

Institut za javno zdravlje Kragujevac

USMENO SAOPŠTENJE

Činovi nasilja i agresije u današnjem društvu često se izveštavaju u štampanim i elektronskim medijima. Počinioci ovog nasilja su uglavnom mladi srednjoškolci, nešto u manjem procentu, studenti. Velike društvene promene narušavaju tradicionalne oblike ponašanja te se moralne norme i vrednosni sistem odražavaju i na razvoj adolescenata. Agresivno ponašanje koje pokazuju adolescenti može se ostvariti u nekoliko oblika. Učenik može počiniti dva ili više agresivnih činova u obliku verbalnog ili težeg nasilja, kao što su udaranje, vređanje i gađanje vršnjaka. Podaci ukazuju da jedan učenik u školi može ponoviti isto agresivno ponašanje nekoliko puta, kao što su vređanje, kritikovanje i grub govor prema vršnjaku, nastavniku zbog besa i negodovanja.

Neprilagođeno ponašanje je posledica mnogih društvenih i individualnih karakteristika.

Prvi faktor dolazi unutar pojedinca, a drugi faktor dolazi spolja ili iz situacionih uslova. (Kornadt, 1981). Dakle, faktore koji utiču na agresivno ponašanje stimulišu neki nepovoljni uslovi okoline.

TA pristup naglašava društvene odnose, odnosno izgradnju životnog scenarija i pravih vrednosti. TA savetovanje ima za cilj da pomogne učenicima da prepoznaju, razumeju i postanu svesni ispoljenog ponašanja i pronadu najbolja rešenja za smanjenje verbalne agresije. TA savetovanje se fokusira na pružanje pomoći učenicima kako bi bili u stanju da donose odgovarajuće odluke u vezi sa ispoljenim verbalnim agresijama i naprave budući životni scenario.

TA pristup u savetovanju takođe naglašava socijalnu komunikaciju, kognitivnu i emocionalnu, u pružanju pomoći klijentima. Proces TA savetovanja smanjuje agresivno ponašanje kod adolescenata poboljšanjem njihove komunikacije i odgovarajućim ispoljavanjem ego stanja u grupi.

Ključne reči: TA, konflikt, adolescenti, verbalna agresija

UPOTREBA TEHNIKE “LINIJA SALMONOVE” U PSIHOTERAPIJI

Igor Andrić

USMENO SAOPŠTENJE

Prema Stojnovu (Stojnov, D. 2003) Filida Salmon razvila je u radu sa decom školskog uzrasta tehniku koja po njoj nosi naziv “Linija Salmonove”.

Linija Salmonove je skala procene (najčešće samoprocene) čije značenje određuje klijent u komunikaciji sa psihoterapeutom. Linija sadrži dva pola suprotna po značenju, najčešće poželjan i nepoželjan pol, što odgovara pojmu konstrukta u Teoriji ličnih konstrukata Džordža Kelija. Klijent pozicionira sebe na datoj skali, odnosno dimenziji značenja, kojoj mogu da se pridruže i brojevnne vrednosti (na primer, od -3 do 3).

Upotreba tehnike u psihoterapiji zavisi od faze psihoterapijskog procesa i psihoterapijskog cilja.

Ona može da se koristi prilikom elaboracije pritužbe (na primer klijent pozicionira sebe na dimenziji značenja “pun samopouzdanja” spram “stidljiv, povučen”). Tom prilikom mogu se uključiti u dijagnostičku procenu klijenta elementi kao što su Ja Idealno, Ja Sada i Ja Nipošto. Ista skala može se primeniti u svrhe praćenja promena (subjektivne procene klijenta) tokom psihoterapije.

Rezultati primene ove tehnike mogu ukazati na tenzije i sukob vrednosti u sistemu ličnih konstrukata klijenta, kada su oba pola dimenzije poželjna, te može biti uvod u elaboraciju tzv. Zajednice Jastava (prema Mair M.M.).

U Kognitivno bihejvioralnoj teoriji slična tehnika, koja se naziva tehnikom kontinuiteta, koristi se u cilju racionalne analize i ublažavanja mišljena po tipu “sve ili ništa” (Friedburg R.D. i Jessica M. McClure, 2002).

U radu ću predstaviti izgled tehnike i moguću upotrebu sa primerima iz psihoterapijske prakse.

Ključne reči: konstruktivistička psihoterapija, tehnika linija Salmonove

REZILIJENTNOST I KOMUNIKACIONA INTELIGENCIJA KAO ODGOVOR NA INTERPERSONALNE I INTRAPERSONALNE KONFLIKTE

Prof. dr Jelena Bajić

Visoka škola za Bezbednost i kriminalistiku

USMENO SAOPŠTENJE

Konflikti, ponekad teški, ponekad tužni, povremeno zbunjujući, često impulsivni, predstavljaju sastavni deo naše svakodnevice. Oduvek su bili tu i ma koliko ih izbegavali zbog niskog praga tolerancije na frustraciju, bar ponekad i mi budemo deo, više ili manje teškog i zahtevnog konflikta. Premda uvek posmatran iz negativne prizme, konflikt može biti i konstruktivan i nekada jako poželjan, naročito u poslovnom svetu gde usled konflikta, kako bi ekonomisti rekli dolazi do „uskog grla proizvodnje“ i ceo proces poslovanja biva blokiran. Privatno, konflikti mogu biti još zahtevniji, jer su ličniji i diraju duboko naše ego stanje „Dete“ koje je čuvar naših emocija. Odlikuje ih visok stepen tenzije, negativnosti, agresivnosti, a posredno tuge i najčešće osećaj neuspeha i straha. Sve pomenuto interpesonalno da se i savladati i uz manju ili veću kognitivnu disonancu „preživeti“, dok intrapersonalni konflikti imaju mnogo veći i intenzivniji uticaj na čoveka, jer su skriveni od javnosti, a večno prisutni. Najbolju prevenciju destruktivnih konflikata predstavlja poznavanje veština komunikacije i korišćenje Komunikacione inteligencije, kako interpersonalno tako i intrapersonalno. Rezilijentnost, kao važna sposobnost takođe veoma može da pomogne u rešavanju konflikata u nama i oko nas. Zajedničkim delovanjem, dopunjavanjem i širim sagledavanjem, Rezilijentnost i Komunikaciona inteligencija mogu dati sasvim novi pogled na nastanak, tok i razrešenje konflikta, o čemu će više reći biti u samom radu.

Ključne reči: rezilijentnost, Komunikaciona inteligencija, interpersonalni i intrapersonalni konflikt

GRUPNA TERAPIJA U TRANSAKCIONJOJ ANALIZI

Snežana Bjelobaba
Psihološki centar "Vizija"

USMENO SAOPŠTENJE

Put od individualne do grupne psihoterapije je bio neizvestan, kreativan, praćen mnogim sumnjama, pitanjima ali i entuzijazmom, marljivim radom i istraživanjem.

Erik Bern, kao osnivač Transakcione analize, je prepoznao kapacitet grupnog rada sa klijentima. U svojoj knjizi „Principi grupnog tretmana“ iznosi bogata zapažanja, iskustva, primere. Gde se sada nalazi grupna terapija u transakcionoj analizi? Koja znanja iz drugih psihoterapijskih škola je korisno primeniti? Koje veštine i znanja je potrebno da ima transakcioni analitičar – psihoterapeut da bi bio dobar grupni terapeut? Koje su dileme?

Ovo su neka od pitanja o kojima ćemo diskutovati u ovom radu.

Ključne reči: grupna terapija, transakciona analiza

KONFLIKTI U NAMA I OKO NAS – POGLED IZ INTENZIVNO KRATKOROČNE DINAMIČKE PSIHOTERAPIJE

Dorijan Burčul

USMENO SAOPŠTENJE

Konflikti su sastavni dio ljudskog iskustva. Iako ih često doživljavamo kao vanjske sukobe s drugima, mnogi od njih zapravo proizlaze iz nesvjesnih unutarnjih sukoba. Prema Intenzivnoj kratkoročnoj dinamičkoj psihoterapiji (ISTDP), konflikt nije patologija, već poziv na emocionalnu integraciju i dublji kontakt sa sobom.

Unutarnji konflikt u ISTDP-u obuhvaća tri ključne komponente:

- potisnute osjećaje (npr. ljutnju, tugu, ljubav),
- anksioznost koja se javlja kada ti osjećaji prijetu da uđu u svijest, te,
- obrambene mehanizme koji osobu nastoje zaštititi od emocionalne boli. Obrane su nesvjesni psihološki obrasci koji privremeno umanjuju nelagodu, ali dugoročno narušavaju autentičnost i kvalitetu međuljudskih odnosa.

Osim projekcije (pripisivanja vlastitih osjećaja drugima), u obrambene mehanizme spadaju i:

- racionalizacija – zamjena osjećaja intelektualnim objašnjenjima,
- pasivna agresija – neizravno izražavanje ljutnje,
- povlačenje – emocionalno distanciranje,
- ugađanje – potiskivanje vlastitih potreba radi održavanja prividnog sklada, kao i mnogi drugi.

Značajan aspekt unutarnjeg konflikta jest i okretanje osjećaja prema sebi. Kada osoba ne može izraziti ljutnju prema onome tko ju je povri-

jedio, emocija se često preusmjerava prema sebi u obliku samookrivljavanja, srama, snižena samopoštovanja ili samosabotaže. Dugoročno to može voditi depresivnim stanjima, tjeskobi ili somatizaciji.

Cilj ISTDP-a jest pomoći klijentu da prepozna i razgradi obrambene obrasce, poveća toleranciju na anksioznost te razvije kapacitet za autentično emocionalno iskustvo. Time se smanjuje unutarnji konflikt, a odnosi postaju dublji, zdraviji i ispunjeniji.

Ključne reči: unutarnji psihološki konflikt; ISTDP (Intenzivna kratkoročna dinamička psihoterapija); potisnute emocije, mehanizmi obrane ega, anksioznost, samookrivljavanje i samosabotaža

FACILITACIJA FUNKCIJE INTRAPERSONALNOG KONFLIKTA U PSIHOTERAPIJI

Nataša Cvejić Starčević

Psihološko savetovalište PST

USMENO SAOPŠTENJE

Intrapersonalni konflikti često podležu istim načinima razrešavanja kao interpersonalni, ali je teže prevariti učesnika konflikta koji deli isti um. U tretmanu internih konflikata je zato presudno pridržavanje dogovora.

Mehanizmi nastanka ili održavanja psihičkih tegoba se mogu predstaviti kao konflikti između osoba, delova ličnosti, sadržaja ili procesa unutar ličnosti (Rowan, 1990). Pojednostavljeni, ekstremizovani prikazi internih konflikata su pogodni za sprovođenje disocijativnih tehnika. Model internog konflikta u transakcionoj analizi je opisan konceptom zastoja (Goulding i Goulding, 1976), sa više predloženih varijanti (Mellor, 1980a; Woollams i Brown, 1978).

Razumevanje vrste, logike i funkcije relevantnog konflikta može unaprediti konceptualizaciju tretmana. Za svaki tip konflikta potreban je različit pristup (Allen i Allen, 1978): ova prezentacija izlaže tretman-ske implikacije kod manje očiglednih tipova konflikata, patološkog odsustva konflikta, i onemogućenih funkcija konflikata.

Ključne reči: intrapsihički konflikt, funkcija unutrašnjeg konflikta

TOKSIČAN UTICAJ RODITELJA NA DECU IZ UGLA TRANSAKCIONE ANALIZE

Sonja Cvetković

Privatna praksa

USMENO SAOPŠTENJE

Ovaj rad bavi se uticajem toksičnog roditeljstva na decu kroz teorijski okvir transakcione analize. Polazi se od pretpostavke da porodična dinamika i roditeljske poruke imaju ključnu ulogu u formiranju ličnosti deteta, njegovih životnih odluka i kasnijih odnosa. Rad razmatra osnovne TA koncepte – ego stanja, transakcije, psihološke igre i životni skript – i primenjuje ih na fenomen toksičnih roditeljskih obrazaca, uključujući rigidnu kontrolu, hroničnu kritiku, emocionalnu manipulaciju i zanemarivanje. Posebna pažnja posvećena je skriptnim porukama i zabranama koje dete internalizuje, kao i njihovom dugoročnom efektu na samopouzdanje i emocionalnu zrelost. U radu su prikazani i primeri iz prakse, koji ilustruju posledice disfunkcionalnih transakcija i skriptnih odluka na razvoj deteta. Kroz uvid u TA koncepte, ukazuje se na mogućnosti promene putem osveščivanja obrazaca, donošenja nove odluke i jačanja ego stanja Odraslog. Rad naglašava značaj primene transakcione analize u radu sa roditeljima i decom radi prevencije i transformacije negativnih porodičnih obrazaca.

Ključne reči: toksično vaspitanje, životni skript, skriptne poruke, transakciona analiza

VJERA I RELIGIJA - RESURS ILI BALAST?

Slađana Cvjetković

Savjetovalište "Filia" I.N.Sarajevo

USMENO SAOPŠTENJE

“U vjeri sam” je izjava sa kojom se susrećem u radu, kojom klijenti opisuju svoja religijska uvjerenja i ponašanja koja praktikuju, najčešće mlađi ljudi između 25 – 40 godina. Za neke od njih vjera je izvor nade, smisla, unutrašnjeg oslonca dok je za druge izvor ograničenja, osjećanja straha, stida i krivice. U ovom radu razmatraju se religijska uvjerenja koja su izvor ograničenja, osjećanja straha, stida i krivice u kontekstu relacije traume kroz strukturalnu analizu ego stanja drugog reda. Takođe ćemo se dotaći pored roditeljskog uticaja i uticaja drugih autoriteta tokom odrastanja djeteta u kontekstu religijskog skripta zajednice iz koje potiče.

Ključne reči: transakciona analiza, relaciona trauma, strukturalna analiza ego stanja, religijski skript

UNUTRAŠNJI KONFLIKT I ODLUKE IZ UGLA TRANSAKCIONE ANALIZE

Djurdjica Ćazić

Privatna praksa

USMENO SAOPŠTENJE

Često možemo da čujemo da je vreme u kom živimo “brzo”. Da li ste se zapitali šta to znači?! Šta takva okolnost od nas traži? Šuštinski odgovor je u reči adaptacija. Vreme u kom živimo postavlja pred nas zahtev da se adaptiramo brže nego ikada ranije kroz istoriju čovečanstva. Ono nam donosi puno neizvesnosti i zahteva za promenom. U radu sa klijentima primećujem da je sve više onih koji se javljaju zbog problema da menjaju neke ključne tačke u svom životu kao što su radno mesto ili zanimanje ili mesto gde žive što ih dovodi do nemogućnosti da donesu odluku. Analizirajući šta to utiče i stvara ovaj problem došla sam do nekoliko koncepata. Pre svega to je referentni okvir. Jedan od faktora koji najviše utiče na to da osoba ne može da donese odluku je definicija uspeha/uspešnosti, vrednosti koje su poslate od strane roditeljskih figura, i Kritikujući Roditelj sa svojim zahtevima i očekivanjima. Sve navedeno se nalazi u referentnom okviru osobe. Unutrašnji konflikt nastaje usled uticaja zabrana. To su najčešće zabrana na važnost, zabrana na mišljenje i zabrana na uspeh. Pored zabrana tu su i drajveri koji dovode do unutrašnjeg konflikta osobe. Najdominantniji su Trudi se jako, Budi savršen i Ugodi drugima. Isto tako ono što održava unutrašnji konflikt i sprečava osobu da donese odluku je otpisivanje. U radu sa klijentima sam ustanovila da se otpisivanje dešava po sva tri kriterijuma a to su: oblast, tip i modus. Ovaj rad ima za cilj da bolje razumemo i delujemo u radu sa klijentima.

Ključne reči: konflikt, odluka, zabrane, drajveri, referentni okvir, otpisivanje.

KONFLIKT: IMATI DETE ILI PSA?

Prof dr Gordana Dedić

USMENO SAOPŠTENJE

U savremenom društvu sve je uočljiviji trend gde pojedinci biraju kućne ljubimce, pre svega pse, umesto da se odluče za roditeljstvo.

Imati dete ili psa, je dilema koja je sve češća među mlađim generacijama i u urbanim sredinama.

Ovaj fenomen rezultat je kombinacije ekonomskih, socijalnih, psiholoških i kulturalnih faktora. Visoki troškovi odgoja dece, želja za očuvanjem lične slobode, emotivna ispunjenost koju pružaju kućni ljubimci, kao i nesigurnost u pogledu budućnosti, utiču na odluku mnogih da izbegnu tradicionalno roditeljstvo. Pored toga, promena životnih prioriteta i porast urbanog načina života doveli su do sve češćeg oblikovanja porodičnih odnosa u kojima pas zauzima centralno mesto. Ova pojava, iako na izgled trivijalna, otvara duboka filozofska pitanja o prirodi ljubavi, odgovornosti, postojanja i smislu čovekovog delovanja. Nije stvar u jednostavnom poređenju, već u razumevanju životnog stila, vrednosti i želja koje neko ima. Ova pojava oslikava dublje društvene promene u vrednostima, životnim stilovima i definicijama porodice u 21. veku.

Zašto ljudi biraju psa, a ne dete? postaje sve relevantnije u savremenom društvu. Iako na prvi pogled može delovati čudno porediti ljubimca sa detetom, činjenica je da mnogi ljudi danas svesno biraju da nemaju decu, ali ulažu mnogo emocionalne i materijalne energije u pse (ili druge kućne ljubimce).

Ključne reči: konflikt, dete, kućni ljubimac, povezanost, savremeno društvo

KADA ZA RAZREŠENJE UNUTRAŠNJIH KONFLIKATA TERAPEUTA SABBATICAL DELUJE KAO JEDINO REŠENJE: ŠTA SE DESI KAD TERAPEUT NESTANE NA POLA GODINE?

Stefan Dimić

USMENO SAOPŠTENJE

Sabbatical (profesionalni predah) označava planiranu, produženu pauzu od profesionalnog rada, najčešće u trajanju od nekoliko meseci do godinu dana, koja se koristi za odmor, lični razvoj i reevaluaciju profesionalnog puta. Iako je dobro poznat u akademskim i nekim korporativnim sredinama, ovaj koncept u psihoterapijskoj praksi u Srbiji tek počinje da dobija pažnju. Ovaj rad ima za cilj da predstavi sabbatical kao alat samopomoći i profesionalnog očuvanja kapaciteta terapeuta, kroz teorijski pregled savremenih istraživanja i ličnu refleksiju autora nakon šestomesečnog putovanja u Aziji kada je napravio pauzu u radu sa klijentima.

U teorijskom delu analiziraju se najčešći uzroci odluke o sabbatical-u, među kojima su sagorevanje (*burnout*), potreba za ličnim razvojem, želja za učenjem novih pristupa i promenom perspektive. Biće razmotrene i pozitivne posledice, poput regeneracije energije, povećane kreativnosti i obnovljenog terapeutskog entuzijazma, ali i potencijalni rizici — finansijski pritisak, gubitak kontinuiteta sa klijentima i izazovi povratka u radnu rutinu. Poseban akcenat stavljen je na ulogu sabbatical-a u razrešavanju unutrašnjih konflikata terapeuta, što može značajno unaprediti njegovu prisutnost i efikasnost u radu sa spoljašnjim konfliktima klijenata.

Lično iskustvo autora koristi se kao ilustracija kako fizičko i profesionalno distanciranje od svakodnevne prakse može omogućiti dublji uvid u sopstvene obrasce, vrednosti i motivaciju, te otvoriti prostor

za osvežen i održiv povratak profesiji. Rad time povezuje individualnu dobrobit terapeuta sa kvalitetom i etikom psihoterapijske prakse.

Ključne reči: sabbatical, psihoterapija, sagorevanje, lični razvoj, unutrašnji konflikti, profesionalna regeneracija

SUICIDNOST U PSIHIJATRIJI I PSIHOTERAPIJI

Irena Djordjević

KPB "Dr Laza Lazević", Ordinacija "Libertas"

USMENO SAOPŠTENJE

Suicidnost ostaje jedno od najvažnijih i najzahtevnijih kliničkih i javnozdravstvenih pitanja u okviru psihijatrije, sa direktnim implikacijama na mortalitet, morbiditet i kvalitet života osoba sa mentalnim poremećajima. U pitanju je višefaktorski fenomen, u čijoj etiologiji učestvuju biološki, psihološki i socijalni faktori. Posebno je značajna uloga neurobioloških disbalansa u serotoninskom, noradrenergičkom i glutamatergičkom sistemu, a u kliničkoj slici poremećaji u regulaciji stresa i impulsa. Psihofarmakološki tretman ima centralno mesto u smanjenju suicidalnog rizika kod pacijenata sa depresijskim, bipolarnim, psihotičnim, poremećajima ličnosti i zloupotrebom psihoaktivnih supstanci. Poseban akcenat se stavlja na suicidalnost kod mladih.

U kliničkoj praksi, antidepresivi (posebno SSRI i SNRI), stabilizatori raspoloženja (litijum karbonat, lamotrigin, valproična kiselina) i antipsihotici druge generacije (kvetiapin, klopazin...) ostaju temelj primarne i sekundarne farmakološke prevencije suicida, uz sve izraženiji interes za primenu ketamina i esketamina.

Istovremeno, ostaje otvoreno pitanje balansiranja između terapijskog efekta i rizika od jatrogene suicidalnosti, posebno u inicijalnim fazama farmakoterapije.

Dalja istraživanja ostaju neophodna kako bi se unapredilo razumevanje neurobioloških mehanizama suicidalnosti, identifikovali prediktivni biomarkeri i razvile preciznije, individualizovane terapijske strategije.

U radu sa suicidalnim pacijentima, izgradnja stabilnog i sigurnog terapijskog odnosa, validacija afekta i zajedničko istraživanje unutrašnjih konflikata osnov su terapijske promene. U tom kontekstu, relacioni pristup naglašava značaj kvaliteta odnosa terapeuta i klijenta kao fa-

ktora isceljenja, sa fokusom na korektivno emocionalno iskustvo, koje omogućava pacijentu razvoj novog načina doživljavanja sebe i drugih. I celokupna Transakciona analiza doprinosi boljem razumevanju nesvesne dinamike koja održava suicidalne tendencije i otvara prostor za rekonstrukciju identiteta, redefinisane smisla i obnovu sposobnosti za uspostavljanje zdravih odnosa.

Uprkos dosadašnjim dostignućima, suicidalnost ostaje prioritet za dalja istraživanja, posebno u domenu integracije psihodinamskih, razvojnih i neurobioloških spoznaja sa relacionim i iskustvenim psihoterapijskim modalitetima.

Ključne reči: suicid, suicidalnost, psihijatrija, psihoterapija, farmakoterapija, Transakciona analiza, relacioni pristup, mentalno zdravlje

ASPEKTI TERAPEUTOVOG JA U PRAKSI PORODIČNE TERAPIJE

Prof. Dr Sanja Đurđević
Akademija za humani razvoj

USMENO SAOPŠTENJE

Pojam “JA terapeuta” (engl. self of the therapist) je jedan od ključnih koncepata u savremenoj porodičnoj i sistemske terapiji. U literaturi se opisuje višedimenzionalno, kroz različite teorijske pristupe, ali i kroz praktične implikacije na terapijski odnos, stil rada, granice i profesionalni razvoj terapeuta. Značaj ličnosti terapeuta je prepoznat već u ranoj fazi razvoja oblasti porodične terapije. U prošlosti je polarizacija između tehnika i ličnosti psihoterapeuta bila istaknutija, dok danas postoji prepoznavanje da terapeut donosi teoriju i tehniku u sesiju, ali to čini na ličan način. Poslednjih decenija tema terapeutskog „JA“ u porodičnoj terapiji je usko povezana sa konceptom „neznanja“ (not-knowing), naročito u okviru postmodernih i dijaloških terapijskih pravaca. Taj koncept je značajno transformisao razumevanje terapeutskog selfa — sa instrumenta za promenu prema autentičnom, ranjivom i reflektivnom učešću terapeuta u terapijskom procesu. Neki autori naglašavaju da lična iskustva terapeuta mogu biti izvor kreativnih intervencija. Deljenje sopstvenih asocijacija, fantazija i telesnih senzacija sa klijentom nije neuobičajeno za ove terapeute. Na kraju, poruka ovog rada je da što su profesionalci više povezani sa svojim ličnim životnim odnosima i izazovima to više mogu da koriste svoja životna iskustva kako bi se bolje uskladili sa svojim klijentima.

Ključne reči: porodična terapija, JA terapeuta, refleksivno, intuitivno

ISKUSTVO KRIVICE KROZ PRIZMU TRANSAKCIONE ANALIZE

Dragana Djurić

USMENO SAOPŠTENJE

Krivica je složeno emocionalno iskustvo koje se u Transakcionoj analizi (TA) može posmatrati kroz interakciju ego stanja, skriptne odluke i unutrašnje zabrane. U radu se istražuje kako različita ego stanja – Roditelj, Odrasli i Dete – učestvuju u formiranju, održavanju i razrešavanju osećaja krivice. Poseban akcenat stavljen je na ulogu unutrašnjeg Kritičnog Roditelja i skriptnih poruka tipa „Budi savršen” i „Pokušaj jače” koje doprinose hroničnoj krivici, kao i na adaptacije Deteta koje ovu emociju internalizuju kao deo ličnog identiteta. Analizirani su i konstruktivni aspekti krivice, u kontekstu integrisanog Odraslog, gde krivica može postati signal za etičko preispitivanje i promenu ponašanja. Rad nudi prikaz tehnika TA koje doprinose dekonstruisanju destruktivne krivice, uključujući rad na skriptu, reparenting pristup i razvoj samosaosećanja, sa ciljem postizanja većeg unutrašnjeg balansa i slobode u odlučivanju.

Ključne reči: transakciona analiza, krivica, ego stanja, skriptne poruke, Kritični Roditelj, reparenting

“RINGIŠPIL NALOGA”: METOD SUPERVIZIJE ARISTA VON SCHLIPPE

Jolanta Dojić

USMENO SAOPŠTENJE

Metoda supervizije “Ringišpil naloga” (nem. Auftragskarussell, eng. Commission Carousel) je ponudio nemački sistemski porodični istraživač i psihoterapeut Arist von Schlippe. U kontekstu teme kongresa, ovaj dijaloški i iskustveni metod pomaže da se razlože razni, često suprotstavljeni “nalozi” (očekivanja i zadaci) koji se javljaju u psihoterapiji i koji često izazivaju unutrašnje i spoljašnje konflikte, zastoje ili zaglavljenost.

Polazeći od kibernetike drugog reda, konstruktivizma i socijalnog konstrukcionalizma, terapeut se posmatra kao deo sistema, koji on/ona (ko)konstruiše zajedno sa „drugima” putem svojih opisa. Ti “drugi” mogu biti članovi porodice, pomagači ili institucije. Sistem se u ovom pogledu ne posmatra (samo) iz ekspertske pozicije (kibernetika prvog reda), već terapeut je unutar sistema, koji sam kreira i doživljava. To znači da on/ona ne samo što upoznaje raznovrsne ponude za strukturiranje i punktuaciju stvarnosti, već i oseća pritisak struktura očekivanja članova i pritisak sopstvenih “očekivanja-očekivanja” od “generalizovanog drugog” (M. Ochs).

Metoda “Ringišpil naloga” omogućava dublje razumevanje zadataka iz više uglova: klijentovih želja, očekivanja okoline, te terapeutovih ličnih ciljeva. Ovaj pristup se nadovezuje na rad Virdžinije Satir, Marije Selivini Palacoli i Gestalt terapije, omogućavajući direktnu bliskost iskustva. Svaka interakcija, koja se posmatraču (psihoterapeutu ili supervizoru) čini kao “pravila” ili “obrasci”, uvek mora proći kroz prizmu individualnih kognitivnih obrazaca. Jednostavnost i visoka efikasnost metode čine je korisnom za individualnu i grupnu superviziju, poboljšavajući razumevanje i veštine u radu s kompleksnim slučajevima.

Ključne reči: sistemska psihoterapija, supervizija, ringišpil naloga

„KAKO SMO PRESTALI DA SEDIMO JEDAN PORED DRUGOG”

Bogdan Doroslovac¹, Slavomir Nikodijević²

Zuhlke Engineering / Privatna praksa¹

MDPI d.o.o. / Privatna praksa²

USMENO SAOPŠTENJE

U ovom izlaganju delimo iskustva i prikaz prva četiri meseca vođenja muške psihoterapijske grupe. Naša početna ideja bila je da kombinujemo svoje modalitete: Gestalt terapiju i Transakcionu analizu - kako bismo muškarce, kao manje prisutne u terapijskom prostoru uključili i stvorili prostor za kontakt, svesnost, ranjivost i razvoj. Kroz tri ključne lekcije govorimo o onome što je nama istinski važno:

Prvo, vođenje grupe u paru je za nas postalo ne samo profesionalna prednost, već i lični oslonac. Kroz zajedničku refleksiju, ali i kroz to kako smo se odnosili jedan prema drugom u samoj grupi, modelovali smo obrasce komunikacije, neslaganja i brige.

Drugo, otkrili smo da terapija postaje živa kada nismo samo „terapeuti”, već i ljudi - prisutni, ranjivi, ponekad zbunjeni, ali autentični. Bilo je trenutaka kada su naši lični uvidi otvorili prostor grupi da se dublje poveže.

Treće, shvatili smo važnost menjanja pravila i eksperimenata i fleksibilnost. Prestali smo da sedimo jedan pored drugog, fizički i simbolično. Dozvolili smo sebi da menjamo perspektive, da slušamo i budemo prisutni.

Ovo nije prikaz savršenog procesa, već svedočenje o učenju koje se dešava kad su dva terapeuta spremna da se zaista susretnu — i sa grupom, ali i jedan s drugim.

Ključne reči: transakciona analiza, Gestalt, grupna terapija

MODERNE TEORIJE OPAŽANJA I DONOŠENJA ODLUKA U PSIHOTERAPIJI – KAKO I ZAŠTO?

Tinja Došen Kalezić, Strahinja Došen¹, Lidija Došen

Dept. of Health Science and Technology, Aalborg University,

Aalborg, Denmark¹

USMENO SAOPŠTENJE

U saopštenju ćemo pokazati kako se najnovije teorije o funkcionisanju mozga mogu iskoristiti za razumevanje psiholoških mehanizama (normalnih i patoloških) i planiranje psihoterapijskih intervencija. Polazimo od teorije predviđajućeg mozga (mozak kao statistička mašina), koja pretpostavlja da percepcija nije pasivan proces odozdo na gore, gde se spoljašnji stimuli predstavljaju u mozgu kao direktne slike spoljne sredine (mozak kao „platno“), već aktivan proces, u kome su naša predviđanja i očekivanja zasnovana na prethodnim iskustvima i u velikoj meri oblikuju kako i šta percipiramo. Ovo će biti ilustrovano sa nekoliko jednostavnih, jasnih ali efektivnih perceptivnih iluzija. Zatim ćemo predstaviti proširenje ove teorije, pristupom „Aktivne inferencije“, koji objašnjava kako ljudi formiraju percepcije optimalnim kombinovanjem unutrašnjih modela sveta oko nas, uspostavljenih tokom razvoja i senzorskih opažanja, kako bi što bolje procenili važna stanja okoline (i drugih ljudi). Vладаjući princip je da ljudi teže da izbegnu iznenađujuća stanja, a da bi to postigli, mogu ažurirati unutrašnje modele ili delovati kako bi promenili svet, gde jasni i eksplicitni principi upravljaju izborom između ove dve strategije (adaptacija naspram akcije). Prićaćemo i o implikacijama ovog modernog razumevanja percepcije i donošenja odluka u teorijskoj i praktičnoj psihoterapiji. Prva posledica je da naša osnovna uverenja utiču ne samo na to kako tumačimo svet oko nas, već i na to kako i šta percipiramo na senzornom nivou. Drugo, princip minimizacije iznenađenja može objasniti tendenciju da se držimo već uspostavljenih uverenja, čak i u prisustvu preplavljujućih

kontradiktornih dokaza. Ova dva principa takođe informišu strategije za promenu psiholoških unutrašnjih modela i postizanje trajne promene. Na kraju, ilustrovaćemo pomenute mehanizme, odnosno kako oni funkcionišu u konkretnim primerima neurotičnih stanja, i kako definišu karakteristike ego stanja, usmeravajući naše mišljenje, osećanja i ponašanja u životu i konfliktnim situacijama.

Ključne reči: aktivna percepcija, unutrašnji modeli, donošenje odluka, Transakciona analiza, ego stanja

IRACIONALNA UVERENJA KOD RODITELJA ADOLESCENATA: PREGLED LITERATURE U KONTEKSTU REBT-a

Anastasija Grujić Erić¹, Marija Mitrović²

3Lateral d.o.o Novi Sad¹,

Dnevna bolnica, odeljenje za dečju psihijatriju pediatrične klinike,

UKC Ljubljana²

USMENO SAOPŠTENJE

Period adolescencije predstavlja izazovno razdoblje za čitavu porodicu, a posebno za roditelje koji se suočavaju s promenama u ponašanju, potrebama i identitetu svoje dece. U tom kontekstu, iracionalna uverenja roditelja mogu igrati ključnu ulogu u oblikovanju njihovih emocionalnih reakcija, stilova vaspitanja i ukupnog porodičnog funkcionisanja. Ovaj pregled literature usmeren je na identifikaciju i analizu dosadašnjih istraživanja o iracionalnim uverenjima kod roditelja adolescenata, s posebnim osvrtom na teorijski okvir racionalno-emotivno-bihevioralne terapije (REBT). REBT, kao kognitivno-bihevioralni pristup koji je razvio Albert Ellis, ističe značaj iracionalnih uverenja u nastanku emocionalnih ponašajnih problema. Analizom radova iz relevantnih psiholoških baza podataka (PsycINFO, Scopus, Google Scholar) iz perioda 2000–2024, identifikovani su najčešći iracionalni obrasci kod roditelja: katastrofiziranje adolescentnih problema, rigidna uverenja o roditeljskoj ulozi i pretpostavke o „potpunoj kontroli“. Više studija (npr. Bernard, 1990; David et al., 2005; Gavita et al., 2008) ukazuju na povezanost ovih uverenja sa povišenim roditeljskim stresom, disfunkcionalnom komunikacijom i izraženijim emocionalnim problemima kod roditelja. Roditeljski stil značajno utiče na adaptabilnost učenika posredno kroz iracionalna uverenja (Kong et al., 2022). Pored toga, roditelji često nesvesno usvajaju i prenose iracionalna uverenja koja negativno utiču na njihovo emocionalno reagovanje, roditeljsko pona-

šanje i odnose s decom (Joyce, 2006). Takođe su razmatrani rezultati primene REBT-intervencija usmerenih na roditelje, koje su pokazale pozitivan efekat u smanjenju iracionalnih uverenja i unapređenju porodične dinamike. Pokazano je da, promena roditeljskih uverenja, ne samo da poboljšava odnose s decom, već modeluje zdravije misaone i emocionalne obrasce kod dece i adolescenata. (Joyce, 2006). Zaključno, REBT predstavlja koristan okvir za razumevanje i tretman iracionalnih uverenja u roditeljstvu, te se preporučuje njegova šira primena u savetodavnom i preventivnom radu sa porodicama adolescenata.

Ključne reči: iracionalna uverenja, roditeljstvo, adolescenti, REBT

PSIHOTERAPIJA S INTELEKTUALNO DAROVITIM KLIJENTIMA: SPECIFIČNOSTI I IZAZOVI

Srećko Gutić¹, Viktorija Jovanović
Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu¹

USMENO SAOPŠTENJE

Intelektualno daroviti pojedinci poseduju specifičan sklop kognitivnih, ličnosnih i motivacionih karakteristika koje ih izdvajaju, a istovremeno oblikuju i poteškoće sa kojima se suočavaju, kao i način na koji je poželjno pristupiti psihoterapijskom radu sa ovom grupom. Jedan od važnih izazova jeste neostvarivanje potencijala, budući da istraživanja pokazuju da značajan procenat darovitih učenika i studenata ne dostiže nivo uspeha koji bi se očekivao uzevši u obzir njihov izuzetan intelektualni potencijal. U ovom izlaganju fokusiraćemo se na podbacivanje, analizirajući njegove etiološke faktore – od ličnosnih, kao što su parališući perfekcionizam i povišena anksioznost, preko interpersonalnih, poput disfunkcionalnih porodičnih odnosa, do sistemskih, među kojima je naročito važna neadekvatna školska podrška.

Pored toga, u izlaganju će biti dat i pregled specifičnosti darovitih pojedinaca značajnih za psihoterapijski rad, kao i tipologija darovitih podbacača koju su razvili Bets i Najhartova, a koja ukazuje na različite obrasce funkcionisanja i potrebe ove populacije. Na kraju, razmotrićemo terapijske teme koje se najčešće javljaju u radu sa darovitim: pozitivna dezintegracija, pojačana osetljivost, multipotencijalnost, egzistencijalna tuga i razvoj tolerancije na frustraciju.

Cilj izlaganja je da se terapeutima pruži praktičan okvir za prilagođavanje terapijskog pristupa, koji uključuje priznavanje intelektualnih kapaciteta darovitih klijenata uz istovremeno validiranje njihove emocionalne ranjivosti, kako bi se podstakla samoaktualizacija i ispunjenje potencijala.

Ključne reči: darovitost, podbacivanje, psihoterapija, emocionalna inteligencija, pojačana osetljivost, perfekcionizam

PORODICA PRIČA PROTEST: NARATIVI O STUDENTSKOM OTPORU

Natalija Ignjatović

*Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet,
Odeljenje za psihologiju; Asocijacija sistemskih terapeuta*

USMENO SAOPŠTENJE

Porodični narativi predstavljaju priče o porodičnoj istoriji, vrednostima i iskustvima kojima porodice, kroz prošlost, sadašnjost i budućnost, osmišljavaju stvarnost u kojoj žive. Reč je o kolaborativnom procesu formiranja identiteta, doživljaja pripadanja i sistema zajedničkih uverenja, kroz koji afirmišu odnose i suočavaju se sa izazovima. U vremenima društvenih potresa, poput aktuelne političke krize, ovakve priče postaju naročito značajne: one ne samo što otkrivaju način na koji porodice pridaju značenje spoljašnjim događajima i pozicioniraju se u odnosu na njih, već i pružaju priliku da se iskustva integrišu u koherentnu celinu, što podstiče efikasniju emocionalnu regulaciju i suočavanje sa stresom.

Cilj istraživanja bio je da se ispita način na koji porodice konstruišu narative o aktivnom učešću svog člana – studenta – u protestima nakon tragedije 1. novembra 2024. u Novom Sadu. U istraživanju je učestvovalo 10 porodica koje su kroz nestrukturisani intervju bile pozvane da osmisle sopstvenu, jedinstvenu porodičnu priču. Za potrebe rada primenjena je narativna analiza.

Sadržajem su dominirale teme odrastanja i uticaja na odnose unutar porodice, roditeljske brige, lojalnosti i transgeneracijskog prenosa, odnosa sa proširenom porodicom i zajednicom, kao i odnosa prema državnim institucijama. Priče su se razlikovale u pogledu emocionalnog tona, angažovanosti članova, multiperspektivnosti i agensnosti dodeljene protagonistima. U odnosu na ove elemente, identifikovana su tri tipa narativa: 1) Zajednička priča, jedinstven zaključak; 2) Zajednička priča, različiti zaključci; 3) Pojedinačne priče, bez zaključka.

Nalazi potvrđuju da porodični narativi ne odražavaju samo stavove o konkretnom društveno-političkom događaju, već služe kao prostor u kojem se preispituju porodične uloge, odnosi i vrednosti. Kroz zajedničko pripovedanje, porodice formiraju različite tipove narativa o studentskim protestima na način koji u manjoj ili većoj meri doprinosi integraciji iskustva, unapređenju međusobnog razumevanja i očuvanju osećaja pripadnosti. Rezultati mogu biti značajni za razvoj kapaciteta pojedinaca i porodica za prevazilaženje izazova savremenog sveta, koji sve češće podrazumevaju nošenje s dubokim društvenim krizama.

Ključne reči: porodica, narativ, studenti, mladi, protest, građansko angažovanje

ODNOS IZMEĐU POSLEPOROĐAJNE DEPRESIVNOSTI, DOŽIVLJAJA SAMOPOUZDANJA I SOCIJALNE PODRŠKE KOD MAJKI TOKOM PRVIH GODINU DANA NAKON POROĐAJA

Emilija Jelić

Dom zdravlja MediGroup Narodnih heroja

USMENO SAOPŠTENJE

Uvod. Postpartalna depresija predstavlja visoko zastupljen poremećaj mentalnog zdravlja. Pregledom više različitih istraživanja utvrđuje se da se prevalenca kreće između 10 i 20% (Gavin et al., 2005 prema Payne & Maguire, 2019), a u jednom istraživanju koje se bavilo određivanjem globalne prevalencije došlo se do broja od čak 17,22% (Wang et al., 2021). Postpartalna depresija ima ozbiljan negativan uticaj na zdravlje i mame i bebe (Slomian et al., 2019). Takođe, ona utiče i na ceo porodični sistem. Ipak, i pored dostupnosti ovih podataka, prevencija i tretman postpartalne depresije nisu najbolje razvijeni i posleporođajna depresija često biva zanemarena (Sealy et al., 2009). Kroz istraživanja se pokazalo da su samopouzdanje i socijalna podrška faktori od značaja za posleporođajnu depresiju (Franck et al., 2016; Hutchens & Kearney, 2020).

Cilj rada. Kako bi se došlo do boljeg razumevanja postpartalne depresije na teritoriji Srbije, pomenuti faktori i njihov uticaj su analizirani u ovom istraživanju.

Metod. U istraživanju je učestvovalo 185 ispitanica, a za prikupljanje podataka korišćeni su sledeći instrumenti: kratak upitnik o socio-demografskim karakteristikama, Edinburgh skala postnatalne depresije (eng. *Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS)*; Cox et al., 1987), Rosenbergova skala samopouzdanja (eng. *Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES)*; Rosenberg, 1989), Upitnik za procenu socijalne podrške u

postpartalnom periodu (*eng. Postpartum Social Support Questionnaire (PSSQ)*; Hopkins & Campbell, 2008).

Rezultati. Utvrđeno je da visoko samopouzdanje smanjuje šansu za pripadanjem grupi koja je pod rizikom da razvije ozbiljnije simptome postpartalne depresije. Isti efekat je utvrđen i za percipiranu podršku partnera i prijatelja/rođaka, dok je obrnut efekat imala percipirana podrška roditelja. Podrška svekra/svekrve nije statistički značajna. Kako prolazi vreme od porođaja, raste šansa za razvojem posleporođajne depresije. Takođe, šansa raste i zbog prisustva problema sa depresijom u prošlosti ispitanice. Moderatorski efekat socijalne podrške utvrđen je samo za dimenziju socijalne podrške partnera.

Zaključak. Treba imati na umu da je veoma mali broj istraživanja koja se tiču postpartalne depresije sproveden na prostorima Srbije, i da ovo i sva prethodna istraživanja mogu poslužiti kao početni podaci i osnova za dalja istraživanja. Isto tako, podizanje svesti o oziljnosti problema u pitanju može doprineti i razvoju sistema podrške za majke, razvoju preventivnih programa, ali i uključivanju porodice u ovaj proces s obzirom da postpartalna depresija utiče kako na bebu i mamu, tako i na užu i širu porodicu (Slomian et al., 2019). Na osnovu rezultata ovog istraživanja preventivni programi bi trebalo da se baziraju na jačanju samopouzdanja majki, a kroz individualnu/partnersku/porodičnu psihoterapiju bi se radilo na porodičnim odnosima, i pružanju adekvatne podrške mamama/roditeljima.

Ključne reči: postpartalna depresija, samopouzdanje, doživljena socijalna podrška

OD LIČNIH PODELA DO ZAJEDNIČKOG PROMIŠLJANJA: PRIMENJENE GRUPE KAO PROSTOR ZA SUSRET S KONFLIKTOM

Prof dr Marija Jevtić

*Medicinski fakultet Univerziteta u Novom Sadu,
Institut za javno zdravlje Vojvodine, DGAB*

USMENO SAOPŠTENJE

Unutrašnji konflikti često su tihi pokretači emocionalne borbe, kreativnosti i potrebe za smislom kada ostanu nesagledani, prenose se u odnose, institucije i zajednice, gde poprimaju oblik interpersonalnih i društvenih tenzija. Konflikti mogu da budu posmatrani i kao klica produktivnog ishoda i kvalitativne promene, naravno pod uslovom da ima se posveti dužna pažnja u grupi. Ovaj rad se oslanja na višegodišnje iskustvo u vođenju primenjenih grupa u zajednici – pre svega kroz program „Građani u promišljanju u Novom Sadu“ (koji se sprovodi od 2014. godine), kao i kroz inovativni pristup i realizaciju projekta koji povezuje kulturu i zdravlje „Kultura na recept – kultura za zdravlje“, imajući u vidu rizik od konflikta i način kako ga rešavati na najbolji način za celu grupu.

U grupama, konflikt je često bio prisutan kao ključna reč vredna pažnje i dijaloga. Iako retko, konflikt se pojavljivao u različitim oblicima: kroz napetost u slučajnim susretima (npr. u komunikaciji nepoznatih ljudi okupljenih povodom naizgled „neutralne“ teme), kroz sadržaje snova koje su učesnici podelili, u konfliktu stavova između generacija na primer ili između različitih mišljenja učesnika sličnih godina, ili u unutrašnjim dilemama oko identiteta, odgovornosti i pripadnosti. Ovde nije reč o konfliktima koje treba rešavati, već kao pozivi na razumevanje, pomirenje u različitosti, dijalog i transformaciju. Primenjena grupa na neki način može da se posmatra kao ogledalo i rezonantno polje:

ono što je lično postaje zajedničko (poput podeljenih snova), a ono što je zajedničko dobija emocionalni ton kroz lična iskustva (zajedničko budi lično). Iako neterapijske po strukturi, ove grupe mogu na neki način da budu i „put“ ka grupnoanalitičkom procesu, jer omogućavaju izražavanje nesvesnih sadržaja, jer daju odgovore i na neizgovorena lična pitanja o mogućnostima grupnoanalitičkog rada, predstavljaju na neki način „treening“ složenosti komunikacije, ali obezbeđuju i emocionalnu povezanost učesnika.

Predstavljajući osnovne principe rada, primere iz prakse i refleksije ukazaće se na to kako zajedničko promišljanje može biti most između unutrašnjih podela i grupne dinamike, kao i kapacitetu za jačanje društvene kohezije.

Ključne reči: primenjene grupe, konflikt, zajednica, dijalog, proces

ODNOS IZMEĐU KEMSEKSA I MENTALNOG ZDRAVLJA KOD MUŠKARACA KOJI IMAJU SEKS SA MUŠKARCIMA (MSM)

Jelena Jevtović

Potent – Nacionalni centar za seksualno i reproduktivno zdravlje

USMENO SAOPŠTENJE

Kemseks (eng. chemsex) odnosi se na upotrebu specifičnih psihoaktivnih supstanci pre i/ili tokom seksualnog odnosa, u cilju podsticanja, produženja i intenziviranja seksualnog iskustva muškaraca koji imaju seks sa muškarcima (MSM). Ovo je prvo istraživanje u Srbiji koje ima za cilj da ispita vezu između kemseksa i mentalnog zdravlja među MSM populacijom.

Kvantitativna neeksperimentalna studija sprovedena je na uzorku od 268 MSM ispitanika u Nacionalnom centru za seksualno i reproduktivno zdravlje „Potent“. Ispitanicima su zadata četiri upitnika: Skala depresije, anksioznosti i stresa – DASS-21, skraćena verzija Skale životnog zadovoljstva – SWLS, upitnik o ličnim podacima i upitnik o kemseksu koji je kreiran za potrebe ovog istraživanja. Ispitana je učestalost upotrebe deset psihoaktivnih supstanci (PAS) neposredno pre i/ili tokom odnosa: marihuana (32.1%), GHB/GBL (20.1%), MDMA (19.4%), amfetamin (17.2%), kokain (17.2%), ketamin (6.7%), halucinogene pečurke (6.3%), mefedron (6%), kristal metamfetamin (5.2%) i LSD (4.9%).

Zašto mnogi MSM stupaju u intimne odnose pod uticajem psihoaktivnih supstanci? Da bismo to razumeli, potrebno je da se osvrnemo na korolar o zajedništvu. Način na koji se intima konstruiše u našoj kulturi je heteronormativan, što znači da se heteroseksualni odnosi podrazumevaju kao normalni, prirodni i univerzalni, dok se očekuje da se drugi oblici ljubavi i seksualnosti ili prilagode tom obrascu ili da ga imitiraju. Biti gej muškarac u takvoj kulturi često znači da se

intimni odnosi ne grade na isti način kao kod većine. To može dovesti do osećanja otuđenosti i pretnje, jer se narativi koji odstupaju od dominantnog smatraju nepoželjnim i isključuju se iz šireg diskursa o ljubavi i intimi. Upotreba droga pre i/ili tokom seksa privremeno uklanja taj teret i stvara osećaj slobode – omogućavajući osobi da uživa u istopolnoj intimi bez straha, stida ili krivice.

Ključne reči: kemseks, muškarci koji imaju odnose sa muškarcima (MSM), mentalno zdravlje, korolar o zajedništvu

KONFLIKT IZ UGLA PSIHOANALIRIČKE TEORIJE, LAKANOVE PSIHOANALIZE I OBJEKTNIH ODNOSA

Anđelka Kolarević

Specijalistička ordinacija Kolarević

USMENO SAOPŠTENJE

Za Lakana konflikt primarno nije između nagona i super Ega, već između subjekta i “realnog”, između imaginarnog i simboličnog registra. Konflikt nastaje zbog ulaska u simbolični poredak (jezik, društvene konvencije). U objektivnim relacijama konflikt je rezultat ranih odnosa sa primarnim objektima i unutrašnjih reprezentacija tih odnosa. Tako npr. kod Ferbera konflikt nije između nagona i zabrane već između potrebe za odnosom i realnih frustrirajućih objekata, odnosno Ega i antilibidinalnog Ega i libidinalnog Ega, kao substrukture. Konflikt kod Lakana je strukturalan i neizbežan, proizilazi iz jezičke prirode subjekta. Kod objektivno analitičkih teorija je razvojni i rezultat je ranih odnosa sa objektima koji su ambivalentni.

Ključne reči: konflikt, simbolični poredak, rani razvoj

„ČOVEK U FUTROLI“ A. P. ČEHOVA - ANALIZA KONFLIKATA KROZ PRIZMU TEORIJE LIČNIH KONSTRUKATA

Aleksandra Konopacki

USMENO SAOPŠTENJE

Rad analizira pripovetku „Čovek u futrolu“ Antona Pavloviča Čehova kroz prizmu teorije ličnih konstrukata Džordža Kelija, usmerene na način na koji pojedinac gradi, organizuje i koristi lične obrasce za razumevanje sveta i sebe. Glavni lik je predstavljen kao osoba koja svet tumači kroz rigidne, crno-bele konstrukte sigurnosti, reda i kontrole. Njegova „futrola“ simbolično označava njegov psihološki mehanizam zaštite – pokušaj da se distancira od svega što izaziva neizvesnost ili promenu. Kroz analizu njegovih odnosa sa okolinom, prikazuje se unutrašnji konflikt između potrebe za sigurnošću i potisnute čežnje za bliskošću, kao i sukob između njegovih konstrukata i realnosti koja ih izaziva.

Rad osvetljava kako rigidnost u korišćenju ličnih konstrukata može dovesti do izolacije, teskobe i psihološke stagnacije, ukazujući na važnost njihove fleksibilnosti za lični razvoj i odnose sa drugim ljudima.

Ključne reči: plk centar, konstruktivizam, čehov

DA LI JE OKRUŽENJE (ENVIRONMENT) DOVOLJNO DOBRO ZA REŠAVANJA KONFLIKTA

Lelica Kostić

Medihelp

USMENO SAOPŠTENJE

Winnicott u delu "Igranje i realnost" uvodi pojam dovoljno **dobra majka**, majke kao objekta i **okruženja (environment)** kao **drugog objekta** u razvoju deteta.

U sklopu koncepcije o dovoljno dobroj majci pridaje se poseban značaj faktoru stalnosti u odnosima između roditelja i dece. Saznanje i doživljaj deteta o stalnoj prisutnosti, postojanju roditelja (u početku prvenstveno majke, potom okruženja) koji razumeju i prihvataju njegova osećanja i anksioznost i kada je u pitanju mržnja, a ne samo ljubav. Stalnost je deo settinga u psihoterapijskom procesu većine psihoterapijskih orijentacija kao i empatija.

Psihodinamska psihoterapija uz klajnijanski pristup, kao i britanska škola objektnih odnosa (Winnicott) imaju za cilj olakšavanje emocionalnog iskustva, povećanje razumevanja prošlih bolnih iskustava kao i povezivanje sa aktuelnim.

U delu "Dete, porodica i okolina" Winnicott (210 str.) piše "...oblici majčine interakcije su izraz majčinog iskustva u sekundarnoj socijalizaciji ... izgrađuje se, sa svoje strane, na primarnoj socijalizaciji majke, dakle, poseže za socijalizacijom kroz koju je majka kao dete prošla Time se obraća pažnja na majčinu majku i osobe s kojima je ona bila u odnosu i na onaj proces usvajanja i posredovanja između unutrašnje prirode i ponuđenih oblika interakcija kroz koju je prošla prethodna generacija" koji je od posebnog značaja za patrijarhalnu porodicu.

Socio-kulturoloske karakteristike patrijarhalne porodice, ostale su nepromenjene u mnogim aspektima, ali već doživljavano ono o čemu

su pisali A. Huxley i G. Orwell. Sada se veštačka inteligencija koristi kao oblik savetovanja. Mediji su važan aspekt oba objekta u nama, a posebno oko nas. I pored svega i dalje se ratuje ...

Možda je najbolji opis unutrašnjih i spoljašnjih konflikata dao Bojan Kovačević u knjizi U Makijavelijevom teatru ***Priča sa pozornice političkog*** gde se na pozornici menjaju kulise koje opisuju dešavanja u predhodnim epohama, a kroz ***pukotinu*** na pozornici vidimo individualne konflikte (2024).

Ključne reči: psihodinamska psihoterapija, Winnicott, dovoljno dobra majka, okruženje (environment), konflikt

TRANSAKCIONA ANALIZA VS. ASTROLOGIJA U PSIHOTERAPIJSKOM KONTEKSTU

Ivana Kotlaja Nikolic

USMENO SAOPŠTENJE

U savremenom društvu koje često traži brza rešenja i jednostavne odgovore na kompleksna psihološka pitanja, javlja se sve prisutniji trend mešanja psihoterapijskih pristupa sa ezoteričnim sistemima kao što je astrologija. Ovaj rad kritički razmatra razlike između astrologije i transakcione analize (TA), fokusirajući se na potencijalne opasnosti kada se granice između empirijski utemeljene psihoterapije i simboličkih, nevalidiranih sistema zamućuju.

Transakciona analiza, kao psihoterapijski pravac zasnovan na teoriji ličnosti, komunikaciji i razvoju autonomije, promovise aktivno učešće klijenta u procesu promene, uz jasne koncepte kao što su ego-stanja, skript i transakcije. Nasuprot tome, astrologija nudi fiksirane opise ličnosti na osnovu natalne karte, što može podstaći pasivnost, fatalizam i prebacivanje odgovornosti na „zvezde“ umesto na lični izbor i sopstvenu odgovornost.

Ovaj rad poziva na nužnost diferenciranja psihoterapije od duhovnih i simboličkih sistema. Kritički se razmatra zašto je važno da psihoterapeuti ne podležu društvenim pritiscima da klijentima nude „gotova rešenja“, već da ih ohrabruju da razvijaju kapacitet za samorefleksiju i donošenje odluka. Mešanje TA sa astrologijom može kompromitovati osnovne vrednosti psihoterapijskog rada – autonomiju, odgovornost i racionalno razumevanje ponašanja.

Zaključno, razgraničenje naučno zasnovanih pristupa od ezoterike nije samo pitanje teorijske doslednosti, već i etičke odgovornosti prema klijentima. Terapijski prostor treba da osnažuje, a ne da deterministički objašnjava. Ključno je da psihoterapeuti ostanu budni prema suptilnim oblicima regresije koje ovakva mešanja mogu podstaći.

Ključne reči: transakciona analiza, astrologija, autonomija, psihoterapija i ezoterija, kritičko mišljenje, odgovornost klijenta

OD TERAPIJSKE SOBE DO SALE ZA SASTANKE: TA I KOUČING U PREVAZILAŽENJU KONFLIKATA

Morana Kristek, Marijana Kristić

Privatna praksa

USMENO SAOPŠTENJE

Konflikti su sastavni deo svakodnevice - dešavaju se u nama, u našim odnosima, kao i u timovima i organizacijama. Ovaj rad prikazuje kako se koncepti Transakcione analize (TA) i koučinga mogu koristiti u razumevanju i prevazilaženju konflikata, kroz dva komplementarna pristupa: individualni rad i organizacioni kontekst.

Morana Kristek, psiholog i TA edukant, predstaviće ključne TA koncepte relevantne za konflikt, poput ego stanja, životnih pozicija, skriptnih poruka, drajvera i psiholoških igara. Kroz kratak osvrt na rad 1 na 1 s klijentima, biće prikazano kako ovi koncepti osvetljavaju unutrašnje konflikte i doprinose osnaživanju klijenta za konstruktivno rešavanje odnosa s drugima.

Marijana Kristić, psiholog i menadžer sa preko 15 godina iskustva u radu sa multinacionalnim timovima, proširiće temu na organizacioni nivo, kroz prikaz slučaja dobre prakse rešavanja konflikta koučingom u poslovnom okruženju. Biće prikazano kako se razni alati integrišu u koučing rad sa liderima i timovima, u cilju rešavanja konflikata, izgradnje autonomije i unapređenja komunikacije.

Rad se takođe dotiče razlika i razgraničenja između savetovanja, psihoterapije i koučinga, sa ciljem osvetljavanja mogućnosti, ali i granica svake od ovih profesija u radu s konfliktom.

Učesnici kongresa dobiće korisne uvide, praktične alate i inspiraciju za integrisani pristup konfliktima – kako u psihoterapijskoj, tako i u organizacionoj praksi.

Ključne reči: konflikt, transakciona analiza, koučing, psihološke igre, organizacioni kontekst, interdisciplinarni pristup

U SENCI RAZLIČITOSTI – TERET ZDRAVOG DETETA

Taisa Krivokapić

USMENO SAOPŠTENJE

Rad osvetljava često zanemarenu poziciju dece koja odrastaju uz brata ili sestru sa posebnim potrebama, iz ugla Transakcione analize. Iako „zdrava“, ova deca često razvijaju kompleksne unutrašnje dinamike koje često ostaju nevidljive u porodičnom i društvenom kontekstu. Kroz transakciono-analitičku prizmu, istražujemo koje skriptne poruke i zabrane ova deca internalizuju – poput zabrane na važnost i na pokazivanje osećanja i drajvera „Budi savršen“ i „Budi jak“. Ovakve poruke u odraslom dobu mogu voditi ka perfekcionizmu, samoponištavanju, osećanju krivice i hroničnom osećaju nevidljivosti.

Posebna pažnja posvećena je simbiotskim odnosima u porodici, gde zdravo dete često zauzima ulogu emocionalnog regulatora za roditelje ili branioca deteta sa teškoćama, što dovodi do zamene uloga (parentifikacije) i zapostavljanja sopstvenih razvojnih potreba.

U radu se takođe bavimo ranim životnim odlukama koje ova deca donose – o sebi, drugima i svetu – i kako te odluke oblikuju njihove obrasce ponašanja, odnosa i profesionalnog izbora u odraslom dobu.

Na kraju, biće predstavljene smernice za psihoterapijski rad sa ovim klijentima, uz fokus na oslobađanje od skripta i neadekvatne lojalnosti koji više nisu korisni i izgradnju autentičnih životnih pozicija van uloge „zdravog koji mora da ćuti“.

Ključne reči: transakciona analiza, posebne potrebe, simbioza, različitost, zdravo dete, parentifikacija

POVEZANOST PARTNERSKIH KONFLIKATA SA DEPRESIVNOŠĆU, ANKSIOZNOŠĆU I STRESOM

Dragan Kurbalija, Jelena Šakotić-Kurbalija

Poljoprivredna škola sa domom učenika Futog

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

USMENO SAOPŠTENJE

Kako bismo utvrdili na koji način su povezani konflikti u partnerskim odnosima i simptomi depresivnosti, anksioznosti i stresa, kod muškaraca i žena, prikupljeni su podaci od 738 ispitanika oba pola, pri čemu se raspon starosti kretao od 19 do 80 godina ($M = 30.39$, $SD = 9.65$). Ženskih ispitanika je bilo nešto više u odnosu na muške (56.5%). Uslov za učestvovanje u istraživanju bio je da su ispitanici u vezi minimum godinu dana ili u braku (nezavisno od dužine trajanja braka). Frekvencija i način ispoljavanja partnerskih konflikata mereni su preko četiri ajtema iz DAS skale (DAS - Dyadic Adjustment Scale: Spanier, 1976; 1989) koji se odnose na učestalost: smirenog razgovora i diskusije; tenzije; svađa i prepirki; napuštanja partnera i "izletanja" iz kuće posle svađe. Simptomi depresivnosti, anksioznosti i stresa su mereni skalom DASS-21 (Lovibond & Lovibond, 1995). Koeficijenti korelacije između partnerskih konflikata i simptoma depresivnosti, anksioznosti i stresa su niski, ali statistički značajni.

Na osnovu rezultata istraživanja možemo pretpostaviti da su žene osetljivije na odnose sa visokim stepenom tenzije, u kojima partneri često jedno drugom "idu na živce", dok su muškarci u nešto većoj meri osetljivi na otvorenu konfrontaciju, svađe i prepirke sa partnerom. Smiren razgovor i diskusija sa partnerom su u negativnoj korelaciji sa simptomima depresivnosti, anksioznosti i stresa i kod žena i kod muškaraca.

Rezultati istraživanja koji su prikazani ovim radom predstavljaju deo

projekta “Efekti egzistencijalne nesigurnosti na pojedinca i porodicu u Srbiji”, koji je finansiralo Ministarstvo prosvete i nauke Republike Srbije (DN 179022).

Ključne reči: partnerski odnosi, konflikti, depresivnost, anksioznost, stres

LAGANJE I OBMANJIVANJE U PROCESU PSIHOANALITIČKE PSIHOTERAPIJE

Zvezdan Lekić

Klinika za psihijatriju-KCCG-Podgorica

USMENO SAOPŠTENJE

Laganje i obmanjivanje od strane pacijenta su u vrhu prioriteta eksploatacije u seansi i to odmah nakon suicidalnih ili homicidalnih prijetnji, kao i situacija koje govore o prekidu terapije (novčane poteškoće, planovi o preseljenju u drugi grad...). Laganje, u kome pacijent svjesno i namjerno iskrivljuje realnost sa ciljem da obmane terapeuta i usmjeri ga u pogrešnom pravcu, govori nam o ozbiljnoj patologiji super-ega i mora biti upozorenje terapeutu ka mogućim antisocijalnim karakteristikama pacijenta. Konfrontacija i interpretacija su ultimativno sredstvo za rješavanje ove destruktivne situacije u terapiji, koja ako se ne razriješi dovodi do propasti tretmana. U radu su prikazane seanse sa pacijentom granične organizacije, gdje je u središte terapije dovedena neiskrenost i obmanjivanje od strane klijenta.

Ključne reči: laganje, obmanjivanje, destrukcija, konfrontacija, interpretacija

KO SE BOJI USPEHA JOŠ?

Anđela Lekov

USMENO SAOPŠTENJE

U psihoterapijskoj praksi, pažnja je često usmerena na neuspeh, dok je strah od uspeha kao nesvesni otpor manje prepoznat, iako duboko ukorenjen u skriptni sistem ličnosti. Ovo usmeno saopštenje ispituje kako zabrane poput ne uspevaj, ne budi važan... oblikuju skriptne odluke koje vode ka samosabotaži i izbegavanju uspeha kao oblika lojalnosti porodici, ranom identitetu ili značajnim drugima.

Posebno se analizira uloga dražvera poput budi savršen i trudi se, koji, iako naizgled podržavaju napredak, zapravo doprinose iscrpljivanju i neuspehu neposredno pred postizanje cilja. Procesni skript dodatno usmerava ponašanje i izbore tako da ishod ostaje u skladu sa ranije formiranim, ograničavajućim uverenjima i skriptnim ishodom.

Kroz TA teorijski okvir, saopštenje otvara prostor za razumevanje unutrašnjeg konflikta između potencijala za ostvarenje i nesvesne Zabrane da se taj potencijal realizuje. U tom smislu, uspeh postaje psihološki “zabranjeno područje” koje aktivira unutrašnju napetost, krivicu ili strah od izdaje porodične lojalnosti.

Predavanje služi kao uvod u iskustvenu radionicu i postavlja ključno pitanje: Šta nas zaista plaši u uspehu – i kome ostajemo verni time što ne uspevamo?

Ključne reči: skriptna uverenja, neuspeh, Transakciona analiza, ego stanja Roditelja, samosabotaža

KONFLIKTI U PARTNERSKOM ODNOSU IZ UGLA TRANSAKCIONE ANALIZE

Tatjana Mali Ergelašev

Privatna praksa

USMENO SAOPŠTENJE

Rad se bavi povezivanjem uvida iz knjige „Zašto se parovi svađaju“ Mire Kiršenbaum i teorijskih koncepata transakcione analize (TA), sa ciljem boljeg razumevanja uzroka konflikata u partnerskim odnosima i mogućnostima za terapijske intervencije.

Mira Kiršenbaum je licencirani terapeut za parove u Americi i između ostalog, autorka nekoliko knjiga popularne psihologije iz oblasti partnerskih odnosa, prevedenih na srpski jezik. U knjizi „zašto se parovi svađaju“ autorka knjige definiše nekoliko tipičnih uzroka za konflikte između parova: potrebu za kontrolom, borbu za moć između partnera, emocionalnu nezrelost jednog ili oba partnera, nerazrešeni konflikti iz prošlosti, projekcija porodičnih obrazaca iz porodica porekla i slično. Iz perspektive transakcionog terapeuta ovi razlozi za konflikte mogu se definisati kao igre u bračnom odnosu (na primer „Došao si mi na zicer Đubre“ ili „Vidi šta si me naterao da uradim“). Nezadovoljenje psiholoških gladi (na primer glad za stimulacijom, priznanjem ili strukturom) takođe može da objasni uzroke konflikta. Pored toga, ukrštene ili duple transakcije, određene kontaminacije ego stanja Odrasli iz ego stanja Dete ili Roditelj, kao i određene skriptne zabrane ili drajveri mogu biti uzrok konflikta. Rad izdvaja koji koncepti transakcione analize mogu da objasne uzroke konflikta u partnerskom odnosu.

Uparivanjem ideja iz knjige i koncepata transakcione analize pokušaj je da se stručnjacima koji se bave partnerskim odnosima omogući razumevanje dinamike partnerskih konflikata i da se pruže korisne alatke za terapijski rad u pravcu konstruktivne promene i emocionalne povezanosti.

Ključne reči: konflikti, partnerski odnosi, terapija parova, transakciona analiza.

KONFLIKT IZMEĐU PORODIČNE LOJALNOSTI I DIFERENCIJACIJE SELFA U TERAPIJSKOM PROCESU

Anita Marković

USMENO SAOPŠTENJE

U sistemskoj porodičnoj terapiji posebno obraćamo pažnju na dinamiku klijentove lojalnosti prema porodici i težnje za diferencijacijom, koja se često ispoljava u terapijskom odnosu. U transgeneracijskom pristupu, porodična lojalnost podrazumeva nevidljive obaveze koje pojedinac oseća prema članovima porodice, često bez njihove eksplicitne formulacije. Takve lojalnosti mogu ograničiti emocionalnu i životnu autonomiju, jer podrazumevaju osećaj dužnosti da se ostane „veran“ porodičnim očekivanjima, vrednostima ili neizgovorenim pravilima. Diferencijacija označava sposobnost pojedinca da razvije jasan identitet i autonomiju, zadržavajući emocionalnu povezanost s porodicom, ali bez gubitka sebe. Taj unutrašnji raskorak često se ispoljava kroz osećaj krivice, ambivalentnost u donošenju odluka, teškoće u separaciji ili konflikte lojalnosti prema različitim članovima porodice.

U odnosu terapeuta i klijenta, ovaj konflikt se često ogleda kroz obrasce međuljudskih odnosa koje klijent donosi iz porodice. Klijent može nesvesno testirati granice i uloge terapeuta, tražeći potvrdu ili dozvolu za sopstveni rast i samostalnost, dok se istovremeno može pojaviti otpor ili ambivalencija prema promenama koje se percipiraju kao ugrožavajuće za njegove porodične veze. Terapeut je pozvan da reflektuje sopstvene reakcije i emocije koje se javljaju tokom interakcije, jer i on postaje deo sistema klijentovih odnosa tokom terapijskog procesa. Ovakve situacije zahtevaju visoku relacijsku refleksivnost i spremnost da se prepoznaju sopstvene teme koje su aktivirane u radu. Ovo saopštenje zasnivam na primerima iz svoje prakse rada sa pojedincima, pokazujući kako se konflikt između porodične lojalnosti i

diferencijacije prikazuje u našem radu i u odnosu. Posebno se bavim tim kako ti konflikti utiču na uspostavljanje granica, izgradnju poverenja i podršku u postizanju terapijskih ciljeva. Takođe, osvrćem se na to kako mi sopstvene reakcije i refleksije pomažu da bolje razumem klijentovu unutrašnju borbu i da zajedno sa njim pronađem prostor za promenu i rast.

Ključne reči: porodična lojalnost, diferencijacija selfa, transgeneracijski pristup, terapijski odnos, granice, relacijska refleksivnost

TEORETSKE SLIČNOSTI PLK-A I HERAKLITOVE FILOZOFIJE

Uroš Marković
Gimnazija Smederevo

USMENO SAOPŠTENJE

Koncept konflikta konotira različite stvari u zavisnosti od teoretskog konteksta. Komparativna analiza teorije psihologije ličnih konstrukata i filozofije Heraklita pruža mogućnost da se pronađe izgubljena nit konzistentnosti između teorija između kojih je distanca od skoro dva i po milenijuma. U PLK-u, konflikt se definiše kao intrapsihička tenzija proistekla iz inkompatibilnosti ličnih konstrukata, što predstavlja signal da je potrebna rekonstrukcija i psihološka adaptacija.

Nasuprot tome, Heraklit konflikt (polemos) shvata kao fundamentalni ontološki princip, osnovu dinamičke ravnoteže i neprekidnog toka („panta rei“). Dok PLK konflikt vidi kao mehanizam ličnog razvoja i reorganizacije konstrukata, Heraklit ga uzdiže na nivo univerzalne sile koja omogućava postojanje i transformaciju. Ovakvo poređenje može doprineti dubljem razumevanju konflikta kao potencijalno kreativnog procesa unutar psihoterapijskog i šireg teorijskog konteksta.

Ključne reči: PLK, konflikt, Heraklit, polemos, panta rei

RANJENA DECA U TELIMA ODRASLIH: KAKO ŽIVOT U ALKOHOLIČARSKOJ PORODICI OBLIKUJE ŽIVOT?

*Mirjana Martić Pantić, master psiholog
Specijalna bolnica za bolesti zavisnosti, Beograd*

USMENO SAOPŠTENJE

Život u alkoholičarskoj porodici ostavlja tragove na putu do odraslog doba, oblikuje ličnost i životne izbore. Duboko ukorenjene u biću, rane iz detinjstva često ostaju neprimećene, ali oblikuju ponašanje, odnose i emocionalno blagostanje.

Mnogo, alkoholizmom roditelja ranjene dece, šeta svetom u telima odraslih osoba. Mnogi psihoterapijski pravci govore da rane povrede, nezadovoljene lične relacije potrebe i tada nastala uverenja imaju veliki uticaj na oblikovanje nečije ličnosti i životnih izbora.

Kako možemo u svakodnevnom životu da prepoznamo alkoholizmom traumatizovanu decu?

Deca u funkciji preživljavanja, i traženju namirenja potreba razvijaju različite načine adaptacije koje možemo prepoznati kao tipove dece: dete junak, crna ovca, dete klovn, izgubljeno dete.

Najčešći simptomi rana iz detinjstva:

Težnja ka perfekcionizmu, težnja da se udovoljava drugima i zanemarivanje sopstvenih potreba, razni oblici anksioznosti, depresija, ispoljavanje besa i agresivnosti, manjak samopouzdanja i samopoštovanja, strah od odnosa, zavisnosti, strah od života, strah od neuspeha.

Najčešće imaju primitivne mehanizme odbrane: projekcija, splitting (crno-belo posmatranje) i slabu regulaciju afekata.

Kalendarski odrasli, suštinski su dominantno u ego stanju Deteta. Gladni kontakta, podrške i razumevanja. Neretko prazni. Neki su jako tužni. Neki imaju zabranu na tugu, pa su jako besni. Mnogi od njih su usamljeni, uplašeni i bez kontrole nad vlastitim životom.

Neki preziru sebe, osećaju da ne vrede i da nisu važni. Neki biraju odnose u kojima ih zlostavljaju, uporno tragajući za gramom ljubavi. I to je priča o ranjenoj deci u telima odraslih.

Kroz prihvatanje, proces oproštaja i razvoj samopouzdanja, može se postići emocionalna sloboda i postati autentičniji, srećniji odrasli.

Ključne reči: dete, trauma, alkoholičarska porodica.

KAKO POZNAVANJE NAUROBIOLOGIJE TRAUME MOŽE KORISTITI RE&KBT TERAPEUTU U RADU SA TRAUMATIZOVANIM KLIJENTOM?

Danijel Mešković

Akademija za humani razvoj, Katedra za psihologiju

USMENO SAOPŠTENJE

Prema brojnim istraživanjima, skoro 50 procenata populacije u svom životu doživi bar jedan događaj koji se može okarakterisati kao dovoljno traumatski snažan da ostavi posledice traume koje možemo okarakterisati kao PTSP (Ozer & Weiss, 2004), a koji se može grubo opisati sledećim karakteristikama: (1) povišenom osetljivošću i reaktivnošću na bilo koje uznemiravajuće stimuluse, uključujući i probleme sa spavanjem, hipervigilnost pažnje i probleme sa koncentracijom, (2) izbegavanjem i potiskivanjem neprijatnih emocija (osoba će izbegavati svaku situaciju koja može pokrenuti neželjenu emociju, biti distancirana i sa manjkom pozitivnih emocija), (3) ponovnim proživljavanjem živih sećanja („flash backs“) proživljene traume, a ova sećanja se mogu pojaviti i u noćnim morama (Shalev, Peri, Brandes, Freedman & Pitman, 2000). Većina psihoterapijskih pravaca i modaliteta u svoj rad uključuje i rad sa traumatizovanim pojedincima, a značaj toga je sve veći i po obimu značajniji, na žalost i usled brojnih zahteva koji savremeno društvo donosi (ratovi, elementarne nepogode, povećana stopa kriminala i različitih oblika viktimizacija i sl).

Najnoviji nalazi odslikavanja moždanih funkcija osoba sa PTSP, zahvaljujući PET skeneru, kao i fMRI, ukazuju na ozbiljne i fiziološki jasne disfunkcije određenih delova centralnog nervnog sistema kod ovakvih osoba. U izlaganju će biti prikazane često nalažene disfunkcije talamusa, hipotalamusa, sistema amigdala – hipokampus, prefrontalne kore (pre svega medijalne (mPFC) i dorzolateralne (dPFC) prefron-

talne kore, kao i delova temporalne kore velikog mozga vezanih za vremensku koordinaciju. Takođe će ti nalazi biti dovedeni u vezi sa njihovim (neuro)psihološkim korelatima, koje se manifestuju kako u svakodnevnom životu tih ljudi, a takođe, što je od izuzetne važnosti, mogu da uspore ili otežavaju psihoterapijski proces.

Od izuzetne je važnosti da psihoterapeut bude bar delom upoznat sa neurofiziološkom pozadinom funkcionisanja svog traumatizovanog klijenta, kako bi psihoterapijski rad bio efikasan, razumevajući i za klijenta dovoljno prilagođen i fleksibilan, da može da odgovori njegovim potrebama i mogućnostima.

Ključne reči: trauma, neurofiziološki korelati trauma, psihoterapija, KBT

NADARENA DECA I PODBACIVANJE U ŠKOLI - KBT PRISTUP

Danijel Mešković

Akademija za humani razvoj, Katedra za psihologiju

USMENO SAOPŠTENJE

U RE&KBT teoriji i praksi, puno pažnje se posvećuje fenomenu prokrastinacije kao obliku disfunkcionalnog ponašanja, koje se, iz RE&KBT teorije, objašnjava tzv ego-poremećajem i niskom frustracionom tolerancijom, a koje može da dovede do podbacivanja u školskom/akademsom postignuću, uprkos intelektualnih potencijala.

Sa druge strane, brojni istraživači, kod nas i u svetu, su se bavili fenomenom podbacivanja kod intelektualno nadarene dece, gde je prokrastinacija samo jedan od faktora. Tako prema radovima izuzetno citiranih kognitivnih psihologa Sternberga (videte na pr Sternberg, 2025), Gardnera (Gardner, 2011) i drugih, brojni faktori uključeni u ovaj fenomen se mogu predstaviti preko tri klastera faktora podbacivanja: kognitivni, afektivni i kontativni. U ovom izlaganju diskutujemo svaku od pojedinačnih psiholoških strategija podbacivanja, u okviru ova tri klastera, te diskutujemo kako bi KBT pristup mogao pomoći da se sveobuhvatno tretira ovaj fenomen, od značaja za psihoterapiju školske dece i mladih.

Ovaj pristup bi mogao potencijalno biti jako značajan za psihoterapeute koji se u svom radu bave psihoterapijskom podrškom dece i mladih sa problemima školskog/akademsog podbacivanja.

Ključne reči: školsko postignuće, školsko/akademsko podbacivanje, psihoterapija, KBT

ODNOS IZMEĐU PREFERIRANOG STILA ODEVANJA I SELF KONCEPTA KOD DEPRESIVNIH I ANKSIOZNIH ISPITANIK U OPŠTOJ POPULACIJI

Jovana Milićević

USMENO SAOPŠTENJE

Rezultati istraživanja pokazuju da izbor odeće ima značajan uticaj na samopoštovanje i self koncept pojedinca (Belk & Costa, 1998; Tiggemann & Slater, 2014), te da zadovoljstvo svakodnevnim oblačenjem pozitivno korelira sa osećajem blagostanja, sreće i opuštenosti (Nezlek, Mochort & Cyprińska, 2019). Ljudi sa depresivnim i anksioznim symptomima spontano koriste odeću kao sredstvo za borbu protiv negativnog raspoloženja i za povećanje samopoštovanja (Dubler & Gurel, 1984).

Ovo istraživanje ima za cilj da istraži vezu između preferencija u svakodnevnom stilu odevanja i self koncepta, posebno ispitujući koje su preferencije u stilu odevanja, povezane sa različitim kategorijama self-koncepta. Instrumenti koji će biti korišćeni u istraživanju su Skala samopoimanja (Goran Opačić) Clothing Preference Scale (Stilovi Žene: Bombshells, Bohemians, Mavericks, Eclectics, Classicists; Stilovi Muškarci: Powerhouse, Professional, Sportsman, Rocker); Skala depresije, anksioznosti i stresa (DASS-S). Podaci će biti analizirani višestrukom regresionom analizom, analizom varijanse i faktorskom analizom u programu SPSS.

Ispitujući odnose između ovih varijabli, može se steći uvid u to kako se izbor odeće može koristiti za izražavanje ili jačanje određenih aspekata nečijeg identiteta i kako ovi izbori mogu uticati na samopoimanje. Rezultati mogu imati primenu u KBT psihoterapiji kao tehnika za posebno osetljivu grupu klijenata.

Ključne reči: psihoanaliza, ego, društvo, film, antiheroj.

MODEL ŠEST ADAPTACIJA LIČNOSTI U OKVIRU TRANSAKCIONO – ANALITIČKOG SAVETOVANJA I PSIHOTERAPIJE

Nataša Pavlović¹, Miodrag Pavlović²

*Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu¹,
OŠ "Miloš Crnjanski", Žabalj²*

USMENO SAOPŠTENJE

Predmet rada je predstavljanje, primena, značaj i efikasnost Modela šest adaptacija ličnosti u savetodavnom i psihoterapijskom radu sa klijentima, kako u fazi pridruživanja tako i tokom trajanja tretmana, u okviru Transakciono – analitičkog pristupa. Uvodna razmatranja odnose se na opis adaptacija ličnosti, načine nastanka svake od njih, kao i na način tačne i brze dijagnostike adaptacije opažanjem “dražerskih ponašanja”, odnosno određenih bihevioralnih pokazatelja. Joines&Stewart (2002) ističu da se osnovne ideje ovog modela ličnosti zasnivaju na pet pretpostavki: da postoji šest adaptacija ličnosti koje pojedinci razvijaju kao rezultat ranih životnih iskustava i i genetskog programiranja; da svaka osoba ima jednu adaptaciju “za predstavljanje” i jednu adaptaciju “za preživljavanje”; adaptacija “za predstavljanje” se razvija zbog ispunjavanja očekivanja u porodici, a adaptacija “za preživljavanje” se razvija kada je poverenje u okruženje narušeno kao sredstvo brige za sebe; svaka osoba ima neku kombinaciju adaptacija te su one univerzalne; znanje o ovim adaptacijama pomaže profesionalcima u okviru savetodavnog i psihoterapijskog rada da brže uspostave pridruživanje i usmere intervencije što efikasnije. Pretragom literature ustanovljeno je da je Ware (1983), u svom članku, dao formalne nazive, u skladu sa psihijatrijskom praksom: antisocijalna, šizoidna, histerična, opsesivno – kompulzivna, pasivno – agresivna i paranoidna. Kako je bilo potrebno naglasiti razliku između “poremećaja” i “adaptacija” Joines (1986) je uveo kolokvijalne nazive koji

ukazuju i na negativne i na pozitivne aspekta adaptacija, i da se radi o određenom adaptivnom stilu: šarmantni manipulator (antisocijalan), kreativni sanjar (šizoidan), razigrani antagonista (pasivno-agresivan), odgovorni radoholičar (opsesivno – kompulzivan), briljantni skeptik (paranoidan), entuzijastični hiperreaktor (histrionik). Veoma važne činjenice koje su kroz svoju praksu i istraživanje Joins & Stewart (2002) ustanovili, a što je veliki benefit za rad sa klijentima, je da svaka adaptacija ima svoja karakteristična ponašanja i osobine, po kojima se može lako odrediti koja je adaptacija u pitanju, i da svaka adaptacija ima odgovarajući skript koji sledi.

Ključne reči: adaptacije, ličnost, transakciono – analitički, ponašanja, osobine

EMDR PRISTUP U SAVETOVANJU I PSIHOTERAPIJI

Miodrag Pavlović¹, Nataša Pavlović²,

OŠ "Miloš Crnjanski", Žabalj¹

Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu²

USMENO SAOPŠTENJE

EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing), tj. "Terapija desenzitizacije i reprociranja uz pomoć pokreta očiju" predstavlja terapiju koja je, od otkrića efekata spontanijh pokreta očiju, 1987. godine, preko EMD modela desenzibilizacije, koji 1990. godine postaje EMDR, pa do današnjih dana, višestrukim istraživanjima potvrđena kao delotvorna. Bavi se obradom negativnih životnih iskustava (naročito traumom) koja imaju veliki udeo u problemima u svakodnevnom životu ljudi, fiziološki pohranjenom memorijom i njenim uticajem na iskustvo. Jedna od značajnih komponenti EMDR – a je i BLS – Bilateralna stimulacija dvostruke pažnje (slušni tonovi, taktilni dodiri i pokreti očiju). Takođe, primenljiva je i u različitim socio-kulturnim kontekstima (Shapiro, 2001).

Predmet rada je upoznavanje sa istorijatom, glavnim ciljevima i osam faza EMDR tretmana. Prema Shapiro (2001) glavni ciljevi EMDR terapije su: obrada disfunkcionalno pohranjene memorijske mreže u adaptivne informacije; trajne izmene u neadekvatnim percepcijama, perspektivama i odgovorima; uključivanje neophodnih obrazaca ponašanja, veština i adaptivnih uverenja o sebi i o drugima; održavanjem stabilnosti i sigurnosti klijenta postizanje najboljih rezultata tretmana. Osmofazni EMDR tretman kombinuje aspekte interakcijskih, bihejvioralnih, kognitivnih i psihodinamskih terapija. Njegove faze su sledeće: Faza 1: uzimanje anamneze i planiranje tretmana; Faza 2: priprema; Faza 3: procena; Faza 4: desenzitizacija; Faza 5: instalacija; Faza 6: skeniranje tela – Body Scan; Faza 7: zatvaranje

seanse (završavanje); Faza 8: reevaluacija (ponovna procena) (Shapiro, 1995). Upoznavanjem sa navedenim karakteristikama EMDR terapije i dodatnim edukovanjem u ovoj oblasti, profesionalci u oblasti savetovanja i psihoterapije mogu dodatno unaprediti svoj rad sa klijentima, kao i svoj lični i profesionalni rast i razvoj.

Ključne reči: EMDR, bilateralna stimulacija, osmofazni model, trauma.

PRIMENA VEROVOG NIZA U OKVIRU TRANSAKCIONE ANALIZE I DRUGIH PSIHOTERAPIJSKIH MODALITETA

Miodrag Pavlović¹, Nikola Petrović², Nataša Pavlović³,

OŠ "Miloš Crnjanski", Žabalj¹

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu²

Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu³

USMENO SAOPŠTENJE

Transakciono – analitičko savetovanje i psihoterapija podrazumeva i primenu jedne od bitnih ideja Pol Ware-a (1983), odnosno postojanje “vrata kontakta” kod klijenata. Ova vrata kod svake osobe odgovaraju jednoj od tri oblasti za kontakt (mišljenje, osećanja i ponašanje). Predmet rada je prikaz i praktična primena Verovog niza u radu sa klijentima sa različitim tipovima adaptacija ličnosti. Svaka adaptacija ličnosti ima svoj odgovarajući redosled vrata kontakta i to je za određenu adaptaciju karakterističan Verov niz. Područje u kojem klijent najradije ostvaruje početni kontakt zove se “otvorena vrata”. Kada ostvari kontakt preko otvorenih vrata osoba se prebacuje na sledeće područje kontakta koje se zove “ciljna vrata” - kako bi ostvario promenu u terapiji klijent ovu oblast treba da integriše. Sledeće, treće područje kontakta je područje u kojem se osoba može “zakočiti” ako se se tu pristupi rano, u kojem ima najviše odbrana i u kojem klijent ostvaruje promene u okviru terapije i savetovanja. Ovo područje se zove “vrata zamka”. Za savetodavnu i psihoterapijsku praksu je od velikog značaja informisanost i praktična primena povezanosti Verovog niza sa adaptacijama ličnosti. Redosled područja kontakta – mišljenja, osećanja i ponašanja- drugačiji je za svaku adaptaciju i sistematična primena ove činjenice u profesionalnoj praksi veoma doprinosi ličnoj promeni kod klijenata. Naime, kod kreativnog sanjara je Verov niz sledeći: otvorena vrata su ponašanje, vrata zamka su osećanja, a ciljna vrata

su mišljenje. Kod entuzijastičnog hiperreaktora Verov niz je sledeći: otvorena vrata su osećanja, vrata zamka su ponašanje, a ciljna vrata su mišljenje (Joins&Stewart, 2002). Dakle, svaka adaptacija ličnosti ima svoj karakterističan niz i primena ovoga saznanja može koristiti i savetnicima i psihoterapeutima svih modaliteta.

Ključne reči: TA, adaptacije, Verov niz, povezanost, kontakt

STRATEGIJE RAZREŠAVANJA KONFLIKATA IZ UGLA TRANSAKCIONE ANALIZE

Marina Oros¹, Bojana Grahovac², Aleksandra Spasojević³

Psihološko savetovalište Sofa, Novi Sad¹,

Fakultet organizacionih studija "Eduka", Beograd²

Centar za socijalni rad Šabac³

USMENO SAOPŠTENJE

Razrešavanje konflikata je veština koja podrazumeva korišćenje aktivnih strategija za rešavanje nesuglasica i neslaganja između dve ili više individua ili grupa. Konflikt može uključivati konstruktivne (kooperacija, pregovaranje, rešavanje problema, prepoznavanje potreba druge osobe...) i destruktivne (manipulacija, izbegavanje, uspostavljanje dominantno-submisivne dinamike i sl.) procese. Veliki broj modela strategija razrešenja konflikta predlaže postojanje dve dimenzije: asertivnost i kooperativnost, gde bi asertivnost podrazumevala brigu za sopstveni cilj, a kooperativnost brigu za tuđi cilj. Svaka od strategija (nezavisno od modela koji se koristi) može se posmatrati kao reakcija iz različitih ego stanja. Na primer, izbegavanje kao strategija razrešenja konflikta se različito konotira ako dolazi iz ego stanje R (npr. KR – nije dozvoljeno da se ulazi u konflikt), ili iz D (npr. AD – dobar dečak/devojčica se ne svađa) ili iz O (sada i ovde nemam kapacitet da ulazim u konflikt/ne isplati se ući u ovaj konflikt). Edukativna funkcija psihoterapijskog procesa iz okvira Transakcione analize u učenju klijenta strategijama razrešavanja konflikta bi trebalo da ima sledeće ključne elemente: podizanje svesti o sopstvenim ego stanjima – učenje klijenta da prepozna iz kog ego stanja reaguje u različitim situacijama; svesno pozivanje ego stanja Odrasli – naročito u konfliktnoj situaciji, ključno je da reagujemo u sadašnjosti, pozivajući se na činjenice i dostupne informacije iz sadašnjosti i ne sprečiti kumulativnu reakciju iz prethodnih iskustava; jačanje OK komunikacije – kroz korišćenje Ja

govora, izbegavanje okrivljavanja drugog, preuzimanje odgovornosti za sopstvene reakcije, aktivno slušanje; razumevanje ego stanja u kom je druga osoba – biti svestan da druga osoba takođe ima različita ego stanja i prepoznavanje iz kog ego stanja reguje; izbegavanje ukrštanja transakcija – izbegavati krizu u komunikaciji kroz ukrštanje transakcija i nastojati da se komunikacija održi putem paralelnih transakcija.

Ključne reči: transakciona analiza, ego stanja, strategije razrešavanja konflikta

EMDR I MEHANIZAM ODBRANE IZBEGAVANJE

Sladana Pačariz

USMENO SAOPŠTENJE

Kroz bilateralnu stimulaciju (BLS) se instaliraju resursi pre rada na traumi, smanjuje se intezitet odbrane i otkrivaju skrivene traume, a zatim se razrešavaju afekti i distorzije traumatskih sećanja.

Kada se BLS primeni na odbranu, rezultat će biti umanjivanje intenziteta te odbrane, ali paralelno i smanjenje intenziteta inicijalnog traumatskog materijala.

Klijentima se pomaže da razviju svest o prisutnom porivu za izbegavanjem i postepeno ga smanje pre nego što se direktno obrade traumatski događaji.

Postavljaju se pitanja: Koliko ne želite da mislite o tome šta se dogodilo? Koliko snažno biste radije pričali o nečem drugom? Gde se to nalazi u vašem telu?

Da bi se procenio nivo poriva za izbegavanjem, koristi se skala za procenu poriva za izbegavanjem: LOUA skala (Level of Urge to Avoid, 0-10) , (Koliko ne želite da mislite o tome? 0-10).

Za razliku od skale SUD (Subjektivne Jedinice Uznemirenosti), gde je značajno da se nivo uznemirenosti snizi toliko da SUD bude 0, kada je u pitanju izbegavanje, dovoljno je da nivo izbegavanja na LOUA skali bude 3-4, da bi se prešlo na rad sa traumatskim sećanjem.

Ključne reči: EMDR, bilateralna stimulacija, mehanizam odbrane, izbegavanje

KULTURALNA KOMPETENTNOST I SENZITIVNOST TERAPEUTA

Milica Perić

USMENO SAOPŠTENJE

U današnjem globalizovanom društvu, terapeuti se sve češće susreću sa klijentima iz različitih kulturnih sredina. Kulturalna kompetentnost i senzitivnost terapeuta postaju ključni elementi za efikasnu terapijsku praksu. Ovaj rad istražuje važnost razvijanja kulturalne kompetentnosti među terapeutima i pruža smernice za unapređenje terapijskog rada u multikulturalnom kontekstu. Rad će se baviti definisanjem kulturalne kompetentnosti i njenim osnovnim komponentama: svesnošću o kulturnim vrednostima, razumevanjem tuđe kulture i razvijanjem odgovarajućih veština za rad sa klijentima iz različitih kulturnih sredina. Kroz pregled relevantne literature, biće prikazani rezultati istraživanja koji ukazuju na pozitivan uticaj kulturalne kompetentnosti na terapijski proces i ishode. Fokus će biti i na konkretnim strategijama i tehnikama koje terapeuti mogu koristiti za poboljšanje svoje kulturalne senzitivnosti. Uključujući primere iz prakse, biće prikazani načini kako terapeuti mogu efektivno da pristupe klijentima iz različitih kulturnih pozadina, uz poštovanje njihovih vrednosti, verovanja i običaja. Posebna pažnja biće posvećena etičkim dilemama koje se mogu javiti u multikulturalnom kontekstu, kao i metodama za njihovo rešavanje. Biće reči i o važnosti kontinuirane edukacije i supervizije u oblasti kulturalne kompetentnosti, kao i o uvođenju standarda i smernica unutar psihoterapijske zajednice i neophodnosti holističkog peistupa u terapijskom radu, koji uzima u obzir kulturne razlike i promoviše inkluzivnost i razumevanje. Razvijanjem kulturalne kompetentnosti, terapeuti mogu značajno doprineti poboljšanju kvaliteta života svojih klijenata i izgradnji mostova između različitih kulturnih zajednica.

Ključne reči: kultura, kulturalna senzitivnost, kulturalna kompetentnost terapeuta

UNUTRAŠNJI KONLIKT KOD SHEME EMOCIONALNE DEPRIVACIJE

Sanja Perić

USMENO SAOPŠTENJE

Ovaj rad istražuje unutrašnje i interpersonalne konflikte povezane sa konceptima distanciranog zaštitnika i emocionalnom deprivacijom. Oba koncepta ukorenjena su u neispinjenim potrebama iz detinjstva i stvaraju složene obrasce ponašanja koji ometaju emocionalno blagostanje i zdrave odnose.

Distancirani zaštitnik predstavlja odbrambeni mehanizam koji se aktivira da bi se izbegla emocionalna bol i ranjivost. Osobe razvijaju unutrašnji konflikt između svoje bazične potrebe za intimnošću i uverenja da je emocionalna bliskost opasna. Ovaj konflikt se manifestuje kroz interpersonalne probleme, jer se osoba čini hladnom i nezainteresovano, što odbija druge i potvrđuje njeno uverenje uverenje o opasnosti.

Emocionalna deprivacija odražava duboko uverenje da su nečije emocionalne potrebe zanemarene i da nikada neće biti ispunjene. Unutrašnji sukob ovde leži u borbi između urođene želje za pažnjom i bliskošću i rezignacije koja proizlazi iz prošlih iskustava odbijanja. U odnosima, ova shema dovodi do destruktivnih obrazaca, kao što su nesvesno testiranje partnera i nemogućnost primanja emocionalne podrške, čak i kada je ona dostupna. Ovaj obrazac često ostavlja partnere iscrpljenima i frustriranim, dok osoba s deprivacijom ostaje u stanju trajne usamljenosti.

Razumevanje ovih emocionalnih konflikata je ključno za uspešnu intervenciju. Shema terapija nudi okvir za rad s ovim obrascima.

Ključne reči: shema terapija, distancirani zaštitnik, emocionalna deprivacija, konflikt u ličnosti i sa okolinom

SAMOOTKRIVANJE TERAPEUTA: PRILIKA ILI PREPREKA U TERAPIJSKOM PROCESU?

Sladana Radičević, Iva Petronijević

USMENO SAOPŠTENJE

Koliko terapeut u terapijskoj sobi može biti autentičan, a koliko je njegova profesionalna uloga štit koji skriva lične dileme i ranjivosti? Da li je samootkrivanje terapeuta znak zrelosti ili rizik koji pretili granicama odnosa? Ovo predavanje otvara prostor za istraživanje unutrašnjih konflikata sa kojima se terapeuti suočavaju dok balansiraju između profesionalne distance i potrebe da budu celoviti i prisutni kao ljudska bića.

Unutrašnji konflikti terapeuta često nastaju iz susreta sa sopstvenim nerazrešenim temama koje klijentske priče mogu aktivirati. Pitanja poput: "Da li sad reagujem iz svoje potrebe ili u korist klijenta?" ili "Koliko sebe unosim u ovaj proces?" postaju ključne tačke refleksije. U tom kontekstu, posebno je važno prepoznati ulogu podrške koju mogu pružiti supervizija, mentorski odnosi i kolegijalno povezivanje. Ove strukture ne samo da olakšavaju proces introspektive, već omogućavaju terapeutima da istraže sopstvene dileme u sigurnom i podržavajućem okruženju.

Interaktivni deo uključuje vođenu refleksiju učesnika o ličnim iskustvima ranjivosti u ulozi terapeuta, kao i diskusiju o granicama i mogućnostima autentičnosti u terapijskom odnosu. Učesnici će biti pozvani da razmotre načine na koje profesionalna zajednica i kolegijalna podrška mogu doprineti njihovom ličnom i profesionalnom rastu.

Cilj predavanja je osnažiti terapeute da razvijaju svest o sopstvenim unutrašnjim procesima, prepoznajući ih kao sastavni deo autentičnog i etičkog terapijskog rada.

Ključne reči: unutrašnji konflikti terapeuta, profesionalna autentičnost, kolegijalna podrška, refleksivna praksa, profesionalni razvoj

PSIHOTERAPIJA KAO REGULATOR BIOHEMIJSKIH PARAMETARA: NEFARMAKOLOŠKI PRISTUP POSTIZANJA HOMEOSTAZE

Katarina Radovanović

USMENO SAOPŠTENJE

U okviru ovog rada, predstavicu osnovne pojmove - šta je to homeostaza, šta su biohemijski parametri, i kako psihoterapija utiče na njih. Konflikti u nama i oko nas menjaju biohemijske parametre, što se može smatrati fiziološkim. Međutim, hronična stanja unutrašnjeg konflikta mogu značajno smanjiti kvalitet života. Osvrnuću se na nefarmakoloski pristup postizanja homeostaze.

U radu sa klijentima čiji partneri imaju strah od vezivanja, visok nivo adrenalina dovodi do pogrešnih biohemijskih zaključaka, i vezu ne održava ljubav, već strah od gubitka ljubavi. Uočavamo ambivalenciju, biti u vezi ili ne, rolerkoster emocija.

Značajno je obraditi kako se prirodno povećava nivo serotonina, dopamina, oksitocina.

Pomenuću koji su dobri, a koji loši stimulusi za ove biohemijske parametre, jer je važno imati svest da utičemo jednim delom na njihovu homeostazu.

Ključne reči: biohemijski parametri, homeostaza, psihoterapija

KOTERAPIJSKI RAD U RAZREŠENJU INDIVIDUALNOG I PARTNERSKOG KONFLIKTA KROZ DINAMSKU I SISTEMSKU PORODIČNU TERAPIJU

Borjana Savić¹, Danica Tošanović Janković, Lelica Kostić²

Klinika za psihijatriju "Dr Laza Lazarević", Medihelp²

USMENO SAOPŠTENJE

Čest povod za javljanje na psihoterapiju su dileme uz očekivanja da se sa jednim razgovorom može rešiti problem. Klijentkinja koja je ilustrativna za neophodnost duže individualne psihoterapije, a potom i partnerske terapije, je verbalizovala problem da li da ostane u vezi ili da je prekine zbog zaljubljenosti u drugog.

Tako se često započinje psihodinamska psihoterapija sa elementima klajnijankog pristupa i britanske škole objektivnih odnosa. Prvi terapijski cilj je bio olakšavanje emocionalnog iskustva uz povremene konfrontacije sa afektivnim reakcijama. Potom je počela da sagledava prošla bolna iskustava koja počinje da povezuje sa aktuelnim.

Tek tokom psihoterapije se otkrivaju dublji konflikti koji su iz pree-dipalne faze. Predhodna dilema vezana za partnera se sagledava kao potreba za separacijom od roditelja. Nakon nekoliko godina psihodinamske psihoterapije uspeva da se osamostali i počinje da živi sama.

Nalazi partnera sa kojim počinje da živi.

Zbog problema u partnerskom funkcionisanju javlja se na sistemsku, porodičnu terapiju. Sistemski pristup porodici podrazumeva zaokret od lineranog (determinističkog) i objašnjenje događaja ka cirkularnoj kauzalnosti, što znači da svaki član ima uticaj na ostale i povratno prima uticaje. Ackerman je prvi napravio most između intrapsihičkog u interpersonalno u sagladavanju porodice kao celine.

Najčešći ciljevi terapije su redukcija ili eliminacija simptoma ili simptomatskog ponašanja, kod jednog ili više članova porodice (pro-

mena prvog reda), povećanje bračne i porodične intimnosti, rešavanje problema koji porodica prvobitno prezentuje terapeutu, fleksibilnost uloga, rešavanje neurotskog konflikta i promena porodičnih obrazaca ponašanja i verovanja koja dovode do simptomatskog ponašanja pojedinih članova (promena drugog reda).

Terapijske intrevencije sa parom koje će biti prezentovane su: ugovor o prekidu psihičkog nasilja, reusupostavljanje komunikacije, podele uloga u odnosu na dete (majka bila fokusirana samo na dete), rad na poboljšanju bliskosti partnera i postavljanje granica prema primarnim porodicama.

Ključne reči: psihodinamska, preedipalna faza, komunikacija, uloge, granice.

BAJKE I ŽIVOTNI SKRIPT: TERAPIJSKI POTENCIJAL PRIČA KOJE SVI ZNAMO

Suzana Savić

USMENO SAOPŠTENJE

Ovaj rad istražuje terapijski potencijal bajki u okviru transakcione analize, sa posebnim osvrtom na njihovu povezanost sa životnim skriptom – nesvesnim planom života koji se formira u detinjstvu. Bajke, kao arhetipske naracije bogate simbolikom, omogućavaju projektovanje unutrašnjih konflikata, zabrana i skriptnih odluka na način koji je klijentima razumljiv i emocionalno prihvatljiv. Kroz analizu narativa i identifikaciju sa likovima iz bajki, moguće je prepoznati obrasce ponašanja, nesvesne poruke i očekivanja koja oblikuju život pojedinca. Rad prikazuje kako se bajke mogu koristiti kao dijagnostički i terapijski alat u psihoterapijskom procesu, a posebna pažnja posvećena je analizi bajke „Pepeljuga“ kao ilustraciji rada sa klijentkinjama koje se osećaju nevidljivo, nedovoljno vredno i pasivno čekaju potvrdu iz spolnog sveta. Zaključuje se da bajke, kroz simbolički jezik i emocionalnu rezonancu, mogu pomoći klijentima da prepoznaju i promene svoj životni skript, otvarajući prostor za lični rast, osnaživanje i pisanje nove, autentične životne priče.

Ključne reči: bajke, životni skript, transakciona analiza, psihoterapija, simbolika, projekcija

KONFLIKTI: JEDAN MULTIDISCIPLINARNI POGLED TRANSAKCIONA ANALIZA KAO JEDAN OD PRISTUPA PSIHOLOŠKOM, SOCIOLOŠKOM I EKOLOŠKOM SAGLEDAVANJU SUKOB

Suzana Savić

USMENO SAOPŠTENJE

Konflikti predstavljaju složene procese u kojima se prepliću lična iskustva, kolektivne predstave i istorijski narativi. Polazeći od dijaloga Ajnštajna i Frojda (Zašto rat?, 1932), ovaj rad istražuje kako se agresivne pobude, potisnute u okviru civilizacijskog poretka, projektuju ka spolja u obliku društvenih sukoba. U tom okviru, uvidi Hane Arent (Izvori totalitarizma, 1951) o masama usamljenih, „banalnosti zla“, i nastanku totalitarnih režima ukazuju na ranjivost pojedinca lišenog pripadnosti i smisla.

Transakciona analiza, naročito kroz radove Alana Džejkobsa (1990) i Keitha Tudora (2013, 2024) doprinosi razumevanju kako skriptne pozicije i obrasci međuljudskih odnosa mogu da oblikuju i odražavaju šire društvene napetosti.

Uloga psihoterapije, uključujući pristupe transakcione analize, ne ogleda se u ponudi gotovih rešenja, već u kreiranju prostora za kitičko promišljanje, emocionalnu integraciju i razvoj dijaloga, kako na individualnom, tako i na kolektivnom nivou. Kao potencijalni doprinos javnom diskursu, psihoterapija može ponuditi jezik koji podstiče razumevanje, a ne podelu, i okvire za nenasilnu komunikaciju i refleksiju, naročito u obrazovanju, medijima i radu sa mladima. U vremenu u kojem digitalna buka zamenjuje razgovor, upravo pažljivo slušanje i emocionalna pismenost postaju društveni resursi od strateškog značaja.

Ključne reči: transakciona analiza, javni diskurs

ZAŠTO KONFLIKT

Maja Stankić

Psihoterapijsko savetovalište za decu i odrasle Sigurno mesto DOO

USMENO SAOPŠTENJE

Pojam konflikta obrađen kroz koncepte transakcione analize.

Razlika unutrašnjih i spoljašnjih konflikata, razlaganje kako i zašto oni nastaju.

Objašnjavanje razlike između konflikta i svađe, zašto je važno definisati tu razliku i kakve posledice može imati nejasnoća u tome.

Takođe, analiza mehanizama odbrane od konflikta, zabranu na konflikt i načine na koje ih možemo prepoznati u radu sa klijentima.

Razmatranje situacije kada nam konflikt šteti, a kada može biti koristan, kao i na osnovu čega možemo proceniti te situacije.

Na kraju, razmišljamo o uticaju konflikta u našem okruženju i kako on utiče na nas lično i profesionalno.

Ključne reči: konflikt, mehanizmi odbrane, zabrane

EFEKAT (ZLO)UPOTREBE PSIHOAKTIVNIH SUPSTANCI NA SISTEM KONSTRUKATA OSOBE

Aleksa Stamenković

Specijalna bolnica za bolesti zavisnosti

USMENO SAOPŠTENJE

Upotreba psihoaktivnih supstanci danas je široko rasprostranjena. Iz upotrebe psihoaktivnih supstanci niko nije izuzet. Konzumiraju mlađi i stariji; bogati i siromašni; žene i muškarci; različite etničke grupe; visoko i nisko obrazovani itd. Psihoaktivne supstance biološkim mehanizmom dejstva ostvaraju psihološke efekte kod čoveka. Hipoteza o samomedikaciji u kontekstu zloupotrebe psihoaktivnih supstanci i bolesti zavisnosti danas se može smatrati klasičnom, a takođe i aktuelnom. Ovaj rad će nastojati da produbi i dodatno specifikuje hipotezu o samomedikaciji u kontekstu psihologije ličnih konstrukata i konstruktivističke psihoterapije. Ovo izlaganje nastojaće da pokaže da je uloga psihoaktivnih supstanci da optimizuje rad sistema konstrukata osobe, odnosno da sistemu konstrukata kojem je neophodna promena omoguću da funkcioniše bez promene. Na taj način psihoaktivne supstance mogu proizvesti razrešenje nekih intrapersonalnih i interpersonalnih konflikata; ali takođe i izazvati nove.

Ključne reči: psihoaktivne supstance, konstruktivizam, psihologija ličnih konstrukata, hipoteza o samomedikaciji

BRAK I KONFLIKT - KAKO IZAĆI IZ ZAČARANOG KRUGA?

Maja Stoparić

“Edusistem”

USMENO SAOPŠTENJE

Adekvatan ili skriptni izbor bračnog partnera se nameće kao jedna od čestih tema u psihoterapijskoj praksi rada sa klijentima. S obzirom na to da je neadekvatan doživljaj konflikta jedan od važnih psihoterapijskih tema u radu sa parom, u ovom radu ćemo se baviti pitanjem šta sve može uticati na razrešenje konflikta. Na koji način i iz kog ego stanja možemo analizirati konflikt i sam odnos kada govorimo o funkcionalnom modelu ego stanja? Da li je konflikt u odnosu uvek patološki ili može biti i deo funkcionalnog odnosa? Promena u doživljaju konflikta restrukturiše partnerski odnos tako da obe strane umesto da ponavljaju destruktivne obrasce ponašanja, biraju da komuniciraju na način koji je konstruktivan i ispunjavajući (Erskine, 1982; Minuchin i Fishman, 1981). Integrišući promene, par se oslobađa negativnih posledica međugeneracijskog prenošenja obrazaca i članovi para se razvijaju kao autonomne osobe koje svesno biraju da budu zajedno (Berne, 1964; Bowen, 1976)

U svrhu odgovora na ova pitanja ćemo koristiti model ego stanja, Dramskog trougala, životni skript i simbiozu.

Ključne reči: par, konflikt, transakciona analiza

POVEZANOST PARTNERSKIH KONFLIKATA I OPŠTEG PSIHOFIZIČKOG ZDRAVLJA

Jelena Šakotić-Kurbalija¹, Dragan Kurbalija²

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet,

Univerzitet u Novom Sadu¹

Poljoprivredna škola sa domom učenika Futog²

USMENO SAOPŠTENJE

U cilju istraživanja povezanosti konflikata u partnerskim odnosima i psihofizičkog zdravlja ispitano je 1727 žena različitog socioekonomskog statusa, starosti od 21 do 76 godina ($AS=40,37$; $SD=9,14$) koje su u trenutku ispitivanja sa svojim partnerima živjele u zajednici od 6 meseci do 52 godine ($AS=15,54$; $SD=9,13$). Frekvencija i način ispoljavanja partnerskih konflikata su mereni preko četiri ajtema iz DAS skale (DAS - Dyadic Adjustment Scale: Spanier, 1976; 1989) koji se odnose na učestalost: 1. smirenog razgovora i diskusije; 2. tenzije; 3. svađa i prepirki; 4. napuštanja partnera i "izletanja" iz kuće posle svađe. Skalom psihofizičkog zdravlja (SPFZ-1: Majstorović, 2011) su mereni simptomi poput gubitka snage i energije, stomačnih problema, gubitka apetita, glavobolja, problema sa spavanjem, strahova, gubitka volje za životom, teškoća u koncentraciji i sl.

Rezultati istraživanja ukazuju da su korelacije partnerskih konflikata i svih ispitivanih simptoma psihofizičkog zdravlja niske, ali statistički značajne. Pritom je psihofizičko zdravlje najviše narušeno u zajednicama u kojima postoji puno tenzije i gde partneri često "idu jedno drugom na živce", dok je smiren razgovor i diskusija sa partnerom u negativnoj korelaciji sa simptomima izloženosti hroničnom stresu. Relativno niski koeficijenti korelacije dobijeni u ovom istraživanju mogu ukazivati na to da povezanost između konflikata u partnerskim odnosima i ispitanih psihofizičkih simptoma moderiraju neke druge varijable (različite intrapersonalne i interpersonalne karakteristike,

stepen bliskosti među partnerima ili postojanje bliskog odnosa sa drugim osobama van partnerskog odnosa; stresori izvan partnerskog odnosa (na poslu, oko dece, sa rođacima...).

Rezultati istraživanja koji su prikazani ovim radom predstavljaju deo projekta “Efekti egzistencijalne nesigurnosti na pojedinca i porodicu u Srbiji”, koji je finansiralo Ministarstvo prosvete i nauke Republike Srbije (DN 179022).

Ključne reči: partnerski odnosi, konflikti, psihofizičko zdravlje, stres

SPECIFIČNOSTI KONTRATRANSFERA U PSIHODINAMSKOJ PSIHOTERAPIJI PSIHOTIČNIH PACIJENATA

Gordana Tasić¹, Zoran Antić, Jelena Mitić²

Specijalna bolnica za psihijatrijske bolesti "Gornja Toponica"¹

Nacionalni centar za seksualno i reproduktivno zdravlje²

USMENO SAOPŠTENJE

Psihodinamska psihoterapija i rad sa psihotičnim pacijentima predstavlja poseban izazov za terapeuta, kako na teorijskom, tako i na emocionalnom nivou. Jedan od ključnih fenomena koji se ističe u ovom kontekstu jeste kontratransfer, koji u radu sa psihotičnim strukturama može da poprima posebne oblike i intenzitet. Ovaj rad ima za cilj da istraži specifičnosti kontratransfernih reakcija u psihodinamskoj psihoterapiji pacijenata sa psihotičnim poremećajima, kao i mogućnosti njihove konstruktivne upotrebe u terapijskom procesu.

Polazeći od klasičnih i savremenih teorijskih okvira kontratransfera, rad se odnosi na pravovremeno prepoznavanje i razumevanje često zbunjujućih osećanja, koja se javljaju kod terapeuta u susretu sa psihotičnim iskustvom pacijenta. Kroz prikaz nekoliko kliničkih vinjeta, biće ilustrovani različiti oblici kontratransfernih osećanja – ljubav, mržnja, stanje konfuzije i bespomoćnosti, strah od ludila, strah od odgovornosti, dosada kao i različite telesne reakcije, čija svesna obrada, doprinosi razumevanju fragmentisanog unutrašnjeg sveta i sadržaja koje smo projektivnom identifikacijom dobili od pacijenta.

Poseban akcenat biće stavljen na važnost bazične smirenosti terapeuta, razvijanje MI-osećanja, kapaciteta za holding i containing i dobro upravljanje kontratransferom u susretu sa intenzivnim transfernim materijalom psihotičnog pacijenta. Zaključak rada naglašava potencijal kontratransfera kao vrednog instrumenta u radu sa psihotičnim

pacijentima, koji predstavlja vodilju za prepoznavanje i imenovanje stanja pacijenta.

Ključne reči: psihodinamska psihoterapija, kontratransfer, psihoze

PSIHOLOŠKE IGRE KOJE IGRAJU LJUBIMCI I NJIHOVI VLASNICI

Katarina Tejić

Student Fakulteta za medije i komunikacije

USMENO SAOPŠTENJE

Od kako je Erik Bern objavio svoju najpoznatiju knjigu „Koji igru igraš“ 1964. godine, poznato je već decenijama da ljudi igraju psihološke igre između sebe. (Berne, 1964) Ali šta je sa životinjama? Životinje kao i ljudi su vešti igrači psiholoških Igara. U ovom apstraktu ću ukratko objasniti o čemu je reč. Psi i mačke se ponašaju kao životinje ali ih mi tretiramo kao ljude. To znači da iako su igre koje oni igraju sa nama jasne, one koje mi igramo sa njima mnogo su komplikovanije. Ljudi gledaju svoje ljubimce kao simbole i tu nastaju igre. Simbolične igre koje vlasnici igraju sa svojim ljubimcima je da im dodeljuju ljudske uloge odnosno da ih vide kao roditelja ili prijatelja. Ljubimca vide kao nekoga ko pruža odanost, sigurnost, neizmernu ljubav. Najčešće igre koje igraju ljubimci su „To je i moj krevet!“, „Ako me ostaviš vrištaću“, „Gubi se bitango ovde sam ja glavni“. Pored ovoga postoje Igre koje ljudi igraju sa svojim ljubimcima a neke od tih su „On će me štititi“, „Uradio je to da mi se osveti“, „Ali ona ne može da živi bez mene“ (Fogl, 2009)

Ključne reči: Transakciona analiza, psihološke igre, psihologija životinja, Erik Bern

AI KAO KO-TERAPEUT: PODRŠKA ILI RIZIK U TERAPIJSKOM PROCESU?

Marija Todorović

USMENO SAOPŠTENJE

Savremenici smo ubrzanog razvoja veštačke inteligencije (AI) koja nalazi svoje mesto i u domenu psihoterapije. Ova prezentacija kreće od bazičnih postulata AI-a i dolazi do potencijala i izazova integracije AI alata u terapijski proces.

Svi postavljamo isto pitanje: da li je AI podrška terapeutu i klijentu, ili predstavlja rizik za kvalitet procesa i dobrobit klijenta?

Uz to, postavljamo pitanje spremnosti terapeuta na ovu promenu: koliko razumemo mogućnosti i ograničenja AI alata, i da li imamo etički okvir za njihovu upotrebu? Bitno je spomenuti i etičke dileme, potencijalne pristrasnosti algoritama, kao i rizike narušavanja poverenja u odnosu između terapeuta i klijenta.

Kroz pregled konkretnih primera, teorijskih okvira i otvorena pitanja, cilj prezentacije je da podstakne zajednicu na kritički i konstruktivan dijalog ali i potencijalnu promenu percepcije o ulozi AI kao mogućeg “ko-terapeuta” u procesu psihoterapijske prakse.

Ključne reči: AI, psihoterapija, etika, ko-terapeut, odnos terapeut–klijent

OD PRAPOVESTI DUŠEVNIH TRETMANA DO METAMODERNE PSIHOTERAPIJE XXI VEKA

Srđan Todorić
Privatna praksa

USMENO SAOPŠTENJE

Nakon prošlogodišnjeg „Rekonstruisanja Solarisa” na 14. Kongresu SDPS, i ovogodišnje prezentacije radova u dvojezičnim izdanjima: 1. „Metamoderna PLK”/”Metamodern PCP”(osvrt na genezu konstruktivističke paradigme do Kelijevog dela 1955., a povom sedamdesetogodišnjice) i 2. „Prometej.exe - buduća istorija grešaka”/”Prometheus.exe - future history of errors” (psihoistorijska studija obrasca naučničke onipotencije i alijenacije drugosti) na Svetskom kongresu konstruktivističkih psihoterapeuta u Beogradu 27-29. juna - izabrao sam da iskoračim u širu sferu psihoterapijske profesije kroz epohe.

Na ovogodišnjem Kongresu želim da se obratim široj plejadi psihoterapeuta i predstavim rad koji pokriva višemilenijumski postanak psihoterapije do Frojdovog uspostavljenja struke 1900.

Rad posvećujem jubileju pedesetogodišnjice institucionalizacije psihoterapije na VMA 1975. (najava dvojezičnog izdanja „Poreklo psihoterapije”/ “Origins of psychotherapy”), budući da u svetskoj baštini ne postoji fundamentalna enciklopedijska studija ovog obima - od rituala prapovesti do institucionalizacije u XX veku.

U nastavku, nameravam da predstavim evoluciju psihoterapije do pojavljivanja nove epistemologije koja prevazilazi podele Moderne i Postmoderne, nadilazeći međusobno isključivanje. Dok je modernost davala prioritet objektivnosti, linearnosti, uzročnosti, univerzalnosti i esencijalizmu, postmodernizam je diskutovao pluralnost, narativ, značenja, dekonstrukciju i skepticizam.

Metamoderna psihoterapijska epoha, koju živimo, objedinjuje ove izlišno suprotstavljene principe kroz dijalektički odnos između

strukture i otvorenosti, nauke i umetnosti, iskrenosti i ironije. Ona nije vezana za jednu školu ili teoriju, već prisutna u različitim terapijskim pravcima i teorijama ličnosti današnjice, prihvata kompleksnost ljudskog iskustva kroz metodičku strukturu, ali i kroz poštovanje subjektivnosti, dopuštajući višestruke interpretacije i individualnost. Iako je termin metamodernizam prvobitno nastao 1975. u radu iran-sko-američkog teoretičara Zavarzadea, sistematski je teorijski uokviren 2010. (Vermeulen i Aker) definisanjem današnjice kao senzibilnosti koja osciluje između modernog entuzijazma i postmodernističke ironije, okončavajući „hladnoratovsku” dihotomiju prošloekovne prakse. Rad posvećujem jubileju pedesetogodišnjice Metamoderne, a u domenu psihoterapijske prakse koju danas primenjujemo (najava dvojezičnog izdanja „Metamoderna psihoterapija”/”Metamodern psychotherapy”) - budućim generacijama svih tradicija kao jedinstveni sveobuhvatni vodič u svetu kroz XXI vek naše profesije.

Ključne reči: praistorija, civilizacije, modernizam, postmodernizam, metamodernizam, XXI vek

BURNOUT KAO SIGNAL, NE SLABOST: ULOGA PSIHIJATRA I PSIHOTERAPEUTA U ZAŠTITI LEKARA OPŠTE PRAKSE

Aleksandar Tričković

Dom zdravlja Niš

USMENO SAOPŠTENJE

Sagorevanje na radu (burnout) je sindrom hroničnog radnog stresa, manifestovan kao emotivna iscrpljenost, depersonalizacija i smanjeno osećanje lične efikasnosti. Burnout sindrom među lekarima opšte prakse postaje sve češći fenomen u savremenom medicinskom sistemu, sa ozbiljnim posledicama po profesionalnu efikasnost, kvalitet zdravstvene zaštite i lično mentalno zdravlje zdravstvenih radnika. Cilj ovog rada je da ukaže na etiološke i sistemske faktore koji doprinose sindromu sagorevanja, te da se kroz multidisciplinarnu perspektivu prikažu mogućnosti prevencije i psihoterapijske intervencije.

Mere prevencije ne treba usmeravati isključivo na adaptaciju pojedinca na postojeće uslove rada, već i na strukturne promene koje omogućavaju očuvanje profesionalne autonomije, međuljudske podrške i emocionalne održivosti. Psihijatri i psihoterapeuti imaju značajnu ulogu u edukaciji, grupama podrške, savetovanju rukovodstva, ranom otkrivanju simptoma sagorevanja i razbijanju stigme. Njihovo prisustvo osnažuje zdravstveni sistem iznutra, doprinoseći očuvanju mentalnog zdravlja lekara i prevenciji emocionalne iscrpljenosti u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Psihoterapija u ovom kontekstu ne treba da bude instrument adaptacije na sistem, već sredstvo očuvanja ljudskosti, empatije i profesionalne etike.

Ključne reči: burnout, lekari opšte prakse, psihoterapija, prevencija, sistemska intervencija

ASERTIVNO REŠAVANJE KONFLIKTA POMOĆU KONCEPATA TRANSAKCIONE ANALIZE

Fuad Ugljanin

Zavod za javno zdravlje Novi Pazar

USMENO SAOPŠTENJE

Rad se bavi mogućnostima konstruktivnog rešavanja konflikata primenom konceptata transakcione analize (TA). Konflikti, bilo unutrašnji ili međuljudski, često proizilaze iz nesvesnih obrazaca mišljenja, osećanja i ponašanja. TA nudi jasan model za razumevanje tih obrazaca kroz analizu ego stanja (Roditelj, Odrasli, Dete), psiholoških pokretača (drajvera) i unutrašnjih zabrana koje oblikuju ponašanje i komunikaciju.

U radu se razmatraju i egzistencijalne pozicije koje osoba zauzima prema sebi i drugima, kao i koncept dramskog i pobedničkog trougla, koji omogućavaju uvid u uloge koje ljudi često nesvesno preuzimaju u konfliktima. Poseban deo posvećen je stroke sistemu, koji objašnjava važnost emocionalnog priznanja u razvoju osećaja lične vrednosti i sigurnosti u komunikaciji.

Cilj rada je da pokaže kako TA može doprineti razumevanju i promeni disfunkcionalnih obrazaca i podržati razvoj asertivnosti — stila komunikacije koji se zasniva na jasnoći, samopoštovanju i uvažavanju drugih. Asertivnost se ovde sagledava kao važna životna veština koja doprinosi ličnoj stabilnosti, prevenciji eskalacije sukoba i unapređenju međuljudskih odnosa.

Ključne reči: asertivnost, konflikt, transakciona analiza, ego stanja, drajveri, zabrane

SAVEST I KORIST: UNUTRAŠNJI DIJALOG IZMEĐU ETIKE I INTERESA

Nenad Uskoković, Ana Glišović

Gradski zavod za javno zdravlje Beograd

USMENO SAOPŠTENJE

Rad se bavi unutrašnjim konfliktom između etičkog i empatičnog dela ličnosti i težnje ka ličnoj koristi. Fokus je na načinima na koje pojedinci racionalizuju odustajanje od vrednosti zarad materijalne ili statusne koristi, uz osvrt na terapijske pristupe koji pomažu u razrešavanju tog raskola.

Ključne reči: transakciona analiza, etika, integritet

KAKO SISTEM DIŠE

Mateja Vasiljević
Edukant škole "PLK Centar"

USMENO SAOPŠTENJE

U Teoriji Ličnih Konstrukata, ličnost se posmatra kroz jedinstven sistem ličnih konstrukata, sa rezervom da osoba može biti više od toga, ali da se teorija bavi samo tim sistemom, kroz koji posmatramo sve ostalo. Saopštenje stavlja fokus na posmatranje sistema kao celine, sa akcentom na posmatranje te celine kao organski proces, i dodatnim fokusom na vrste i načine promena, kao i na različite vremenske okvire u kojima se te promene dešavaju. Cilj je približavanje ideji da je ličnost nešto što se konstantno menja, pod okriljem fraze "Sve teče" – Panta rei.

Drugi deo saopštenja se bavi temom potencijalnih grešaka u radu usled posmatranja sistema van vremenskog okvira i pokušavanja da se definiše "u trenutku," sa osvrtom na to da se i vreme percipira kroz sistem.

Treći deo izlaganja se bavi istraživanjem vrsta vizuelnih i šematskih prikaza sistema i njegovih delova, konstrukata i kompleksnih, nelinearnih veza između njih. Nudi se detaljnije objašnjenje kako se kroz analogiju dolazi do pretpostavke kako bi sistem, koji je nesaglediv i nemerljiv, mogao izgledati, polazeći od jasnije sagledivih delova i njihovih veza.

Ključne reči: sistem konstrukata, proces, promene, vizuelni prikaz

KAKO KONFLIKTI OKO NAS ŽIVE KAO KONFLIKTI U NAMA? MODEL AGONISTIČKOG SELFA – PRIMERI IZ PSIHOTERAPIJSKE PRAKSE

Dragan Vesić
Privatna praksa

USMENO SAOPŠTENJE

Sukob, odnosno konflikt, predstavlja jedan od centralnih pojmova u Modelu Agonističkog Selfa (MAS). Označava *odnos između glasova* koje karakteriše suprotstavljenost u vrednostima koje personifikuju ili u načinu njihove realizacije. Sukob može nastati i kao posledica borbe između dva glasa oko definicije situacije, odnosno oko nametanja vrednosnog okvira iz kojeg će se situacija interpretirati.

Kontekst, socijalni, institucionalni, istorijski ili neki četvrti, predstavlja još jedan važan element MAS-a. Po uzoru na socijalne konstrukcioniste, MAS prepoznaje *formativni efekat* konteksta kao izvora *pozicija subjektivnosti* koje se mogu pounutriti. Tada dolazi do *idiosinkratičnog prelamanja* date pozicije subjektivnosti prisutne u određenom diskursu i njene *personifikacije* unutar Selfa, u vidu *glasa* sa karakterističnim sistemom vrednosti koji predstavlja *ideološku poziciju* tog glasa.

Međutim, pored pounutrenja pojedinačnih pozicija subjektivnosti, može doći i do *pounutrenja odnosa* između dve pozicije subjektivnosti različite moći. U tom slučaju, *sukob* između dve međusobno suprotstavljene pozicije subjektivnosti u diskursu nastavlja da postoji unutar Selfa kao *odnos sukoba* između dve suprotstavljene ideološke pozicije, odnosno, između dva glasa. Drugim rečima, dinamika selfa poprima oblik dinamike odnosa između pozicija subjektivnosti u diskursu, zajedno sa karakterističnim asimetrijama u moći. Primere ove pounutrene dinamike sukoba u Selfu nalazimo u slučajevima internalizovane opresije, kao što su internalizovana homofobija, mizoginija ili rasizam.

Oslanjajući se na sopstvenu psihoterapijsku praksu i primenu Modela Agonističkog Selfa, prikazaću primere unutrašnje dinamike Selfa koji korespondiraju sa sukobima u kontekstu: između tradicionalnog i savremenog diskursa, diskursa opresije i slobode, kao i diskursa fiksnih rodni uloga naspram diskursa rodne ravnopravnosti.

Ključne reči: polifonija, teorija dijaloškog selfa, konstruktivizam, analiza moći, zajednica jastava, socijalno zasićen self

KOLIKO JE VAŽNO DA TERAPEUT POZNAJE RELIGIJU I RAZUME RELIGIOZNOST SVOG PACIJENTA ? - PRIKAZ SLUČAJA-

Željko Vilotijević

SBPB „Dr Slavoljub Bakalović“ – Vršac

USMENO SAOPŠTENJE

Pacijentkinja stara 27 g. Dva puta je, u poslednje tri godine, hospitalizovana na akutnom psihijatrijskom odeljenju, oba puta pod dijagnozom nespecifikovane psihoze (F29). Rođena je u porodici koja pripada jednoj etničkoj manjinskoj zajednici i jednoj maloj verskoj zajednici. Roditelji su za sebe govorili da su “velika deca”, nikada nisu imali stalan posao. Živeli su od finansijske podrške rodbine iz inostranstva. Otac je bio propovednik u njihovoj verskoj zajednici a pacijentkinja je rasla u tom okruženju. Srednju školu je završila na maternjem jeziku, nije ovladala jezičkim finesama srpskog jezika, niti je ostvarila šire socijalne kontakte unutar svoje generacije. Tokom studiranja fakulteta društvenog usmerenja u inostranstvu sve vreme je bila vezana za biblijsku studijsku grupu unutar svoje verske zajednice. Tu je doživela osudu zbog romantične veze koju je imala pre braka sa mladićem iz SAD, i to ju je veoma zabrinulo. Planirala je da ponovo ode tamo i definiše njihov odnos. Tada je “došla” korona i režim ograničavanja kretanja, a ona je sve to povezala sa eshatološkim očekivanjima njihove crkve. Smatrala je da je učinila neoprostiv greh u vreme najavljenih apokaliptičnih događaja, doživela prvu psihičku krizu i hospitalizaciju. Brzo se oporavila i našla posao u struci, živela sa primarnom porodicom. Kada je prošle godine otac iznenada umro majka je ubrzo našla novog partnera druge nacionalnosti i vere. To je za nju, njenu sestru i brata, njihovu veru, bilo neprihvatljivo. Razvila je jaku anksioznost što se odrazilo na pad samopouzdanja na poslu. Javila se na terapiju ali prekasno da bi

zaustavila razvoj nove psihičke krize. Ponovo je hospitalizovana, bez njene saglasnosti, i ponovo otpuštena sa dijagnozom nespecifikovane psihoze. Nakon otpusta je saznala da na radnom mestu očekuju njen otkaz a da majka traži da se iseli iz kuće. Tokom bolničkih lečenja niko nije pokazao interes za njene verske stavove, njihovu genezu i ulogu u psihičkim problemima. Rad će prikazati dalji tok lečenja.

Ključne reči: religioznost, porodica, jezička barijera, psihopatologija, terapija

UNUTRAŠNJI KONFLIKTI KAO PRILIKA ZA INTEGRACIJU SUPROTSTAVLJENIH DELOVA LIČNOSTI: OD ZASTOJA DO REŠENJA

Branislava Vuković

USMENO SAOPŠTENJE

Integrisana ličnost je ona u kojoj su ego stanja odvojena, ali u dobroj međusobnoj saradnji. Ipak, u situacijama, kada postoje unutrašnje dileme, moralne borbe ili emotivne tenzije, mogu da se jave neslaganja između različitih delova ličnosti. To su unutrašnji konflikti.

Sve dok se konflikt ne razreši prisutna je unutrašnja napetost između dva suprotstavljena ego stanja. Ukoliko ne uspeju da ga prevaziđu nastaje zastoj (neodlučnost, borba ili sukob) – veoma mučno stanje uznemirenosti.

Brzo i neefikasno rešenje zastoja je kontaminacija (predrasuda, zablude ili konfuzija). Kao mehanizam odbrane, ona iskrivljuje doživljaj stvarnosti čime stvara pogrešno uverenje koje umiruju suprotstavljene delove ličnosti, ali ne rešava problem. Kratkoročno, izbegnuta je neprijatnost usled suočavanja sa stvarnošću. Dugoročno, ni jedno ego stanje nije ispunilo svoju želju i ostaje frustrirano.

S druge strane, ukoliko postoji spremnost da se istrpi neprijatnost i uloži neophodan napor, zastoj može da se prevaziđe. Kao što treća osoba može pomoći da se reši međuljudski konflikt, tako treće ego stanje – koje nije u konfliktu – može doneti rešenje (sud, izbor ili kompromis) za unutrašnji konflikt. Kada se delovi ličnosti dekontaminiraju, pomire i ponovo počnu da sarađuju dolazi do integracija ličnosti.

Dakle, iza neslaganja i napetosti krije se dubok psihološki potencijal za samospoznaju i lični rast. Jer, unutrašnji konflikt, iako neprijatan, može da bude prilika za introspekciju i samorefleksiju čiji će rezultat biti integrisana ličnost u kojoj Roditelj, Odrasli i Dete mogu da se udruže u donošenju zajedničkih odluka.

Ključne reči: unutrašnji konflikt, zastoje, kontaminacija, rešenje, ego stanja

PSIHOTERAPIJSKI RAD SA EVANĐEOSKIM HRIŠĆANIMA: SPECIFIČNOSTI I SMERNICE

Jelena Zivlak

Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka Novi Sad

USMENO SAOPŠTENJE

Ovaj rad se bavi specifičnostima psihoterapijskog rada i smernicama za delotvoran pristup evanđeoskim hrišćanima, imajući u vidu njihovu specifičnu versku pozadinu, uverenja i potencijalne prepreke u terapijskom procesu. Klijenti iz ovakvog duhovnog okvira često dolaze na psihoterapiju sa strahom da će njihova duhovna pitanja biti zanemarena, da će njihova religijska uverenja biti tretirana kao patološka ili redukovana na psihološke fenomene, te da psihoterapeut neće razumeti njihov sistem vrednosti. Dodatna zabrinutost odnosi se na mogućnost da će psihoterapeut podrazumevati da oni prihvataju uobičajene sekularne društvene norme ili čak predlagati intervencije koje klijent doživljava kao moralno neprihvatljive (Worthington & Scott, 1983). S druge strane, evanđeoski hrišćani u psihoterapiju često donose značajne snage: snažan osećaj smisla, podršku crkvene zajednice i stabilan vrednosni okvir. Biblijski koncept obnove uma (Rimljanima 12:2) može se konstruktivno uključiti kao motivacija za promenu i usvajanje racionalnih uverenja. Psihoterapeut bi trebalo da ovim klijentima pristupi sa bezuslovnim prihvatanjem, slušanjem bez osuđivanja i željom za razumevanjem klijentovog referentnog okvira iz pozicije empatične i nenametljive radoznalosti. Preporučuje se otvoren razgovor o iskustvu obraćenja, kao i uvođenje molitvenog dnevnika kao alata za samorefleksiju, identifikaciju problema i praćenje napretka. Ovaj alat omogućava klijentu da na ličan način poveže duhovni i emocionalni rast. Pored toga, neophodno je izbegavati triangulaciju između terapeuta, kli-

jenta i crkvenih autoriteta, kako se ne bi narušio terapijski proces (Thurston & Seegobin, 2000).

Ključne reči: psihoterapija i religija, duhovna senzibilnost psihoterapeuta, evanđeoski hrišćani

DODIR U PSIHOTERAPIJI – VREDNOST ROZEN METODE

Sladana Živković

USMENO SAOPŠTENJE

Rozen metod je način da se pristupi emocijama i doživljajima kroz telo (Rosen&Bruner, 2003).

Metoda je osmišljena da pomogne ljudima da izraze potisnuta osećanja uz pomoć specifične vrste dodira. Kada se telo dodiruje sa svešću, a bez osuđivanja, dajemo čoveku priliku da izrazi ono što je morao potisnuti, da bi preživeo sopstvena životna iskustva.

Izražavanje tih osećanja u sigurnom okruženju omogućava mišićima da se opuste. Kontakt ruke koja "sluša" i napetih mišića koji čuvaju emocije, omogućava klijentu da pristupi uzroku svog problema i šematskog načina doživljavanja sveta.

Kada ljudi dođu u kontakt sa svojom unutrašnjom mekoćom i dobiju dozvolu da je izraze bez straha, njihovi odnosi sa ljudima počnu da se menjaju. (Gustin & Gustin, 2004)

Rozen metoda je vrsta telesne terapije putem dodira koja se uspešno koristi za smanjenje stresa i osveščivanje veze između uma i tela. Nije u pitanju psihoterapijski pristup. Namenjen je širokom spektru pomažućih profesija.

Cilj ove prezentacije je sagledavanje benefita ove metode i mogućnosti uključivanje Rozen metode kao dodatne metode u okviru psihoterapije.

Ključne reči: telesna terapija, siguran dodir, kontejnment, koregulacija

Poster prezentacije

PROFESIONALNI IDENTITET I KONFLIKT LOJALNOSTI: TEORETSKI UVID U DILEME POMAGAČKIH PROFESIJA

Sladana Anđelkoska

*Međunaroden Slavjanski Univerzitet „Sv.Nikola“ – Sveti Nikole i
Bitola*

P O S T E R

Pomagačke profesije – uključujući psihoterapiju, psihologiju, socijalni rad i zdravstvenu negu – utemeljene su na principima humanosti, etičkog integriteta i profesionalne odgovornosti u međuljudskim odnosima. Ipak, stručnjaci u ovim oblastima često se suočavaju sa kompleksnim etičkim dilemama i intrapsihičkim tenzijama, posebno u kontekstu nesklada između profesionalnih uverenja, institucionalnih očekivanja i potreba korisnika usluga.

Ovaj teorijski rad fokusira se na fenomen konflikta lojalnosti, koji nastaje kada se stručnjak nalazi u situaciji višestruke lojalnosti prema vrednosno i funkcionalno divergentnim strukturama, poput korisnika, organizacije i sopstvene savesti. Konflikt lojalnosti se tumači kao indikator visoke etičke senzitivnosti, ali i kao potencijalni izvor emocionalne dekompenzacije, moralne distrese i progresivne erozije profesionalnog identiteta.

Analiza se oslanja na savremene teorijske modele profesionalnog razvoja, kognitivne disonance i etičkog odlučivanja. U cilju očuvanja profesionalnog integriteta i mentalne rezilijentnosti terapeuta, rad identifikuje i konceptualizuje niz psihoterapijskih intervencija koje se mogu primeniti u radu sa konfliktima lojalnosti: vrednosnu klarifikaciju, facilitaciju refleksivnog dijaloga, tehniku „dvostruke stolice“ (u okviru gestalt pristupa), narativno restrukturisanje profesionalnih dilema i razvoj kapaciteta za mentalizaciju kroz supervizijske procese.

Ove intervencije omogućavaju dublje razumevanje unutrašnjih konflikata, prevenciju profesionalnog sagorevanja i afirmaciju autentične terapeutske pozicije u etički kompleksnim radnim kontekstima.

Ključne reči: profesionalni identitet, konflikt lojalnosti, etička dilema, moralna distresa, psihoterapijske intervencije, supervizija

POVEZANOST UNUTRAŠNJIH KONFLIKATA, FRUSTRACIONE NETOLERANCIJE I SAMOPOŠTOVANJA KOD EDUKANATA PSIHOTERAPIJE

Marijana Bošković¹, Đurđa Petrović²
Elektrotehnička škola "Nikola Tesla" Beograd¹
Srednja škola "Sveti Ahilije" Arilje²

POSTER

Cilj ovog istraživanja je bio ispitivanje odnosa između netolerancije na frustraciju, samopoštovanja i unutrašnjih psiholoških konflikata i njihovo bolje razumevanje kod edukanata psihoterapije.

Metod. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 45 edukanata koji pohađaju edukacije iz racionalno-emotivno bihejvioralne terapije i geštalt terapije, uzrasta od 26 do 55 godina (84% ispitanika je ženskog, a 16% muškog pola). U istraživanju su korišćeni sledeći instrumenti: Skala frustracije i diskomforta (Frustration Discomfort Scale; Harrington, 2005) koja ispituje iracionalna uverenja frustracione netolerancije i koja je sačinjena od 28 stavki, Rozenbergova skala samopoštovanja (Rosenberg Self-Esteem Scale; Rosenberg, 1965) koja meri nivo samopoštovanja i sadrži 10 stavki, kao i Upitnik unutrašnjih konflikata koji je konstruisan za potrebe ovog istraživanja i sadrži 18 stavki. Odgovori na svaki od upitnika davali su se na stepenovanoj Likertovoj skali u opsegu odgovora "uopšte se ne odnosi na mene" do "u potpunosti se odnosi na mene". Pored navedenih psiholoških konstrukata, prikupljeni su i podaci o polu, uzrastu, trenutnom statusu u edukaciji („završen primarni nivo edukacije“, „završen napredni nivo edukacije“ i „na završnom nivou edukacije“ i godinama rada sa klijentima (0-1, 1-5, 5-10 i preko 10 godina). Od statističkih procedura korišćene su korelaciona analiza, t-test za nezavisne uzorke i ANOVA.

Rezultati. Preliminarni rezultati ukazuju na statistički značajne korelacije između sve tri glavne varijable. Skorovi na Skali frustracije i diskomfora su u umerenoj negativnoj korelaciji sa skorovima na Rozenbergovoj skali samopoštovanja ($r=-0,442$), a u umerenoj pozitivnoj korelaciji sa skorovima na Upitniku unutrašnjih konflikata ($r=0.572$). Rozenbergova skala samopoštovanja i Upitnik unutrašnjih konflikata imaju jaču negativnu korelaciju ($r=-0.701$). Sve korelacije su bile značajne na nivou 0.01. Edukanti psihoterapije koji su imali niže samopoštovanje imali su izraženiju netoleranciju na frustraciju i veće unutrašnje konflikte, što je u skladu sa početnim hipotezama istraživanja. Što se tiče nezavisnih varijabli, trenutni rezultati pokazuju da nema značajnih razlika u nivou samopoštovanja, frustracione netolerancije i sklonosti ka unutrašnjim konfliktima među ispitanicima, a u zavisnosti od njihovog pola, uzrasta, statusa u edukaciji i godinama rada sa klijentima.

Zaključak. Dobijeni nalazi sugerišu da rad na jačanju samopoštovanja može imati potencijalno pozitivan efekat na smanjenje frustracione netolerancije i ublažavanje unutrašnjih konflikata, što je važno za profesionalni razvoj u psihoterapijskoj praksi.

Ključne reči: unutrašnji konflikti, frustraciona netolerancija, samopoštovanje, edukanti psihoterapije

ULOGA GLASA I VOKALNI MARKERI U PSIHOTERAPIJI: INICIJATORI TERAPIJSKOG SAVEZA I KONFLIKTA

Gordana Calić
LogoGroup, Kragujevac

POSTER

Psihoterapija je „terapija razgovorom” u okviru koje je govor osnovno sredstvo izražavanja i povezivanja. Komunikacija uopšteno, pa tako i u psihoterapiji, podrazumeva ne samo ono što kažemo (sadržaj izgovorenog), već i način na koji iskazujemo. Paralingvistički pokazatelji poput facijalne ekspresije, pokreta tela i tona glasa utiču na formiranje značenja poruke. Glas je značajan nosilac socio-emocionalnih informacija, te može varirati shodno tome šta izražavamo i u kom kontekstu se komunikacija odvija. Važna prozodijska svojstva glasa koja mogu da oblikuju iskustvo psihoterapije i utiču na terapijski odnos su ton (visina) glasa, jačina (intenzitet) i brzina govora.

Prozodija može biti pokretač transfera i kontratransfera unutar terapije. Glasom terapeut može iskazati empatiju i razumevanje klijentovih emocija, pokušati da utiče na njihovu regulaciju, kao i da iskomunicira sopstveni doživljaj. Na osnovu terapeutovog glasa klijent može steći utisak da je shvaćen, siguran i da slobodno istražuje kako se oseća u terapijskom prostoru. S druge strane, neprikladan ton, intonacija ili brzina govora mogu dovesti do nesporazuma, konflikta ili čak narušavanja terapijskog saveza. Način na koji terapeuti govore o svojim klijentima može biti prediktor načina (tona) kojim govore sa njima. Takođe, pokazuje se da „topao” ton glasa može biti faktor uspešnosti terapije. Stoga, terapijski glas može dati jedinstveni pečat sprovođenju istog modaliteta terapije i terapijskih intervencija.

Postoje istraživanja koja ukazuju na značaj karakteristika glasa terapeuta i vokalne fluktuacije u građenju saveza u terapiji, kao i ona koja naglašavaju karakteristike povezane sa izražavanjem empatije i efikasnošću terapije. U strukturisanoj terapiji kakva je kognitivno-behavioralna (KBT), terapeuti tipično vode seansu najpre ka povezivanju sa prethodnom seansom, aktivnostima između i planom za aktuelnu seansu (početni deo), potom radu na rešavanju problema (središnji/radni deo) i na kraju ka integrisanju seanse i planiranju domaćeg zadatka (završni deo seanse). Malobrojna istraživanja ispituju na koji način postoji variranje terapeutskog glasa shodno delu psihoterapijske seanse i analiziraju specifične akustičke markere u glasu terapeuta i klijenata unutar seanse. Ovaj rad ima za cilj da prikaže i analizira radove koji ukazuju na ulogu glasa i njegova obeležja u psihoterapiji. Pregledom literature na ovu temu možemo zaključiti koliko je terapijski proces između terapeuta i klijenta složen, te da je uloga glasa, iako važno prepoznata, još uvek nedovoljno istražena tema u ovom kontekstu odnosa, ali da je proučavanje akustike glasa u domenu psihoterapije obećavajuća oblast u razvoju. Prepoznavanje i razumevanje uticaja glasa na psihoterapijski proces otvara i prostor za unapređenje prakse.

Ključne reči: glas, prozodija, akustički markeri, KBT psihoterapija, terapijski savez, terapijski konflikt

INTEGRATIVNI MODEL DINAMIKE BAZIČNIH PSIHIČKIH PROCESA

Miloš Ćučko

Univerzitet u Beogradu, Biološki fakultet

POSTER

U radu se prikazuje izbor psihičkih fenomena (percepcija, apercepcija, emocionalne reakcije, potrebe, memorija, mišljenje, ponašanje i intuicija), koji se prepoznaju kao bazični psihički procesi, i istražuje se odnos među njima. Rezultat istraživanja je šematski prikazan model u kojem se ovi psihički procesi lokalizuju zajedno s drugim psihičkim procesima i njihovom mogućom pozicijom u okviru modela. Istraživanje se teoretski nadovezuje na postojeće ciklične modele iz različitih oblasti psihologije (KER, ABC, KBT, itd.) i dopunjuje necikličnim-nelinearnim pristupom, kao izrazom intuitivno determinisanih procesa. Prema dostupnim saznanjima, posebna vrednost istraživanja se ogleda u broju psihičkih procesa koji se obrađuje, zatim uključivanju psihičkih procesa koji se dosad nisu obrađivali na takav način, kao i njihovoj integraciji s već poznatim konceptima kognitivno-iskustvene self teorije, odnosno, dualnim sistemima (intuitivni – misleno-konceptualno-logički; iskustveno – analitičko-racionalni; implicitno – eksplicitni; sistem 1 – sistem 2; mitos – logos; neverbalno – verbalni; prvosignalni – drugosignalni sistem, itd.).

U okvirima konceptata dualnih modela ističe se značaj dimenzionalnog pristupa u posmatranju ličnosti. Originalno šematsko rešenje dinamike psihičkih procesa se dopunjuje postojećim sistemom znanja predstavljanim u relevantnoj literaturi. Rad predstavlja prilog istraživanju modela bazične dinamike ličnosti.

Ključne reči: psihički procesi, ciklični model ličnosti, psihička dinamika, teorija dualnog procesuiranja, sistem 1 i sistem2

STRESNO RADNO OKRUŽENJE I INTERPESONALNI KONFLIKTI KAO PREDIKTORI PROKRASTINACIJE NA POSLU

Andrea Duškunović¹ Dušica Milutin² Elena Stojimirović³,

Miljana Mirčov⁴ Dragana Zanini⁵

Ekonomska škola „Stana Milanović”, Šabac¹

Mainstream DOO, Beograd²

Kühler & Partners International Mental Health, Amsterdam³

Savetovalište za decu i mlade,

SBPB „Dr. Slavoljub Bakalović”, Vršac⁴

Predškolska Ustanova “Boško Buha”, Vrbas⁵

POSTER

Uvod: Stresno radno okruženje i prokrastinacija međusobno utiču jedno na drugo. Konflikti u kolektivu mogu dovesti do tendencije da se poslovne obaveze odlažu, zanemaruju i neadekvatno izvršavaju. Prokrastinacija posledično utiče na produktivnost pojedinca, ali i sveukupnu produktivnost firme.

Metod: Prigodan uzorak sačinjavalo je 258 ispitanika, od čega su 59 % bile žene. Ispitanici su popunjavali online upitnike o Prokrastinaciji na poslu (Procrastination at work scale, PAWS, Metin et al, 2016). Stresno radno okruženje operacionalizovano je ukupnim skorovima na trima skalama autora Spektora i Džeksa (Spector & Jacks, 1998): Skali interpersonalnih konflikata na poslu, Skali organizacionih ograničenja i Inventaru kvantitativnog operećenja poslom.

Rezultati: Pouzdanost PAWS merena Kronbahovom alfa iznosi 0.84. Primenjeni model linearne regresije bio je statistički značajan ($F = 5.10$, $p = .00$), pri čemu su prediktori objasnili 28 % varijanse rezultata na skali Prokrastinacije na poslu. Skor na PAWS smanjivao se sa godinama ($\beta = -0.35$, $p = .00$), odnosno rastao sa stepenom obrazovanja ($\beta = 0.22$, $p = .00$). Vrsta organizacije značajno je predviđala skor na PAWS ($\beta = 0.20$,

$p = .00$) sa višim skorovima atribuiranim zaposlenima u privatnom sektoru u odnosu na javni sektor. Ocena zadovoljstva međuljudskim odnosima u firmi ($\beta = 0.20$, $p = .01$), odnosno zadovoljstva rukovodstvom ($\beta = -0.18$, $p = .02$) takođe su značajno doprineli objašnjenju prirode odlaganja poslovnih obaveza. Što se tiče skala stresnog radnog okruženja, kvantitativno opterećenje poslom pokazalo se kao statistički značajni prediktor prokrastinacije ($\beta = -0.14$, $p = .02$), dok su međuljudski konflikti na poslu ispoljavali tendenciju ka statističkoj značajnosti ($\beta = 0.12$, $p = .08$).

Zaključak: Tendencija ka odlaganju poslovnih obaveza složen je fenomen na koji utiču brojni faktori. Zato bi u daljim studijama trebalo proširiti faktore stresa na poslu, ali i dopuniti ih ličnim faktorima kako bi se prokrastinacija, kao remetilački faktor produktivnosti, bolje regulisala.

Ključne reči: prokrastinacija na poslu, interpersonalni konflikti, regresija

VEŠTAČKA INTELIGENCIJA U PSIHOTERAPIJI: IZMEĐU SARADNJE I SUKOBA

*Stefan Gligorić, Danijela Perunović, Marija Simov,
Lucia Jelenkovich*

POSTER

Upotreba veštačke inteligencije (VI) u psihoterapijskoj praksi predstavlja novo poglavlje u razumevanju odnosa između tehnologije i emocionalnog doživljaja. Inspirisani pionirskim radom poput studije *When ELIZA Meets Therapists: A Turing Test for the Heart and Mind* (Lea et al., 2023, PLOS Digital Health), otvaraju se pitanja o autentičnosti, efikasnosti i granicama odnosa čoveka i mašine u terapiji. VI sistemi danas mogu uspešno da vode strukturisane, empatične dijaloge, što ih čini privlačnim za primenu u ulozi digitalnih „savetnika”, naročito u prevenciji, ranoj intervenciji i podršci između sesija.

Ipak, kako se VI sve češće pojavljuje u terapeutskoj praksi, postavlja se pitanje – da li je njen sve veći uticaj u konfliktu sa suštinom psihoterapije? Iako korisnici često izražavaju osećaj razumevanja i emocionalne podrške od strane VI Sistema, ostaje neizvesno da li ove interakcije mogu dostići dubinu, složenost i autentičnost terapeutske relacije. S jedne strane, VI može doprineti smanjenju stigme, povećanju dostupnosti i personalizaciji samopomoći, ali s druge strane, otvara se pitanje da li takva dostupnost dolazi po cenu emocionalne prisutnosti i humanosti.

Terapeuti, pak, koriste VI kao alat – u analizi govora, detekciji emocionalnih obrazaca, automatizaciji vođenja beleški i praćenju napretka. VI postaje saveznik stručnjaka u obradi podataka, optimizaciji tretmana i ranom prepoznavanju rizika, naročito na digitalnim platformama za mentalno zdravlje. Međutim, i ovde se otvara potencijalni konflikt uloga – da li VI transformiše terapeuta u analitičara podataka, udaljavajući ga od suštinskog, ljudskog kontakta?

U etičkom smislu, ključno je razvijati tehnologije koje poštuju privatnost, autonomiju klijenata i jasnu diferencijaciju uloga. VI nije zamena za ljudsku prisutnost, ali jeste potencijalno moćan saveznik – kako za klijente, tako i za terapeute – u sve kompleksnijem svetu emocionalnih potreba. U tom smislu, možda nije reč o neizbežnom konfliktu, već o kontinuiranom dijalogu između tradicionalne psihoterapije i novih tehnoloških mogućnosti.

Cilj ovog rada je da se ponudi teorijski pregled načina i stepena korišćenja digitalnih tehnologija, sa posebnim naglaskom na veštačku inteligenciju (VI) u psihoterapijskoj praksi. Fokus je na tome kako terapeuti koriste ova sredstva kao podršku svom radu, kao i na potencijalne implikacije takve primene na kvalitet, etiku i prirodu psihoterapijskog procesa. Pored toga, rad se bavi i načinima na koje (potencijalni) klijenti pristupaju digitalnim tehnologijama – kako u svrhu pripreme za terapiju, tako i kao mogućom alternativom tradicionalnim oblicima terapijskog odnosa.

Ključne reči: veštačka inteligencija, psihoterapija, digitalni savetnik, emocionalna podrška, etičke dileme, tehnološki sukob

PSIHOLOŠKI ASPEKTI KOMUNIKACIJSKIH KONFLIKATA U HIBRIDNOM RADNOM OKRUŽENJU

Sanida Gogić-Donlagić
MiRAi counsalting, Sarajevo

POSTER

Pandemija COVID-19 donijela je velike promjene u načinu organizacije rada, komunikacije i međuljudskih odnosa u radnim organizacijama. Posebno je naglašen uticaj savremenih IT alata poput Zooma, MS Teamsa i Skypea, koji su omogućili prelazak na rad „od kuće“ i uspostavljanje hibridnog radnog modela. Ovaj model podrazumijeva kombinaciju rada na daljinu i rada iz ureda, što donosi nove izazove u komunikaciji i upravljanju konfliktima.

Rad kroz digitalne platforme, promjene u dinamici timova i nejasne granice između privatnog i poslovnog života često stvaraju nesporazume, osjećaj izolacije i unutrašnje tenzije kod zaposlenih. Ovi konflikti nisu samo spoljašnji problemi u organizaciji, već se reflektuju i kao psihološki konflikti „u nama“, utičući na emocionalno stanje i radnu učinkovitost.

Cilj ovog rada je prikazati kako je pandemija uticala na komunikacijske obrasce i definisanje konflikata u hibridnom radu, kao i identifikovati prednosti i slabosti ovakvog modela rada. Takođe, rad nudi pregled mogućih strategija za prepoznavanje i rješavanje konflikata sa psihološke perspektive, sa posebnim naglaskom na značaj razumijevanja unutrašnjih konflikata zaposlenih i njihove veze sa organizacijskim procesima.

Ključne reči: hibridni rad, komunikacijski konflikti, psihološki aspekti, digitalna komunikacija, upravljanje konfliktima, unutrašnji konflikti

ZNAČAJ GLASA TERAPEUTA U PSIHOTERAPIJSKOM PROCESU: PERCEPCIJA KLIJENATA I IMPLIKACIJE ZA PRAKSU

Tijana Nenadović¹, Gordana Calić², Nina Milić³, Danka Grubić⁴

Osnovna škola "Đura Jakšić", Beograd¹, LogoGroup, Kragujevac²

Centar za socijalni rad "Sveti Sava"³,

Continental Automotive Serbia, Novi Sad Niš⁴

POSTER

Glas terapeuta jedan je od ključnih, a često nedovoljno osvešćenih elemenata terapijske komunikacije. Cilj ovog istraživanja bio je da se ispita na koji način klijenti doživljavaju glas svog terapeuta i da li je taj doživljaj značajno povezan sa osećajem emocionalne sigurnosti, kvalitetom terapijskog odnosa i subjektivnim osećajem napretka u terapiji. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 147 korisnika različitih psihoterapijskih modaliteta, korišćenjem upitnika kreiranog u svrhe ovog istraživanja, sa 20 tvrdnji koje na petostepenoj Likertovoj skali ispituju doživljaj glasa terapeuta.

Analiza podataka pokazala je da ton i način govora terapeuta imaju značajnu ulogu u terapijskom procesu. Glas definisan toplinom, smirenošću i podržavajućim kvalitetom povezan je sa većim osećajem poverenja ($p = 0,575$), emocionalne sigurnosti ($p = 0,601$) i subjektivnog napretka ($p = 0,431$). Nasuprot tome, hladan, distanciran ili rigidno formalan glas značajno se povezuje sa osećajem povređenosti ($p = 0,487$). Faktorskom analizom izdvojene su tri latentne dimenzije: (1) podržavajući i dugoročni uticaj glasa (unutrašnji dijalog, sećanje na glas terapeuta); (2) sigurnost i kvalitet odnosa u seansi; (3) negativno doživljeni aspekti glasa (distanca, rigidnost).

Uočene su razlike po polu i terapijskom modalitetu, pri čemu su ispitanice i klijenti u integrativnoj i psihoanalitičkim pristupima nešto

češće isticali značaj glasa terapeuta. Međutim, ove nalaze treba tumačiti s oprezom imajući u vidu ograničenja studije: relativno mali i prigodan uzorak, korišćenje mera subjektivne procene, kao i nedostatak podataka o karakteristikama terapeuta koji bi mogli uticati na percepciju glasa.

Nalazi ovog istraživanja ukazuju na potrebu da se rad na glasovnoj ekspresivnosti terapeuta sistematski uključi u edukaciju, superviziju i lični razvoj terapeuta, kako bi glas postao most poverenja i promene, a ne izvor otpora i distance.

Ključne reči: glas terapeuta, terapijski odnos, psihoterapija, faktorska analiza, polne razlike, terapijski modalitet

POVEZANOST IRACIONALNIH UVERENJA I UNUTRAŠNJIH KONFLIKATA IZ UGLA REBT TEORIJE

*Natalija Nikolić, Jasmina Čubrović
Univerzitet Sigmund Frojd, Beč, Austrija*

POSTER

Uvod. Iracionalna uverenja predstavljaju rigidne, apsolutističke, nefleksibilne i nerealne stavove prema sebi, drugima i svetu. Ona se karakterišu zahtevima tipa „moram“, „treba da“ i uverenjem da je nešto „užasno“ ili „katastrofalno“ ako se ne ostvari ili dogodi (Ellis, 1994; Dryden, 2012).

Upravo ova iracionalna uverenja dovode do disfunkcionalnih emocionalnih reakcija i neadaptivnog ponašanja, naročito kada se stvarnost sukobljava sa rigidnim željama i zahtevima koje osoba ima. REBT se fokusira na identifikaciju, osporavanje i zamenu ovih iracionalnih uverenja racionalnijim, fleksibilnijim i realističnijim stavovima, čime se smanjuje psihički stres i konflikti unutar pojedinca.

Metodologija: Uzorak je obuhvatio 100 ispitanika iz opšte populacije, oba pola, uzrasta od 18 do 40 godina (studenti i osobe sa završenim visokim obrazovanjem). U radu su korišteni sledeći instrumenti: GABS - General Attitude and Belief Scale (Albert Ellis): standardizovana skala koja meri iracionalna i racionalna uverenja kroz REBT dimenzije. Sadrži 25 stavki, Likert tipa (od 1 – uopšte se ne slažem, do 5 – potpuno se slažem); Dimenzije: frustracije zbog neusaglašenosti ciljeva i realnosti, emocionalna napetost, osećaj neuspeha, unutrašnja ambivalencija. Primer stavke: „Osećam se razočarano kada moji ciljevi ne mogu da se ostvare zbog spoljašnjih okolnosti“) i Emotional Dissonance Scale (Zapf, Vogt, Seifert, Mertini, Isic;1999) za merenje nesklada između doživljenih i izraženih emocija; meri raskorak između onoga što osoba zaista oseća i onoga što pokazuje drugima, što predstavlja specifičan

oblik unutrašnjeg konflikta; Skala sadrži 10 stavki, Likert tipa (od 1- uopšte se ne slažem, do 5- potpuno se slažem); Primer stavke: „Često prikrivam prava osećanja kako bih ostavio/la bolji utisak na druge“

Istraživanje je sprovedeno putem online upitnika, kreiranog uz pomoć Google Forms. Učesnici su dobili link putem društvenih mreža i mejla, uz kratak uvod i objašnjenje ciljeva istraživanja. Istraživanje je anonimno. Vreme za popunjavanje upitnika oko 10 minuta.

Rezultati (pretpostavke): Utvrđena je statistički značajna pozitivna korelacija između iracionalnih uverenja (merenih GABS skalom) i emocionalne disonance. Osobe sa izraženijim iracionalnim uverenjima pokazuju veći intenzitet konflikata između onoga što žele i onoga što realnost dopušta.

Ključne reči: iracionalna uverenja, konflikt, REBT teorija, apsolutistički zahtev, niska frustraciona tolerancija, unutrašnja ambivalencija.

KOGNITIVNE DISTORZIJE U SLUŽBI SELFA U PERIODU ODRASLI U NASTAJANJU: POREĐENJE SA IZRAŽENOŠĆU U RANOM I SREDNJEM ODRASLOM DOBU

Ristić Milica¹, Đokić Mirjana¹, Randelović Kristina²

Pedagoški fakultet u Vranju¹, Filozofski fakultet u Nišu²

POSTER

Uvod. Kako bi se u standardnu podelu razvoja odraslog doba (rano, srednje i kasno) uvrstila faza odrasli u nastajanju, predloženo je razdvajanje ranog odraslog doba na dve podfaze. Odrasli u nastajanju (18–25 godina), kako ih definiše Arnett (2000), predstavlja period istraživanja identiteta, nestabilnosti i samousmerenosti, u kojem se pod uticajem brojnih izazova mogu aktivirati kognitivne distorzije. Cilj ovog istraživanja bio je da se ispita izraženost kognitivnih distorzija u službi selfa (one koje su povezane sa eksternalizujućim obrascima ponašanja) kod osoba u fazi odraslih u nastajanju u poređenju sa osobama u ranom i srednjem odraslom dobu.

Metod. Prigodan uzorak od 311 ispitanika (217 ženskog i 94 muškog pola), podeljen je u tri starosne kategorije: period odrasli u nastajanju (101 ispitanik, 19–25 godina), rano odraslo doba (142 ispitanika, 25–40 godina) i srednje odraslog doba (68 ispitanika, 40–65 godina). Korišćen je upitnik HIT-Q (Barriga et al., 2001), koji meri četiri tipa distorzija: pretpostavljanje najgoreg, centriranost na self, minimiziranje i prebacivanje krivice.

Rezultati ANOVA-e su ukazali na postojanje statistički značajnih razlika u izraženosti svih tipova kognitivnih distorzija između ispitanika različitih uzrasnih grupa. Post hoc analiza pokazala je da statistički značajne razlike nema jedino na distorzijama pretpostavljanje najgoreg i prebacivanje krivice između ispitanika koji se nalaze u periodu odrasli u nastajanju i onih koji pripadaju grupi srednje odraslo doba. Sve

ostale distorzije bile su značajno izraženije kod osoba u fazi odraslih u nastajanju. Ovi nalazi mogu imati važne implikacije za psihoterapijsku praksu, posebno za osmišljavanje uzrastu prilagođenih intervencija usmerenih na prepoznavanje i promenu disfunkcionalnih obrazaca mišljenja.

Ključne reči: odrasli u nastajanju, kognitivne distorzije u službi selfa, rano i srednje odraslo doba.

JACANJE EMOCIONALNIH KOMPETENCIJA NASTAVNIKA - EDUKATIVNI TRENING

Aleksandra Stamenković, Dragana Beljanski

Sedma beogradska gimnazija

POSTER

U savremenom kontekstu obrazovanja nastavnici se susreću sa mnogim izazovnim situacijama koje mogu da utiču na njihovo mentalno stanje, odnose u školi i radno postignuće. Činjenica je da se često nalaze kako u spoljašnjim konfliktnim situacijama sa učenicima, roditeljima, kolegama na poslu, sa sistemom, tako i u unutrašnjim konfliktima, u perfekcionizmu, strahu od gubitka posla, moralnim dilemama, sago-revanju na radu, osećanju krivice i sl.

Emocionalne kompetencije kao što su identifikovanje emocija, samoregulacija, empatija, tolerancija na frustraciju i emocionalna fleksibilnost mogu značajno da utiču na profesionalni rad nastavnika, ali i na uspešno upravljanje konfliktnim situacijama.

Cilj ovog rada je kreiranje edukativnog treninga za nastavnike u svrhe razvijanja gorepomenutih emocionalnih kompetencija, koje kao efekat imaju uspešno upravljanje konfliktnim situacijama u školi.

Teorijski okvir za ovaj trening biće psihoterapijski pristupi REBT (Racionalno emocionalno bihejvioralna terapija), geštalt terapija i mindfulness. Ovaj trening će se realizovati kroz edukativno radioničarski rad koji će se odvijati kroz četiri susreta.

Tematske radionice biće: „Prepoznavanje i upravljanje emocijama“, „Jačanje tolerancije na frustraciju“, „Nežno prema sebi“ i „Konstruktivno reagovanje u izazovnim situacijama“.

Metode rada: psihoedukacija, igranje uloga, reflektovanje emocija, grupna diskusija, imaginacija, vežbe saosećanja

Ciljna grupa: Nastavnici u potrebi za ovakvim vidom edukacije

Ključne reči: obrazovanje, nastavnici, emocionalne kompetencije, konfliktne situacije

TERAPIJA USMERENA NA SAOSEĆANJE U RADU SA ALKOHOLIČARIMA

Anita Sindjelic

Specijalna bolnica za bolesti zavisnosti, Beograd

POSTER

Lečenje alkoholizma kao najrasprostranjenije bolesti zavisnosti je složeno i zahteva multidisciplinarni pristup, imajući u vidu da je alkoholizmu često pridruženo više somatskih i psihičkih poremećaja. Unapređivanje u lečenju je važno kako bi se zadovoljile različite potrebe pacijenata i ispratile globalne promene u socijalnom funkcionisanju, posebno nakon pandemije koronavirusa.

Pored tradicionalnog pristupa lečenju alkoholoizma iz domena Sistemske porodične terapije, sve češće se u lečenju koriste tehnike Kognitivno-bihejvioralne terapije (KBT). U okviru trećeg talasa KBT-a se izdvojila Terapija usmerena na saosećanje (Compassion Focused Therapy) koja je nastala pod uticajem budizma, evolucione psihologije i neuronauka. Ovakva terapija je posebno fokusirana na pacijente kod kojih su prisutni osećanje stida i naglašen samokriticizam – što je često slučaj kod pacijanata koji se leče od alkoholizma. Pristupi koji ističu važnost saosećanja u terapijskom radu, naglašavaju značaj njegove uloge u emocionalnoj samoregulaciji.

Terapija usmerena na saosećanje (CFT) se pokazala efikasnom u radu sa depresijom, anksioznošću, besom, traumom, poremećajima ličnosti, strahovima, poremećajima ishrane i bolestima zavisnosti, i očekuje se sve više istraživanja na ovu temu.

Ključne reči: alkoholizam, KBT, saosećanje

WORKING WITH PATIENTS AFTER A SUICIDE ATTEMPT: A REVIEW OF CONTEMPORARY CLINICAL APPROACHES (CBT, DBT, ASSIP)

PhD Subotich Mariia Igorevna

P O S T E R

Suicide, while preventable in many cases, continues to rank among the leading causes of death globally and presents a serious public health challenge. A history of nonsuicidal self-injury is among the strongest predictors of future suicide attempts, highlighting the urgent need for effective post-attempt interventions. This narrative review critically examines three evidence-based psychotherapeutic approaches: Cognitive Behavioral Therapy (CBT), Dialectical Behavior Therapy (DBT), and the Attempted Suicide Short Intervention Program (ASSIP).

CBT addresses the phenomenon of a suicidal crisis, conceptualized as either a suicide attempt or a sudden escalation of suicidal thoughts and impulses. It emphasizes structured safety planning and cognitive restructuring aimed at modifying maladaptive thought patterns associated with suicidality.

DBT rooted in a biosocial model, integrates skills training in emotional regulation, interpersonal effectiveness, and distress tolerance, particularly for individuals with borderline personality traits.

ASSIP a brief narrative-based intervention, promotes long-term therapeutic engagement through personalized crisis formulation and sustained follow-up.

While each modality differs in structure, all share a common focus on enhancing emotional regulation, strengthening coping mechanisms, and building a therapeutic alliance. This review underscores the clinical value of these approaches and advocates for their integration into suicide prevention strategies across various governmental healthcare

institutions, including psychiatric clinics and mental health centers. Broader adoption of such individualized, evidence-based strategies is vital for reducing recurrence and improving outcomes in patients following suicide attempts.

Ključne reči: suicide attempt, suicide prevention, non-suicidal behavior, cognitive-behavioral therapy (CBT), dialectical behavior therapy (DBT), ASSIP (Attempted Suicide Short Intervention Program)

PLAYBACK TEATAR

*Dušan Potkonjak, Miloš Lazarević, Antonio Aras,
Danijela Radonjić, Milica Lajbensperger*

POSTER

Playback teatar je nastao iz psihodrame. U psihodrami član grupe protagonista lično odigrava scene iz svog života. U Playback teatru postoje playback glumci koji će se prvo predstaviti playback tehnikama. Kada publika, učesnici vide šta je playback. Onda će neki članovi publike podeliti neki detalj iz svog života, a playback glumci će to validirati i odigrati na sceni. Ima sličnosti sa ogledanjem u psihodrami.

Ključne reči: playback, psihodrama, validacija priče pripovedača.

**Dobitnici nagrade
“Dr Vladeta Jerotić”**

DOBITNICI NAGRADE "Dr Vladeta Jerotić"

1. **Dr Zoran Milivojević (2018)**
2. **Snežana Milenković (2019)**
3. **Dr Nevena Čalovska Hercog (2020)**
4. **Tijana Mirović (2021)**
5. **Dr Dušan Potkonjak (2022)**
6. **Zorica Marić (2023)**
7. **Lidija Pecotić (2024)**
8. **Prof. dr Vesna Petrović (2025)**

Sadržaj

Prof. dr Gordana Dedić:

TEMA KONGRESA KONFLIKTI U NAMA I OKO NAS 3

Plenarna predavanja 5

Vassilis Charalambopoulos:

BEING A SYSTEMIC THINKER–PSYCHOTHERAPIST IN THE
TIME OF THE ANTHROPOCENE 7

Svetlana Gurijeva:

FROM CRISIS TO COOPERATION: STRATEGIES FOR
OVERCOMING INTERGROUP CONFLICTS 10

Darko Marčinko:

USAMLJENOST I TRANSGENERACIJSKA TRAUMA
KAO STRES: DOBRI ODNOSI KAO REZILIJENCIJA U
PSIHOTERAPIJI 12

Vera Despotović, Tatjana Mentus, Tamara Đžamonja Ignjatović:

ZNAČAJ PREVENCIJE NASILJA U PARTNERSKIM ODNOSIMA
MLADIH: EVALUACIJA EDUKATIVNO ISKUSTVENOG
PROGRAMA U SRBIJI 15

Ivana Slavković:

SCENA POD OTVORENIM NEBOM: PSIHODRAMA,
TRAUMA I LEKOVITOST OTPORA 17

Alfred Pritz:

45 YEARS OF PSYCHOTHERAPY DEVELOPMENT
IN EUROPE 19

Okrugli sto 21

Moderator: *Nevena Čalovska:*

IZAZOVI SISTEMSKOG TERAPEUTA, SADA I OVDE 23

*Lidija Ćurčić, Saša Vujić, Aleksandar Mraović, Aleksa Stamenković,
Katarina Stanković:*

IZMEĐU DRUŠTVENOG SISTEMA I INSTAGRAM GURUA:
DA LI SU MLADI PREPUŠTENI SAMI SEBI? 24

Đorđe Babić, Luka Mitrović, Bogdan Doroslovac:

U TIŠINI EKRANA:

AI KAO SVEDOK NAŠIH KONFLIKATA 28

Simpozijumi 31

Moderator: *Saša Vujić:*

DIJAGNOZA I KULTURA:

GDE SU GRANICE NORMALNOG? 33

Moderator: *prof dr Snežana Milenković:*

PUT DUŠE: OD HAOSA DO HARMONIJE

TEORIJSKA RAZMATRANJA I ISKUSTVA

INTEGRATIVNIH ART PSIHOTERAPEUTA 34

Admir Rebronja:

TIČU LI NAS SE TUĐI KONFLIKTI?

DRUŠTVENA PERSPEKTIVA 37

Svetlana Urošević:

BILATERALNO CRTANJE:

DIJALOG RUKU ZA UNUTRAŠNJU CELOVITOST 39

Marija Adžić:

TERAPIJA OD NEGIRANJA DJETETOVE LIČNOSTI -
DO PRIHVATANJA I RADA U SKLADU SA NJEGOVI
POTREBAMA I PRIRODOM – PRIKAZ TERAPIJSKOG RADA
I PRISTUPA SA DJECOM SA SMETNJAMA I TEŠKOĆAMA U
RAZVOJU KORIŠĆENJEM METODA IAP PSIHOTERAPIJE .. 41

Ivanka Džunić:

OD AFEKTIVNOG HAOSA DO EMOCIONALNE HARMONIJE
– TERAPIJSKI PROCES IZGRADNJE UNUTRAŠNJE
SIGURNOSTI 43

Tanja Dojić:

ART GENOGRAM I KAKO PREPOZNATI COD KONFLIKTA .. 44

Marija Zdravković:

EVALUATIVNA ULOGA SLIKE U PSIHOTERAPIJSKOM
PROCESU INTEGRATIVNE ART PSIHOTERAPIJE 46

Danilo Lončarević:

KREATIVNOST I KONFLIKT:
UMETNIČKI ČIN KAO PROSTOR SUSRETA 47

Moderator: *Olga Milosavljević:*

U RASKORAKU SA SOBOM - PERFEKCIONIZAM,
PRILAGOĐAVANJE
I UNUTRAŠNJI KONFLIKTI IZ UGLA TA 49

Katarina Radovanović:

KAD RODITELJ NE PRESTAJE DA KRITIKUJE, A DETE ĆUTI-
PERFEKCIONIZAM KAO UNUTRAŠNJI KONFLIKT IZMEĐU
INTROJEKTA I SPONTANE POTREBE 51

Tatjana Đukić:

NE MOGU DA STANEM, A NE ZNAM NI ZAŠTO TRČIM –
UNUTRAŠNJI NAGON ZA POSTIGNUĆEM KAO SKRIPTNI
IMPERATIV 52

Jelena Petrović:

SKRIPTNE ZABRANE I UNUTRASNJI KONFLIKTI:
KADA POTREBE NE SMEJU DA SE POJAVE 54

Marija Todorović:

KADA USPEH NIJE DOVOLJAN:
UNUTRAŠNJI KONFLIKTI KOD VISOKO FUNKCIONALNIH
KLIJENATA 56

Uroš Rajaković:

SIMPOZIJUM LOGOSINTEZE PRIMENA LOGOSINTEZE
U RADU SA KLIJENTIMA SA DIJAGNOZOM HRONIČNE
BOLESTI 58

Tina Bončina, Olivera Isaković,

Bojana Grahovac, Marija Marinković:

LOGOSINTEZA I CELOVIT PRISTUP SAGOREVANJU 59

Olivera Isaković:

PRIMENA LOGOSINTEZE U RADU SA ANKSIOZNOŠĆU 60

Marija Marinković:

KONTAKT SA ESENCIJOM KAO FACILITATOR PRI
DONOŠENJU NOVE ODLUKE 61

Bojana Grahovac:

LOGOSINTEZA U RADU SA DECOM 62

Renata Petrić:

MOST IZMEĐU MODALITETA – INTEGRACIJA
LOGOSINTEZE, TRANSAKCIONE ANALIZE I INTEGRATIVNE
RELACIONE RAZVOJNO-ZASNOVANE PSIHOTERAPIJE 63

Moderator: *Nikola Petrović:*

ISTRAŽIVANJA U RE&KBT 65

Tijana Stanković Milić, Aleksandar Đorđević:

RACIONALNOŠĆU DO BOLJEG FIZIČKOG I PSIHIČKOG
ZDRAVLJA: RACIONALNA UVERENJA KAO PSIHOLOŠKA
OSNOVA ZA DOSLEDNOST U TRENINGU SNAGE 67

Mirjana Marković, Lara Dobrković:

RE&CBT: SAMOPRIHVATANJE I DEPRESIJA KOD
ADOLESCENATA IZ SEKSUALNIH MANJINA 69

Anastasija Grujić Erić, Marija Mitrović:

IRACIONALNA UVERENJA KOD RODITELJA
ADOLESCENATA: PREGLED LITERATURE U KONTEKSTU
REBT-a 71

Emilija Jeremić:

STARENJE I PROMENA IRACIONALNIH UVERENJA:
POREĐENJE KLINIČKE I NEKLINIČKE POPULACIJE 73

Interaktivno predavanje 75

Maja Antonić, Višnja I. Divild Žeželj:

DIJAGNOSTIKA ODNOSA RODITELJ DEJE 77

Marija Damjanac:

NASLEĐIVANJE BEZ TESTAMENTA – NOVE DIMENZIJE
MAJČINSTVA 79

<i>Milan Damjanac:</i> HANOVA KONCEPCIJA SUBJEKTA I UPLIV MENADŽMENTA U PSIHOTERAPIJU	81
---	----

<i>Milan Damjanac:</i> JALOMOV PRISTUP U PSIHOTERAPIJI I RAZUMEVANJE SIMPTOMA	82
---	----

<i>Vahida Djedović:</i> ALADINOVA ČAROBA LAMPA: PUT KA OSTVARENJU SNOVA	83
---	----

<i>Vesna Dukanac, Anđelka Kolarević, Tatjana Milivojević:</i> POZICIJA „ADOLESCENTNE KRIZE“ KOD MLADIH PSIHOTERAPUTA	84
--	----

<i>Prof. dr Svetlana Gurijeva:</i> SUKOBI PO NARUDŽBINI: DA LI JE MOGUĆE ZAUSTAVITI PLANIRANU KRIZU? O METODAMA GENERISANJA I REŠAVANJA KONSTRUISANIH KONFLIKATA	85
--	----

<i>Ivan Ilić:</i> HUMOR I MOGUĆNOST UTICAJA NA KONFLIKTE	87
---	----

<i>Jelena Lekić:</i> SEKSUALNE FANTAZIJE: UNUTRAŠNJI PEJZAŽI KONFLIKTA I SLOBODE	88
--	----

<i>Milica Mančić:</i> PSIHOLOŠKA SIGURNOST – OSNOVA ZA ZDRAVE TIMSKE KONFLIKTE	90
--	----

Milena Marković:
STID I OSEĆANJE NEKOMPETENTNOSTI U RAZVOJU
PSIHOTERAPEUTA: RAZVOJ KOMPETENTNOSTI I
SAMOPOUZDANJA U PSIHOTERAPIJSKOJ PROFESIJU 91

Vladimir Miletić:
KONFLIKT KAO PUT KA BLISKOSTI: EGZISTENCIJALNA-
KONSTRUKTIVISTIČKA PERSPEKTIVA 93

Tatjana Milivojević:
IZMEĐU MORAM, TREBA, HOĆU I ŽELIM:
TIHE DRAME SVAKODNEVICE 94

Zoran Milivojević:
TRANSAKCIONA PSIHOANALIZA –
TEHNIKE RADA SA INTROJEKTIMA 96

Marina Mojović:
VELIKE ANALITIČKE GRUPE I RELACIONA PSIHOTERAPIJA
U RASVETLJAVANJU SPIRALA KONFLIKATA U NAMA
I OKO NAS 97

Prof.dr. Jelena Pavlović, Dunja Milanković Poznić:
OD UNUTRAŠNJIH DILEMA DO TIMSKIH TENZIJA:
TIMSKI KOUČING I ALATI U UPRAVLJANJU
KONFLIKTIMA U TIMU 99

Ana Rajković:
TUGOVANJE KAO UNUTRAŠNJI KONFLIKT I GUBITAK KAO
POKRETAČ PROMENE 101

<i>Olga D. Tuchina, Dmitri I. Shustov:</i> WHAT DO PSYCHOTHERAPISTS NEED TO KNOW ABOUT MEMORY?	102
--	-----

<i>Saša Vujić:</i> OD DOKOLICE DO DOSADE I PRAZNINE	103
--	-----

<i>Jelena Zulević:</i> EMDR DANAS: JEDNA TERAPIJA, MNOGO PUTEVA	104
--	-----

Radionice 107

<i>Biljana Anđelković:</i> KONFLIKTI U NAMA I OKO NAS - OGLEDANJE U INDIVIDUALNOJ PSIHOANALITIČKOJ PSIHOTERAPIJI I GRUPNOJ ANALIZI	109
---	-----

<i>Nina Brkić Jovanović:</i> KAD STRAST UTIHNJE: SISTEMSKI PRISTUP PAROVIMA SA SMANJENIM LIBIDOM	111
--	-----

<i>Djuradj Caranović, Prof. Dr. Bessel van der Kolk, Prof. Dr. Daniel J. Siegel:</i> KONFLIKT KAO TERAPIJSKI RESURS: KLINIČKA METODOLOGIJA KONSTRUKTIVNE DESTABILIZACIJE ...	112
--	-----

<i>Marija Damjanac, Milena Mitić Anđelković:</i> KONSTRUKTIVISTIČKO RASKRŠĆE – KADA NAŠE ULOGE UĐU U SUKOB	114
--	-----

<i>Zoran Djurić:</i> KONFLIKT U DRUŠTVU NA SOCIODRAMSKOJ SCENI	116
---	-----

<i>Tinja Došen Kalezić:</i> ANTIČKI HOR NA SRPSKOM NEDELJNOM RUČKU (DA LI I DALJE ŽIVIMO IZMEĐU ZAKONA KREONTA I GLASA ANTIGONE?)	117
--	-----

<i>Dr Oksana Kuznjecova:</i> SLIKE I SIMBOLI PSIHOTRAUME U DIJAGNOSTICI I PSIHOTERAPIJI	118
<i>Dr Oksana Kuznjecova, Dr stom. Aleksandra Mišović:</i> ANALIZA SNOVA U TRETMANU PSIHO-SOMATIKE: ŠEMA RADA I PRIKAZ SLUČAJA LEČENJA BRUKSIZMA	120
<i>Martina Kvarantan Šmitran:</i> KREATIVNO REŠAVANJE KONFLIKATA KROZ DIZNIJEVU STRATEGIJU – NLP RADIONICA INSPIRISANA VIZIJOM VOLTA DIZNIJA	122
<i>Anđela Lekov:</i> AKO SMO PALI, ONDA SMO PADU SKLONI BILI	124
<i>Sofija Mastelica Stokuća, Marija Markotić, Kristina Pavuna:</i> KADA TIŠINA GOVORI - RAD S TAJNAMA IZ PERSPEKTIVE SISTEMSKE OBITELJSKE PSIHOTERAPIJE	125
<i>Milena Mitić-Anđelković, Aleksandar Anđelković:</i> OD KONFLIKTA DO DIJALOGA - KONSTRUKTIVISTIČKI PRISTUP U RADU SA TIMOVIMA	127
<i>Marina Mojović:</i> DRUŠTVENO SANJANJE	129
<i>Gordana Nikić, Jelena Vulin:</i> UNUTRAŠNJI SABOTERI U SVETLU RE&KBT-a – RAD SA IRACIONALNIM UVERENJIMA I UNUTRAŠNJIM DIJALOGOM	131
<i>Prof. dr sci. med. Dragan Obradović, Jurij Tor:</i> NEUROBIOLOGIJA PSIHOTRAUME I NJENA INTEGRACIJA U PSIHOTERAPIJSKE STRATEGIJE	133

<i>Goran Palamarević:</i>	
PARTS THERAPY - KAKO RADITI	
SA KONFLIKTIMA U NAMA?	135

<i>Maja Pavlov:</i>	
KAKO PRISTUPAMO PSIHOTERAPIJSKIM TEHNIKAMA I	
INTERVENCIJAMA U TRANSAKCIJOJ ANALIZI?	136

<i>Ivana Perić:</i>	
MOŽE LI AI ZAMENITI TERAPEUTA	137

<i>Vesna Petrovic:</i>	
INTEGRATIVNI PRISTUP U RADU SA POLARNOSTIMA	139

<i>Dusan Potkonjak:</i>	
PSIHODRAMSKA GRUPNA SEANSA: KOMUNIKACIJA ,	
MOGUĆI AUTENTIČNI SUSRETI UČESNIKA - ENCOUNTER,	
TELE : INTERPERSONALNO PREFERIRANJE, I KOLIKO	
INTUITIVNO OSEĆAMO DA DRUGA LIČNOST IMA	
INTERES ZA NAS. TELIC SENSITIVITY. ODNOS TELE I	
TRANSFERA. ZAMENA ULOGA	140

<i>Marijana Radulović:</i>	
UNUTRAŠNJI KONFLIKT "SLOBODA ILI SIGURNOST"	
NA PSIHODRAMSKOJ SCENI	141

<i>Tanja Rakita, Maja Samardžić:</i>	
IZA KONFLIKTA: NOVI POGLED NA 'TEŠKE' KLIJENTE	143

<i>Olga D. Tuchina, Dmitri I. Shustov:</i>	
CHANGING THE SCRIPT PAYOFF:	
WORKING WITH FINAL SCENES IN PSYCHOTHERAPY	144

Florenta Turlea:

TREATMENT PLANNING IN TA: BENEFITS AND LIMITATIONS	145
---	-----

Mirjana Vasić:

MALA ŠKOLA PSIHOTERAPIJE 2: ALTERNATIVNI PRAVCI U RADU SA KONFLIKTIMA	146
--	-----

Dragan Vesić:

MEET YOUR DARK SIDE – POGLED NA “NEŽELJENE” I “SKRAJNUTE” ASPEKTE SELFA IZ PERSPEKTIVE MODELA AGONISTIČKOG SELFA	147
--	-----

Usmeno saopštenje 149

Vesna Andrejević:

PRIMENA TA U KONFLIKTU DECE I RODITELJA	151
---	-----

Tamara Otašević:

KONFLIKT EGO STANJA KAO OGLEDALO PERCEPCIJE MENADŽERSKE KRITIKE	153
--	-----

Nemanja Tajsić:

MEHANIZAM DRUŠTVENIH PODELA I KONFLIKATA – KONSTRUKTIVISTIČKI OSVRT NA IDENTITET I INTEGRITET LIČNOSTI	154
--	-----

Vesna Andrejević:

PRIMENA TA I VERBALNA AGRESIJA ADOLESCENATA	156
---	-----

Igor Andrić:

UPOTREBA TEHNIKE “LINIJA SALMONOVE” U PSIHOTERAPIJI	158
--	-----

Prof. dr Jelena Bajić:

REZILIJENTNOST I KOMUNIKACIONA INTELIGENCIJA KAO ODGOVOR NA INTERPERSONALNE I INTRAPERSONALNE KONFLIKTE	160
---	-----

Snežana Bjelobaba:

GRUPNA TERAPIJA U TRANSAKCIONOJ ANALIZI	162
---	-----

Dorijan Burčul:

KONFLIKTI U NAMA I OKO NAS – POGLED IZ INTENZIVNO KRATKOROČNE DINAMIČKE PSIHOTERAPIJE	163
---	-----

Nataša Cvejić Starčević:

FACILITACIJA FUNKCIJE INTRAPERSONALNOG KONFLIKTA U PSIHOTERAPIJI	165
---	-----

Sonja Cvetković:

TOKSIČAN UTICAJ RODITELJA NA DECU IZ UGLA TRANSAKCIONE ANALIZE	166
---	-----

Sladana Cvjetković:

VJERA I RELIGIJA - RESURS ILI BALAST?	167
---	-----

Djurdjica Ćazić:

UNUTRAŠNJI KONFLIKT I ODLUKE IZ UGLA TRANSAKCIONE ANALIZE	168
--	-----

Prof dr Gordana Dedić:

KONFLIKT: IMATI DETE ILI PSA?	169
-------------------------------------	-----

Stefan Dimić:

KADA ZA RAZREŠENJE UNUTRAŠNJIH KONFLIKATA TERAPEUTA SABBATICAL DELUJE KAO JEDINO REŠENJE: ŠTA SE DESI KAD TERAPEUT NESTANE NA POLA GODINE?	170
---	-----

Irena Djordjević:
SUICIDNOST U PSIHIJATRIJI I PSIHOTERAPIJI 172

Prof. Dr Sanja Đurđević:
ASPEKTI TERAPEUTOVOG JA U PRAKSI PORODIČNE
TERAPIJE 174

Dragana Djurić:
ISKUSTVO KRIVICE KROZ PRIZMU TRANSAKCIONE
ANALIZE 175

Jolanta Dojić:
“RINGIŠPIL NALOGA”: METOD SUPERVIZIJE
ARISTA VON SCHLIPPE 176

Bogdan Doroslovac, Slavomir Nikodijević:
„KAKO SMO PRESTALI DA SEDIMO
JEDAN PORED DRUGOG” 177

Tinja Došen Kalezić, Strahinja Došen, Lidija Došen:
MODERNE TEORIJE OPAŽANJA I DONOŠENJA ODLUKA
U PSIHOTERAPIJI – KAKO I ZAŠTO? 178

Anastasija Grujić Erić, Marija Mitrović:
IRACIONALNA UVERENJA KOD RODITELJA
ADOLESCENATA: PREGLED LITERATURE
U KONTEKSTU REBT-a 180

Srećko Gutić, Viktorija Jovanović:
PSIHOTERAPIJA S INTELEKTUALNO DAROVITIM
KLIJENTIMA: SPECIFIČNOSTI I IZAZOVI 182

Natalija Ignjatović:
PORODICA PRIČA PROTEST: NARATIVI O
STUDENTSKOM OTPORU 184

Emilija Jelić:

ODNOS IZMEĐU POSLEPOROĐAJNE DEPRESIVNOSTI,
DOŽIVLJAJA SAMOPOUZDANJA I SOCIJALNE
PODRŠKE KOD MAJKI TOKOM PRVIH GODINU
DANA NAKON POROĐAJA 186

Prof dr Marija Jevtić:

OD LIČNIH PODELA DO ZAJEDNIČKOG PROMIŠLJANJA:
PRIMENJENE GRUPE KAO PROSTOR ZA SUSRET
S KONFLIKTIM 188

Jelena Jevtović:

ODNOS IZMEĐU KEMSEKSA I MENTALNOG ZDRAVLJA
KOD MUŠKARACA KOJI IMAJU SEKS SA MUŠKARCIMA
(MSM) 190

Anđelka Kolarević:

KONFLIKT IZ UGLA PSIHOANALIRIČKE TEORIJE,
LAKANOVE PSIHOANALIZE I OBJEKTNIH ODNOSA 192

Aleksandra Konopacki:

„ČOVEK U FUTROLI“ A. P. ČEHOVA - ANALIZA
KONFLIKATA KROZ PRIZMU TEORIJE LIČNIH
KONSTRUKATA 193

Lelica Kostić:

DA LI JE OKRUŽENJE (ENVIRONMENT) DOVOLJNO DOBRO
ZA REŠAVANJA KONFLIKTA 194

Ivana Kotlaja Nikolic, Morana Kristek, Marijana Kristić:

TRANSAKCIONA ANALIZA VS. ASTROLOGIJA U
PSIHOTERAPIJSKOM KONTEKSTU 196

<i>Taisa Krivokapić:</i> U SENCI RAZLIČITOSTI – TERET ZDRAVOG DETETA	200
<i>Dragan Kurbalija, Jelena Šakotić-Kurbalija:</i> POVEZANOST PARTNERSKIH KONFLIKATA SA DEPRESIVNOŠĆU, ANKSIOZNOŠĆU I STRESOM	201
<i>Zvezdan Lekić:</i> LAGANJE I OBMANJIVANJE U PROCESU PSIHOANALITIČKE PSIHOTERAPIJE	203
<i>Anđela Lekov:</i> KO SE BOJI USPEHA JOŠ?	204
<i>Tatjana Mali Ergelašev:</i> KONFLIKTI U PARTNERSKOM ODNOSU IZ UGLA TRANSAKCIONE ANALIZE	205
<i>Anita Marković:</i> KONFLIKT IZMEĐU PORODIČNE LOJALNOSTI I DIFERENCIJACIJE SELFA U TERAPIJSKOM PROCESU	207
<i>Uroš Marković:</i> TEORETSKE SLIČNOSTI PLK-A I HERAKLITOVE FILOZOFIJE	209
<i>Mirjana Martić Pantić:</i> RANJENA DECA U TELIMA ODRASLIH: KAKO ŽIVOT U ALKOHOLIČARSKOJ PORODICI OBLIKUJE ŽIVOT?	210

Danijel Mešković:

KAKO POZNAVANJE NAUROBIOLOGIJE TRAUME
MOŽE KORISTITI RE&KBT TERAPEUTU U RADU SA
TRAUMATIZOVANIM KLIJENTOM? 212

Danijel Mešković:

NADARENA DECA I PODBACIVANJE U ŠKOLI -
KBT PRISTUP 214

Jovana Miličević:

ODNOS IZMEĐU PREFERIRANOG STILA ODEVANJA
I SELF KONCEPTA KOD DEPRESIVNIH I ANKSIOZNIH
ISPITANIK U OPŠTOJ POPULACIJI 215

Miodrag Pavlović, Nikola Petrović, Nataša Pavlović:

PRIMENA VEROVOG NIZA U OKVIRU TRANSAKCIONE
ANALIZE I DRUGIH PSIHOTERAPIJSKIH MODALITETA 220

Marina Oros, Bojana Grahovac, Aleksandra Spasojević:

STRATEGIJE RAZREŠAVANJA KONFLIKATA IZ UGLA
TRANSAKCIONE ANALIZE 222

Sladana Pačarić:

EMDR I MEHANIZAM ODBRANE IZBEGAVANJE 224

Milica Perić:

KULTURALNA KOMPETENTNOST I SENZITIVNOST
TERAPEUTA 225

Sanja Perić:

UNUTRAŠNJI KONLIKT KOD SCHEME EMOCIONALNE
DEPRIVACIJE 227

Sladana Radičević, Iva Petronijević:

SAMOOTKRIVANJE TERAPEUTA:
PRILIKA ILI PREPREKA U TERAPIJSKOM PROCESU? 228

<i>Katarina Radovanović:</i> PSIHOTERAPIJA KAO REGULATOR BIOHEMIJSKIH PARAMETARA: NEFARMAKOLOŠKI PRISTUP POSTIZANJA HOMEOSTAZE	230
---	-----

<i>Borjana Savić, Danica Tošanović Janković, Lelica Kostić:</i> KOTERAPIJSKI RAD U RAZREŠENJU INDIVIDUALNOG I PARTNERSKOG KONFLIKTA KROZ DINAMSKU I SISTEMSKU PORODIČNU TERAPIJU	231
---	-----

<i>Suzana Savić:</i> BAJKE I ŽIVOTNI SKRIPT: TERAPIJSKI POTENCIJAL PRIČA KOJE SVI ZNAMO	233
---	-----

<i>Suzana Savić:</i> KONFLIKTI: JEDAN MULTIDISCIPLINARNI POGLED TRANSAKCIONA ANALIZA KAO JEDAN OD PRISTUPA PSIHOLOŠKOM, SOCIOLOŠKOM I EKOLOŠKOM SAGLEDAVANJU SUKOBA	234
---	-----

<i>Maja Stankić:</i> ZAŠTO KONFLIKT	235
--	-----

<i>Aleksa Stamenković:</i> EFEKAT (ZLO)UPOTREBE PSIHOAKTIVNIH SUPSTANCI NA SISTEM KONSTRUKATA OSOBE	236
---	-----

<i>Maja Stoparić:</i> BRAK I KONFLIKT - KAKO IZAĆI IZ ZAČARANOG KRUGA?	237
--	-----

<i>Jelena Šakotić-Kurbalija, Dragan Kurbalija:</i> POVEZANOST PARTNERSKIH KONFLIKATA I OPŠTEG PSIHOFIZIČKOG ZDRAVLJA	238
--	-----

<i>Gordana Tasić, Zoran Antić, Jelena Mitić:</i> SPECIFIČNOSTI KONTRATRANSFERA U PSIHODINAMSKOJ PSIHOTERAPIJI PSIHOTIČNIH PACIJENATA	240
--	-----

<i>Katarina Tejić:</i> PSIHOLOŠKE IGRE KOJE IGRAJU LJUBIMCI I NJIHOVI VLASNICI	242
--	-----

<i>Marija Todorović:</i> AI KAO KO-TERAPEUT: PODRŠKA ILI RIZIK U TERAPIJSKOM PROCESU?	243
---	-----

<i>Srđan Todorić:</i> OD PRAPOVESTI DUŠEVNIH TRETMANA DO METAMODERNE PSIHOTERAPIJE XXI VEKA	244
---	-----

<i>Aleksandar Tričković:</i> BURNOUT KAO SIGNAL, NE SLABOST: ULOGA PSIHIJATRA I PSIHOTERAPEUTA U ZAŠTITI LEKARA OPŠTE PRAKSE	246
---	-----

<i>Fuad Ugljanin:</i> ASERTIVNO REŠAVANJE KONFLIKTA POMOĆU KONCEPATA TRANSAKCIONE ANALIZE	247
---	-----

<i>Nenad Uskoković, Ana Glišović:</i> SAVEST I KORIST: UNUTRAŠNJI DIJALOG IZMEĐU ETIKE I INTERESA	248
---	-----

<i>Mateja Vasiljević:</i> KAKO SISTEM DIŠE	249
---	-----

<i>Dragan Vesić:</i> KAKO KONFLIKTI OKO NAS ŽIVE KAO KONFLIKTI U NAMA? MODEL AGONISTIČKOG SELFA – PRIMERI IZ PSIHOTERAPIJSKE PRAKSE	250
--	-----

Željko Vilotijević:

KOLIKO JE VAŽNO DA TERAPEUT POZNAJE RELIGIJU I
RAZUME RELIGIOZNOST SVOG PACIJENTA ?

- PRIKAZ SLUČAJA- 252

Branislava Vuković:

UNUTRAŠNJI KONFLIKTI KAO PRILIKA ZA
INTEGRACIJU SUPROTSTAVLJENIH DELOVA LIČNOSTI:
OD ZASTOJA DO REŠENJA 254

Jelena Zivlak:

PSIHOTERAPIJSKI RAD SA EVANĐEOSKIM HRIŠĆANIMA:
SPECIFIČNOSTI I SMERNICE 256

Sladana Živković:

DODIR U PSIHOTERAPIJI –
VREDNOST ROZEN METODE 258

Poster prezentacije 259

Sladana Anđelkoska:

PROFESIONALNI IDENTITET I KONFLIKT LOJALNOSTI:
TEORETSKI UVID U DILEME POMAGAČKIH PROFESIJA ... 261

Marijana Bošković, Đurđa Petrović:

POVEZANOST UNUTRAŠNJIH KONFLIKATA,
FRUSTRACIONE NETOLERANCIJE I SAMOPOŠTOVANJA
KOD EDUKANATA PSIHOTERAPIJE 263

Gordana Calić:

ULOGA GLASA I VOKALNI MARKERI U PSIHOTERAPIJI:
INICIJATORI TERAPIJSKOG SAVEZA I KONFLIKTA 265

Miloš Čučko:

INTEGRATIVNI MODEL DINAMIKE BAZIČNIH
PSIHIČKIH PROCESA 267

*Andrea Duškunović, Dušica Milutin, Elena Stojimirović,
Miljana Mirčov, Dragana Zanini:*
STRESNO RADNO OKRUŽENJE I INTERPESONALNI
KONFLIKTI KAO PREDIKTORI PROKRASTINACIJE
NA POSLU 268

*Stefan Gligorić, Danijela Perunović, Marija Simov,
Lucia Jelenkovich:*
VEŠTAČKA INTELIGENCIJA U PSIHOTERAPIJI:
IZMEĐU SARADNJE I SUKOBA 270

Sanida Gogić-Donlagić:
PSIHOLOŠKI ASPEKTI KOMUNIKACIJSKIH KONFLIKATA
U HIBRIDNOM RADNOM OKRUŽENJU 272

Tijana Nenadović, Gordana Calić, Nina Milić, Danka Grubić:
ZNAČAJ GLASA TERAPEUTA U PSIHOTERAPIJSKOM
PROCESU: PERCEPCIJA KLIJENATA
I IMPLIKACIJE ZA PRAKSU 273

Natalija Nikolić, Jasmina Čubrović:
POVEZANOST IRACIONALNIH UVERENJA
I UNUTRAŠNJIH KONFLIKATA IZ UGLA
REBT TEORIJE 275

Ristić Milica, Đokić Mirjana, Randelović Kristina:
KOGNITIVNE DISTORZIJE U SLUŽBI SELFA U PERIODU
ODRASLI U NASTAJANJU: POREĐENJE SA IZRAŽENOŠĆU
U RANOM I SREDNJEM ODRASLOM DOBU 277

Aleksandra Stamenković, Dragana Beljanski:
JAČANJE EMOCIONALNIH KOMPETENCIJA NASTAVNIKA -
EDUKATIVNI TRENING 279

Anita Sindjelic:

TERAPIJA USMERENA NA SAOSEĆANJE U RADU SA
ALKOHOLIČARIMA 281

PhD Subotich Mariia Igorevna:

WORKING WITH PATIENTS AFTER A SUICIDE ATTEMPT:
A REVIEW OF CONTEMPORARY CLINICAL APPROACHES
(CBT, DBT, ASSIP) 282

Dušan Potkonjak, Miloš Lazarević, Antonio Aras,

Danijela Radonjić, Milica Lajbensperger:

PLAYBACK TEATAR 284

Dobitnici nagrade “Dr Vladeta Jerotić” 285

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

615.851(048.3)

КОНГРЕС психотерапеута Србије (15 ; Београд ; 2025)

Zbornik rezimea [Elektronski izvor] / 15. kongres psihoterapeuta Srbije [sa temom] "Konflikti u nama i oko nas", 23-26. okt. 2025, [Beograd] ; [urednik Zoran Milivojević]. - Beograd : Savez društava psihoterapeuta Srbije ; Novi Sad : Psihopolis institut, 2025.

Начин приступа (URL): Način pristupa (URL):
www.savezpsihoterapeuta.org. - Deo teksta na engl. jeziku. - Opis zasnovan na stanju na dan 14.10.2025. - Nasl. sa naslovnog ekrana.

ISBN 978-86-6423-113-8

а) Психотерапија - Апстракти

COBISS.SR-ID 177768457